

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**TÜRK YE'DE HALK KÜTÜPHANES H ZMETLER N N ÖZEL
DARELERE DEVR KONUSUNDA ÖZEL DARE
YÖNET C LER N N YAKLA IMLARI**

Orhan Açıkgöz

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2012

TÜRK YE'DE HALK KÜTÜPHANES H ZMETLER N N ÖZEL DARELERE
DEVİR KONUSUNDA ÖZEL DARE YÖNET C LER N N YAKLA IMLARI

Orhan Açıkgöz

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2012

KABUL VE ONAY

Orhan Açıkgöz tarafından hazırlanan “Türkiye’de Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Özel İdarelere Devri Konusunda Özel İdare Yöneticilerinin Yaklaşımları” başlıklı bu çalışma, 15 Haziran 2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İrfan ÇAKIN (Başkan)

Prof. Dr. Bülent YILMAZ (Danışman)

Prof. Dr. Sacit ARSLANTEKİN

Doç. Dr. Özgür KÜLCÜ

Doç. Dr. Umut AL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ş. Armağan TARIM
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

15.06.2012

Orhan AÇIKGÖZ

Annem'e ve Babam'a

TE EKKÜR

Bu çalı manın ortaya ıkmasında gösterdi i özveri ve yardımlarla benden deste ini esirgemeyen, de erli Hocam ve Danı manım Sayın Prof. Dr. Bülent Yılmaz'a te ekkürü borç bilirim.

Çalı mam sırasında beni manevi destekleriyle yalnız bırakmayan aileme en içten saygı ve sevgilerimi sunarak te ekkür ediyorum. Ara tırmamın ekillenmesinde halen görev yapmakta oldu um Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlü ü'ndeki de erli amirlerim ve mesai arkada larımın destek ve önerileri ile verdikleri bilgilerin önemli katkısı olmu tur. Bu vesileyle, öncelikle Genel Müdürümüz Sayın Prof. Dr. Onur Bilge Kula, Genel Müdür Yardımcımız Sayın Semra Atınç ve Daire Ba kanlarımız Sayın Erhan Erkan ve Sayın Erol Sönmez ile ube Müdürümüz Sayın Gülnihal Küçük ba ta olmak üzere tüm amirlerimize te ekkür etmek isterim.

Önerileri ve destekleriyle çalı mama katkısı olan Genel Müdürlü ümüz Dı lı kiler ubesi'nden de erli arkada ım Kültür ve Turizm Uzmanı Özlem Akat ve Kültür ve Turizm Uzmanları Hakan Koray Özlük ve Hasan Bahadır Aydınonat'a, Okuyucu Hizmetleri ve Halkla li kiler ubesi'nden Kültür ve Turizm Uzmanı enol Karadeniz ve Teknik Hizmetler ubesi'nden Kütüphaneci Semin Kılıçkaya'ya ve ayrıca de erli arkada ım Semanur Öztemiz'e en derin ükranlarımı sunarım. Ara tırmam için çok önemli olan halk kütüphaneleri ile ilgili verileri sa layan Genel Müdürlü ümüz Kütüphane Planlama ubesi'nden ube Müdürü Selma Demirçin, Kültür ve Turizm Uzmanı ule Aygün ve Kütüphaneci Yıldız Yayman'a, Bütçe ubesi'nden ube Müdür Vekili Hasan Akman'a, Ölçme ve De erlendirme ubesi'nden ube Müdürü Ayfer Karaa aç, Kültür ve Turizm Uzmanı Dürdane Ercan Dal ve Kütüphaneci I ıl Özdemir'e, nsan Kaynakları ubesi'nden ef Vekili Ferdane Tan'a, anketleri toplama konusunda yardımlarını gördü üm dari ler ubesi'nden Memur Mahmut ncekaraya, Okuyucu Hizmetleri ve Halkla li kiler ubesi'nden Veri Hazırlama ve Kontrol letmeni Adana Günönü ile Sekreteryadan letme çileri Yusuf Sarıkaya, Melek Kadero lu ve Sevil Karabacak'a çok te ekkür ederim. Son olarak, ara tırmamız için kendilerine gönderilen anketleri cevaplayarak yardımlarını esirgemeyen tüm il ve ilçe özel idaresi yöneticilerine ükranlarımı sunar, te ekkür ederim.

ÖZET

Açıkgöz, Orhan. Türkiye’de Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Özel darelere Devri Konusunda Özel dare Yöneticilerinin Yaklaşımları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimlere devri, son yıllarda sürekli gündemde olan konulardan biridir. Tartışılmalarda genellikle halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri için uygun koşulların oluşması sonucu varılmaktadır. Söz konusu tartışılmalarda ayrıca halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri gerçekte meden önce gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının ve yerel yönetimlerin bütçe, personel, altyapı vb. konularda yeterli artılara kavuşturulmasının önemi vurgulanmaktadır.

Gelinen son nokta itibariyle, halen Mecliste bulunan devirle ilgili kanun tasarısına göre, 81 il ve büyük şehirlere bağlı merkez ilçe halk kütüphaneleri halen olduğu gibi Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı kalacak, diğer ilçe halk kütüphaneleri ise il özel idarelerine devredilecektir.

Bu çalışmada, “Türkiye’de halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusunda özel idare yöneticilerinin yaklaşımlarını ortaya koyarak, özel idareler açısından devrin gerçekte gerçekleştirilmesi için uygun koşulların var olup olmadığını belirlemek” amacıyla hazırlanmıştır.

Bu araştırmada, Türkiye’de bulunan 81 il ve 81 ilçe özel idaresi olmak üzere toplam 162 özel idareyi kapsamaktadır. Araştırma kapsamında 162 özel idare yöneticisine anketler ulaştırılmış ve bunlardan yanıtlarını gönderen 125’i araştırmaya katılmıştır.

Çalışmanın hipotezi, “Türkiye’de özel idare yöneticilerine göre, halk kütüphanelerinin özel idarelere devri, halk kütüphaneleri ile ilgili var olan durumu değiştirmeyecektir” biçiminde oluşturulmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Türkiye’de özel idare yöneticilerinin var olan koşullarda halk kütüphanelerinin özel idarelere devredilmesini istemediği ortaya çıkmıştır. Özel idare yöneticileri, devir gerçekte meden önce bu hizmetlere çerçeve

izecek yasal düzenlemelerin yapılması ve pilot uygulamalar ile planlı bir süreç izlenmesi gerekti ini d ünmektedirler. Özel idare yöneticileri ayrıca devrin gerçekle mesi halinde halk kütüphanesi hizmetlerinde genel olarak bir de i iklik olmayaca na ve halk kütüphanesinin özel idareler için gereksiz yükler getirece ine inanmaktadırlar. Bunun yanında olumlu olarak, özel idare yöneticileri, devrin olması halinde özel idarelerin halk kütüphanelerine yeterli deste i ve önemi verece ini ve halk kütüphaneleri ile ilgili sorumluklarını yerine getirmede sıkıntı ya amayacaklarını d nmektedirler.

Halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusu, konunun uzmanı ve tarafı profesyonel ki i ve kurumlarca tartı lmalđ, konu ile ilgili hukuksal altyapı olu turulduktan sonra bilimsel verilere dayalı olarak karar verilmelidir.

Anahtar Sözcükler

Halk kütüphaneleri, yerel yönetimler, özel idareler, zel idare yöneticileri, halk kütüphanesi hizmetlerinin zel idarelere devri, Türkiye.

ABSTRACT

Açıköz, Orhan. Opinions of Special Provincial Administration Directors on the Transferring of Public Library Services to the Special Provincial Administrations in Turkey, Master Thesis, Ankara, 2012.

Transferring of public library services to the local administrations is one of the issues that are constantly on the agenda in recent years in Turkey. Discussions about this issue generally come to a conclusion that favorable conditions for the transferring of public libraries have not occurred yet. In those discussions also, it is emphasized that necessary legal arrangements must be made and adequate conditions have to be provided for the local administrations in the fields of budget, personnel and infrastructure etc. before the transferring takes place.

As the latest point reached in, according to the draft law related to the transferring which is a long-awaited one in Parliament, the 81 province public libraries and central district public libraries that are connected to the metropolis cities will remain under the administration of Turkish Ministry of Culture and Tourism, General Directorate of Libraries and Publications but remaining district public libraries will be transferred to the special provincial administrations.

The aim of the study is “to determine whether there are appropriate conditions or not for the realization of the transferring in terms of the special provincial administrations by getting opinions of special provincial administration directors about the transferring of the public libraries to the special provincial administrations”.

This research covers a total of 162 special provincial administrations including 81 cities and 81 districts in Turkey. Within the scope of the research, surveys were posted to 162 administration directors and 125 of them participated in the research with their answers.

Hypothesis of the study was developed as follows; “special provincial administration directors in Turkey think that the transferring of the public libraries to the special provincial administrations will not change the public libraries’ current situation. Results

of the research show that most of the special provincial administration directors in Turkey are unwilling to the transferring of public libraries to the special provincial administrations in the existing conditions. The directors think that legal arrangements to draw a special frame for these services should be made and a planned process should be monitored applying pilot studies before the transferring takes place. The directors also believe that no change will occur in the public library services in general and the public libraries will generate unnecessary work loads for the special provincial administrations in case of the transferring. Besides, positively, directors think that the special provincial administrations will give adequate support and importance to the public libraries and they will not have a problem in fulfilling their responsibilities for them in case of the realization of the transferring.

The issue of the transferring of the public libraries to the special provincial administrations should be discussed by experts, professional people and institutions in the field, after building of a legal infrastructure related to the subject, the decision should be made on the basis of scientific data.

Key Words

Public libraries, local administrations, special provincial administrations, special provincial administration directors, transferring the public library services to the special provincial administrations, Turkey.

Ç NDEK LER

KABUL VE ONAY	i
B LD R M.....	ii
TE EKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
Ç NDEK LER	ix
KISALTMALAR L STES	xii
TABLolar L STES	xiii
EK LLER L STES	xv
EKLER L STES	xvi
ÖNSÖZ.....	xvii
1. BÖLÜM: G R	1
1.1. KONUNUN ÖNEM	1
1.2. ARA TIRMANIN AMACI VE H POTEZ	2
1.3. ARA TIRMANIN KAPSAMI.....	3
1.4. ARA TIRMANIN YÖNTEM VE VER TOPLAMA TEKN KLER	5
1.5. ARA TIRMANIN DÜZEN	5
1.6. KAYNAKLAR	6
2. BÖLÜM: KAMU YÖNET M , YEREL YÖNET MLER VE TÜRK YE'DE	
 ÖZEL DARELER	8
2.1. KAMU YÖNET M	8
2.1.1. Kamu Yönetimi Kavramı.....	8
2.1.2. Kamu Hizmetleri.....	9
2.1.3. Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması	10
2.1.3.1. Türkiye'de Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması	12
2.2. YEREL YÖNET MLER.....	14
2.2.1. Yerel Yönetim Kavramı.....	14
2.2.2. Yerel Yönetimlerin Özerkli i	15
2.2.3. Dünyada Yerel Yönetimler	16
2.2.3.1. Birinci Grup Ülkeler	17

2.2.3.2. ikinci Grup Ülkeler	18
2.2.3.3. Üçüncü Grup Ülkeler	19
2.2.3.4. Dördüncü Grup Ülkeler	20
2.2.3.5. AB ve Yerel Yönetimler	20
2.2.4. Türkiye’de Yerel Yönetimler	22
2.2.4.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişimi	22
2.2.4.2. Türkiye’de Merkezi Yönetimin Yerel Yönetimler Üzerindeki dari Vesayet Yetkisi.....	24
2.2.4.3. Türkiye’de Yerel Yönetim Birimleri	25
2.2.4.3.1. Belediyeler	25
2.2.4.3.2. Köyler	28
2.3 TÜRK YE’DE ÖZEL DARELER	29
2.3.1. Türkiye’de 1 Özel dareleri	29
2.3.1.1. Türkiye’de 1 Özel darelerinin Tarihsel Gelişimi	30
2.3.1.2. 1 Özel darelerinin Örgütsel Yapısı ve Personel Durumu	31
2.3.1.3. 1 Özel darelerinin Görevleri.....	35
2.3.1.4. 1 Özel darelerinin Bütçesi	36
2.3.2. Türkiye’de İçeride Özel dareleri.....	39
3. BÖLÜM: HALK KÜTÜPHANELER VE TÜRK YE’DE HALK KÜTÜPHANELERİNİN YEREL YÖNETİMLERE DEVRİ	41
3.1. HALK KÜTÜPHANELER	41
3.1.1. Halk Kütüphanesi Kavramı.....	41
3.1.2. Halk Kütüphanelerinin Amaç, Görev ve Görevleri	42
3.1.3. Halk Kütüphanesi Örgütü	45
3.1.4. Halk Kütüphanelerinin Yapısal Unsurları.....	47
3.1.4.1. Kullanıcı.....	47
3.1.4.2. Derneği.....	47
3.1.4.3. Bütçe	48
3.1.4.4. Personel.....	49
3.1.4.5. Bina	49
3.1.5. Halk Kütüphanesi Sistemleri	50
3.1.5.1. Türkiye’de Halk Kütüphanesi Sistemi	54

3.2. TÜRK YE'DE HALK KÜTÜPHANELER N N YEREL YÖNET MLERE DEVİR	61
4. BÖLÜM: BULGULAR VE DE ERLEND RME.....	71
4.1. G R	71
4.2. ÖZEL DARE YÖNET C LER N N K SEL VE MESLEK ÖZELL KLER	71
4.3. ÖZEL DARE YÖNET C LER N N ÖZEL DARELER N DURUMUNA L K N GÖRÜ LER	73
4.4. ÖZEL DARE YÖNET C LER NE GÖRE TÜRK YE'DEK HALK KÜTÜPHANES H ZMETLER VE ÖZEL DARELER N N HALK KÜTÜPHANELER LE L K LER	75
4.5. ÖZEL DARE YÖNET C LER N N HALK KÜTÜPHANELER N N ÖZEL DARELERE DEVİR KONUSUNDA GENEL TUTUMLARI VE SÜREÇLE LG L B LG DÜZEYLER	77
4.6. HALK KÜTÜPHANELER N N ÖZEL DARELERE DEVİR KONUSUNDA ÖZEL DARE YÖNET C LER N N HALK KÜTÜPHANES UNSURLARINA L K N GÖRÜ LER	83
4.6.1. Halk Kütüphanesi Hizmetleri.....	84
4.6.2. Halk Kütüphanesi Yönetimi.....	86
4.6.3. Halk Kütüphanesi Binası	88
4.6.4. Halk Kütüphanesi Kullanıcıları	90
4.6.5. Halk Kütüphanesi Dermesi	91
4.6.6. Halk Kütüphanesi Bütçesi.....	92
4.6.7. Halk Kütüphanesi Personeli.....	93
4.6.8. Di er Konular	95
5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNER LER	98
5.1. SONUÇ	98
5.2. ÖNER LER.....	104
KAYNAKÇA	106
EKLER	
ÖZGEÇM	

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
IFLA	: International Federation of Library Associations
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırması Projesi
KYGM	: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
M.Ö.	: Milattan Önce
MEHTAP	: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi
MGM	: Mahalli idareler Genel Müdürlüğü
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TODA E	: Türkiye Ortadoğu ve Asya Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ÜNAK	: Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ara tırmaya Katılan İl ve İlçe Özel daireleri Örneklem ve Ön-test Sayıları	4
Tablo 2. Türkiye’de Türlerine Göre Belediye Sayıları.....	27
Tablo 3. İl Özel dairelerinde Çalışan Personel Sayısı (2009-2010).	34
Tablo 4. İl Özel dairelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri (2009-2011)	38
Tablo 5. Türkiye’de Halk Kütüphanesi Sayısı (2008-2011).....	58
Tablo 6. Halk Kütüphanelerinde Çalışan Personel Sayısı (2008-2011)	58
Tablo 7. Halk Kütüphanelerinin Kitap ve Süreli Yayın Sayıları (2008-2011)	59
Tablo 8. Halk Kütüphanelerinde Merkez ve Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayıları (2008-2011)	59
Tablo 9. Halk Kütüphanelerinin Kayıtlı Üye, Kullanım Oranı ve Kullanıcıların Ödünç Aldıkları Materyal Sayıları (2008-2011).....	60
Tablo 10. Halk Kütüphaneleri için Ayrılan Ödenek Miktarları (2008-2011).....	61
Tablo 11. Yıllara Göre Devredilen Halk Kütüphanesi Sayıları.....	69
Tablo 12. Özel daire Yöneticilerinin Eğitim Durumları.....	72
Tablo 13. Özel daire Yöneticilerinin Meslekte Geçirdikleri Yıl Sayısı	72
Tablo 14. Özel daire Yöneticilerinin Görev Yapmakta Oldukları Özel dairelerinin Belli Konulardaki Durumu Hakkındaki Görüşleri.....	73
Tablo 15. Özel daire Yöneticilerinin Türkiye’de Özel dairelerin Görevlerini Tam Anlamıyla Yerine Getirip Getirmediği ile İlgili Düşünceleri.....	74
Tablo 16. Özel daire Yöneticilerinin İl/ilçelerindeki Halk Kütüphanesi Hizmetleri Hakkındaki Düşünceleri.....	75
Tablo 17. Özel dairelerin İl/ilçelerindeki Halk Kütüphaneleri ile İlgili Görüşleri	76
Tablo 18. Özel daire Yöneticilerinin Halk Kütüphanelerinin Devri ile İlgili Yasal Süreç Hakkındaki Bilgi Düzeyleri	78
Tablo 19. Özel daire Yöneticilerinin Devir Öncesi Bu Hizmetlere Çerçeve Çizecek Yasal Düzenlemelerin Gerçekleştirilmesi ile İlgili Görüşleri	78
Tablo 20. Özel daire Yöneticilerinin Devir Öncesi Sürecin İyi Planlanması ve Pilot Uygulamalar Gerçekleştirilmesi ile İlgili Görüşleri	79
Tablo 21. Özel daire Yöneticilerinin İl/ilçelerindeki Halk Kütüphanelerinin Özel dairelerine Devri ile İlgili Düşünceleri	80

Tablo 22. Özel dare Yöneticilerinin Devir Sonrası Ba lı l ve lçelerde Bulunan Kütüphaneler le li kilerinin Nasıl Olabilece ine Yönelik Görü leri	81
Tablo 23. Özel dare Yöneticilerine Göre Devrin Halk Kütüphanesi Hizmetleri Üzerinde Yarataca ı Etki	82
Tablo 24. Özel dare Yöneticilerinin Halk Kütüphanesinin Özel darelerine Devrini steyip stememe Durumları	83
Tablo 25. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Durumu	85
Tablo 26. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Yönetimi	87
Tablo 27. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Binası	89
Tablo 28. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Kullanıcıları	90
Tablo 29. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Dermesi	91
Tablo 30. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Bütçesi.....	92
Tablo 31. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Personeli.....	94
Tablo 32. Özel dare Yöneticilerinin Halk Kütüphanelerinin Devri le lgili Di er Konulardaki Görü leri.....	96

EK LLER L STES

ekil 1. KYGM Ta ra Te kilatı	57
------------------------------------	----

EKLER L STES

- Ek 1. Halk Kütüphanelerinin Özel darelere Devri Konusunda Özel dare Yöneticilerinin Görü leri Anketi
- Ek 2. Anket Gönderilen İl ve İlçe Özel dareleri Listesi
- Ek 3. Kültür ve Turizm Bakanlığı 1 Te kilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde De i iklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı

ÖNSÖZ

Halk kütüphaneleri, yapıları ve do ası gere i yerel nitelikli hizmet vermeye uygun olan kurumlardır. Ülkelerin yönetim yapısı ise halk kütüphanelerinin yönetimi üzerinde do rudan etkilidir. Dünyada birçok ülkede merkezi yönetim a ırlıklı devlet yönetimi yapısından uzakla ılması ve yerel yönetim a ırlıklı anlayı ın önem kazanmasıyla birlikte merkezi yönetimlerce yürütülen önemli birçok hizmet, yerel yönetimler eliyle yerine getirilmeye ba lanmı tır. Halk kütüphaneleri de bu geli melerden etkilenmi ve a ırlıklı olarak yerel yönetimler idaresinde hizmet vermeye ba lamı lardır. Kamuda yeniden yapılanma çalı maları kapsamında, önemli bazı hizmetleri yerine getirme sorumlulu unun merkezi yönetim kurumlarından alınarak yerel yönetimlere devredilmesi için bir takım yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmi oldu u ülkemizde sürecin sa lıklı bir ekilde tamamlanabilmesi için önemli çalı malar yapılması gerekmektedir. Bu do rultuda, söz konusu çalı malar kapsamında planlanan bir düzenleme olan halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri, gerekli yasal düzenlemeler yapılarak ve planlı bir süreç izlenerek gerçekleştirilmelidir. Planlama yapılmadan ve gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmeden olacak bir devir, halk kütüphanelerinin gelece i ve verece i hizmetler açısından olumsuz sonuçlara yol açabilecektir.

Bu çalı ma halk kütüphanelerinin devri ile ilgili özel idare yöneticilerinin görüşlerinin ö renilmesi, özel idarelerin bu düzenlemeye ne derece hazır oldu unun belirlenmesi ve genel olarak planlanan çalı malar için uygun ko ulların var olup olmadı mının tespit edilmesi amacıyla hazırlanmı tır.

Halk kütüphanelerinin özel idarelere devrinin gündeme gelmesiyle bu konudaki tartışmaların artmı olması, halk kütüphaneleri dı nda Türkiye genelindeki özel idarelerin böyle bir düzenlemeye ne derece hazırlıklı oldu u ile ilgili net bir fikir ortaya konulamaması bu çalı manın hazırlanmasındaki temel gerekçedir.

1. BÖLÜM

G R

1.1. KONUNUN ÖNEM

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri, Türkiye’de son yıllarda çokça tartışılan konulardan biridir. Konunun gündemde kalması ve bununla birlikte süregelen tartışmalar, alanda birtakım çalışmaların yapılmasını da beraberinde getirmiştir. Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel nitelikli hizmetler olduğu ancak bu hizmetlerin yerel yönetimlere devri için uygun şartların oluşması nedeniyle alanda yapılacak ilgili düzenlemeler için zamanın henüz erken olduğu, söz konusu çalışmaların çoğunda varılan ortak sonuçtur. Bu çalışmalarda ayrıca halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri öncesi gerekli yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve yerel yönetimlerin bütçe, personel, altyapı vb. konularında yeterli şartların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır; bunlar yapılmadan devrin gerçekleştirilmesi halinde olumsuz sonuçlar yaşanacağı ve halk kütüphanelerinin hizmetlerinde bir iyileşme görülmeyeceği belirtilmiştir (Yılmaz, 1997, s.129-130; Duman, 2004, s. 427-439; Yılmaz, 2005, s.72; Demircioğlu, 2007, s.157; Faydalıgöl ve Yılmaz, 2007, s.432; Yılmaz ve diğerleri, 2010, s.491; Yılmaz, 2010). Bu çalışmaların büyük bir kısmında konunun daha çok halk kütüphaneleri boyutuyla ele alınması dikkate değer bir başka önemli noktadır.

Konuyla ilgili olarak bugüne kadar gerçekleştirilmiş en kapsamlı çalışması, 2007 yılında yapılmış olan “Türkiye’de Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Yerel Yönetimlere Devri Konusunda Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilerin Yaklaşımları” adlı yüksek lisans tezidir. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre halk kütüphanelerinde çalışan kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler;

Yasal yapı, finansman, personel, bina, derme gibi gerekli koşulların sağlanması durumunda Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri olmasının doğuracağı olumlu sonuçları, bu koşullar sağlanmadan gerçekleştirilecek

de i imin halk kütüphanelerine zarar verece ini dü ünmektedirler (Demircio lu, 2007, s.5).

Halk kütüphanecilerinin devir için henüz uygun ko ulların olu madı nı, gerekli ko ullar sa lanmadan alanda yapılacak düzenlemelerinse zararlı sonuçlara yol açaca nı belirttikleri bu ortamda geline son durum itibariyle, TBMM Milli E itim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda kabul edilen “Kültür ve Turizm Bakanlı ı Te kilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde De i iklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” (Ek 3) do rultusunda; 81 il ve büyük ehirlere ba lı merkez ilçe halk kütüphaneleri halen oldu u gibi Kültür ve Turizm Bakanlı ı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlü ü’ne ba lı kalacak, di er ilçe halk kütüphaneleri ise il özel idarelerine devredilecektir (Yılmaz ve di erleri, 2010, s.478).

Yukarıda kısaca üzerinde durulan yapılması planlanan söz konusu düzenlemeler öncesi konunun do rudan tarafı durumunda olan özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin devri konusundaki yakla ımlarının ne oldu unun belirlenmesi, özel idarelerin yapılacak düzenlemelere ne kadar hazır ve istekli oldu unun kestirilebilmesi ve olası bir devrin olabilecek en iyi artlarda gerçekleştirilebilmesi açısından büyük önem kazanmı tır.

1.2. ARA TIRMANIN AMACI VE H POTEZ

Bu çalı mada, konuyla ilgili son düzenlemeler göz önünde bulundurularak, halk kütüphanesi hizmetlerinin özel idarelere devri ile ilgili olarak özel idare yöneticilerinin görü leri, Türkiye çapında kapsamlı bir ara tırma ile tespit edilmeye çalı ılmı tır.

Bu do rultuda **çalı manın amacı**; “Türkiye’de halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusunda özel idare yöneticilerinin yakla ımlarını ortaya koyarak, özel idareler açısından devrin gerçekleştirilmesi için uygun ko ulların var olup olmadı nı belirlemek ve böylece planlanan devir sürecinin sa lıklı biçimde yürütülebilmesine katkıda bulunmaktır.”

Çalı manın problem cümlesi ise; “Türkiye’de özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusundaki yaklaşımları nedir?” biçiminde oluşturulmuştur. Çalı manın problemi kapsamında oluşturulan alt problemler ise şunlardır:

- Devir, personel konusunda halk kütüphaneleri için nasıl bir değişiklik yaratacaktır?
- Devir, bütçe konusunda halk kütüphaneleri için nasıl bir değişiklik yaratacaktır?
- Devir, bina konusunda halk kütüphaneleri için nasıl bir değişiklik yaratacaktır?
- Devir, kullanıcı konusunda halk kütüphaneleri için nasıl bir değişiklik yaratacaktır?
- Devir, derme oturma-geliştirme konusunda halk kütüphaneleri için nasıl bir değişiklik yaratacaktır?
- Devir, yönetim konusunda halk kütüphaneleri için nasıl bir değişiklik yaratacaktır?
- Devir, hizmetler konusunda halk kütüphaneleri için nasıl bir değişiklik yaratacaktır?

Araştırmanın amacı ve problemi çerçevesinde **hipotezimiz**; “Türkiye’de özel idare yöneticilerine göre, halk kütüphanelerinin özel idarelere devri, halk kütüphaneleri ile ilgili var olan durumu değiştirmeyecektir” biçiminde geliştirilmiştir.

1.3. ARA TIRMANIN KAPSAMI

Araştırma Türkiye’de toplam 81’i il, 81’i ilçe olmak üzere 162 özel idareyi kapsamaktadır. Araştırma kapsamında bu 162 il ve ilçe özel idare yöneticisine anket gönderilmiştir. Araştırmanın evren ve örnekleme ilişkin tablo (Tablo 1) aşağıdadır:

**Tablo 1. Ara tırmaya Katılan İl ve İlçe Özel idareleri
Örneklem ve Ön-test Sayıları**

	Türkiye Toplam		Örneklem		Ön-test ¹	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İl Özel idaresi	81		66	81,5	6	10,0
İlçe Özel idaresi	892		59	6,6	6	10,0

Ara tırma kapsamında öncelikle 10.05.2011-10.06.2011 tarihleri arasında, anketin uygulanabilirliğini ölçmek ve olası hataları tespit edebilmek için 6 il özel idare yöneticisi ile bu illere bağlı 6 ilçe özel idare yöneticisine ön-test uygulanmıştır. Tablo 1’de görüldüğü gibi, 2012 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 81 il ile birlikte bu illere bağlı toplam 892 ilçe bulunmaktadır (TÜİK, 2012). Anketler (Ek 1), 15.11.2011 – 15.01.2012 tarihleri arasında, 81 il ile bu illerden rastgele örnekleme yöntemine göre seçilmiş ilçelerde (Ek 2) görev yapan 81 ilçe özel idare yöneticisine gönderilmiştir. Anket gönderilen 81 ilin 66 il özel idare yöneticisi anketleri cevaplayarak ara tırmaya katılım sağlamıştır. Bu, il özel idare yöneticilerinin ara tırmaya %81,5 oranında katılım gösterdiği anlamına gelmektedir (Tablo 1). İller dışında, her ilden seçilen 81 ilçeden 59 ilçe özel idare yöneticisi anketleri yanıtlamış ve ara tırmaya katılmıştır. Bu da anket gönderilen ilçe özel idare yöneticilerinin ara tırmaya % 72,8 oranında katılım sağlamış olduğunu göstermektedir. Türkiye genelindeyse 892 ilçe özel idaresinden 59’u ara tırmaya katılmış olduğundan tüm ilçe özel idareleri düzeyinde ara tırmaya katılım oranı %6,6 olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 1). Toplamda anket gönderilen 162 özel idare yöneticisinin 125’i anketleri yanıtlamıştır. Bir başka ifadeyle, anket gönderilen toplam 162 özel idare yöneticisi ara tırmaya %77,2 oranında katılım sağlamıştır.

Ara tırma evreninin kapsamı özel idare sayısı, 81 il ve 892 ilçe ile birlikte toplam 973 olmaktadır. Çıngır’a göre (1990, s.261) %99 güven düzeyi, $\pm 0,05$ hoş görü miktarında evreni temsil etmesi gereken örneklem sayısı 112’dir. Çalışmada evren toplam 125 denek ile örneklenmiş olduğundan örneklem evreni temsil etmektedir. Örneklem evreni temsil gücü %12,8’dir.

¹ Öntestler, örneklem sayısının %10’una uygulanmıştır.

1.4. ARA TIRMANIN YÖNTEM VE VER TOPLAMA TEKNİKLERİ

Ara tırmada “Betimleme Yöntemi” kullanılmı tır. Betimleme yöntemi ile mevcut olayların daha önceki olay ve ko ullarla ili kilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkile imin açıklanması hedeflenmektedir (Kaptan, 1995, s.143). Ara tırmada betimleme yöntemi çerçevesinde öncelikle konu ile ilgili kapsamlı bir belge taraması yapılmı tır. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplama belgesel tarama olarak adlandırılır (Karasar, 2009, s.183).

Ara tırma kapsamında belge taraması a amasında Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Ortado u Teknik Üniversitesi kütüphane katalogları ve elektronik veritabanları taranmı tır. Bunların dı ında belge taraması kapsamında ayrıca, Türkiye Bibliyografyası, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Milli Kütüphane Katalo u, Ulakbim Sosyal Bilimler Veritabanı, YÖK Ulusal Tez Merkezi Katalo u taranmı tır.

Çalı ma kapsamında belge tarama a aması tamamlandıktan ve kuramsal kısmı olu turulduktan sonra ara tırma ile ilgili bulguların elde edilmesinde anket tekni i kullanılmı tır. Anket, insanların ya am ko ulları, davranı , inanç ve tutumlarını betimleme amaçlı bir dizi sorudan olu an ara tırma yöntemidir (Büyüköztürk ve di erleri, 2009). Anket uygulaması sonucu elde edilen verilerin de erlendirilmesinde Statistical Package for the Social Sciences 16 (SPSS 16) programı kullanılmı tır.

1.5. ARA TIRMANIN DÜZENİ

Ara tırma be bölümden olu maktadır. Bu be bölüm a a ıdaki düzende olu turulmu tur:

1. Bölümde ara tırma konusunun önemi, ara tırmanın amacı, hipotezi, kapsamı açıklanmı , ara tırma gerçekleştirilirken kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri, ara tırma düzeni ve ara tırma sürecinde yararlanılan kaynaklar hakkında bilgi verilmi tir.
2. Bölümde kamu yönetimi, yerel yönetimler, il özel idareleri ve kısaca ilçe özel idareleri ile ilgili bilgiler verilmi tir. Bu kapsamda bölümde ilk olarak kamu yönetimi

kavramı açıklanmış daha sonra kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması, kamu hizmetleri ve bu hizmetlerin niteliği ve örgütlenmesine de inilmiştir. Yerel yönetimler başlıca altında ise ilk olarak yerel yönetim kavramının tanımı yapılmış, dünyada ve Türkiye’de yerel yönetimler ve gelişimleri incelenmiştir. Bu bölümde son olarak, Türkiye’de il özel idareleri, tarihsel, personel, örgütsel yapı, görev, bütçe özellikleri bakımından ele alınmış ve ilçe özel idareleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3. Bölümde halk kütüphaneleri ve Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri konuları ele alınmıştır. Bu kapsamda bölümde ilk olarak halk kütüphanesinin tanımı yapılmış daha sonra halk kütüphanesinin amaçları, görevleri ve seviyeleri, halk kütüphanesi örgütü, halk kütüphanesinin yapısal unsurları, merkezi, bölgesel ve doğrudan yerel yönetimlere dayalı olmalarına göre halk kütüphanesi sistemleri anlatılmıştır. Türkiye’de halk kütüphanesi sistemi ile örgütlenme yapısına değinildikten sonra bölümde son olarak Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri konusu ele alınmıştır.

4. Bölümde ara tırma kapsamında Türkiye’deki 125 il ve ilçe özel idare yöneticisine uygulanan ve onların halk kütüphanelerinin özel idarelere devri ile ilgili görüşlerinin ölçüldüğü anket sonucu elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

5. Bölümde ara tırma ile elde edilen verilere göre ulaşılan sonuçlar sıralanmış ve bu sonuçlara göre geliştirilen öneriler sunulmuştur.

1.6. KAYNAKLAR

Çalışmanın oluşturulmasında basılı ve elektronik ortamda birçok kaynaktan yararlanılmıştır. Söz konusu başlıca kaynaklar aşağıdadır:

- Bilgi Dünyası (2000-)
- Dissertation Abstracts International A. (1969-)
- Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Yayınlarında Kaynak Gösterme İlkeleri (2006)
- Information Science Abstracts (1966-)
- İstatistiklerle Türkiye 2011
- İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Online Web Sitesi

- Kaynak Gösterme El Kitabı (2004)
- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlü ü Online Web Sitesi
- Milli Kütüphane Online Web Sitesi
- Resmi Gazete (Ba bakanlık) (1980-)
- Sayı tay Dergisi (1990-)
- Türk Kütüphanecili i (1987-)
- Türk Kütüphaneciler Derne i Bülteni (1952- 1986)
- Türkiye Bibliyografyası (1952-)
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Online Web Sitesi
- TÜ K Online Web Sitesi
- Türkiye statistik Yıllı ı 2010
- Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1952-)
- Ulakbim Sosyal Bilimler Veritabanı
- Yasama Dergisi (2006-)
- YerelNet Online Web Sitesi
- YÖK Ulusal Tez Merkezi Katalo u

Ara tırmanın literatür taraması a aması yürütülürken kütüphane katalogları ve çe itli veritabanları tarandı. Söz konusu taramalar gerçekte tirilirken kullanılan konu ba lıkları ve anahtar kelimeler unlardır:

- halk kütüphanesi,
- yerel yönetim,
- yerelle me,
- özel idare,
- il özel idaresi,
- ilçe özel idaresi,
- public library,
- local government,
- local governance,
- decentralisation,
- local administration,
- special provincial administration.

2. BÖLÜM

KAMU YÖNETİMİ , YEREL YÖNETİMLER VE TÜRK YE’DE ÖZEL DARELER

2.1. KAMU YÖNETİMİ

2.1.1. Kamu Yönetimi Kavramı

Modern anlamda 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmış olan ancak geçmişi antik dönemlere kadar uzanan kamu yönetimi kavramının iyi anlaşılması için onun öncelikle tarihi bağlamda değerlendirilmesi daha sonra deyim tanımlarının ele alınmasında yarar vardır.

Kamu yönetiminin tarihi antik dönemlere kadar uzanır. M.Ö. 3000 yıllarında Mısır’da bürokratik devletin olduğu bilinmektedir. Daha sonra Çin, Hindistan, Bizans gibi birçok devlette daha karmaşık bürokratik mekanizmaların ortaya çıktığı görülmüştür. Modern anlamdaki kamu yönetimi anlayışı ise Orta Çağ’ın bitmesiyle beraber 15. ve 16. yüzyıllarda ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Vocino ve Rabin, 1981, s.421-422). İkinci dünya savaşı sonrası dönemde örgütlerin, çalışanların birbiriyle etkileşimde buldukları sosyal sistemin bir parçası olarak değerlendirilmesiyle birlikte kamu yönetiminin kapsamı da genişlemiştir (Nigro, 1970, s.23).

Kamu yönetiminin bağımsız bir bilim dalı olarak ortaya çıkışında Woodrow Wilson’un 1887 yılında yayınladığı “The Study of Administration” (darenin incelenmesi) adlı makalesinin çok önemli bir yeri vardır. Wilson makalesinde “idare”nin devlet kadar eski olduğunu vurgulamakta ve devletin, en görünür parçası olan idare mekanizması ile seviyesini yerine getirdiğini belirtmektedir (Wilson, 1867). Wilson makalesinde kamu yönetimini devletin teknik bir parçası olarak ele almış ve bunun yanında kavramı politik süreç ile de ilişkilendirmiştir. Kamu yönetimi, Wilson’a göre seçilmiş siyasetçilerin emrinde onların yönlendirmesiyle işleyen bir teknik devlet işlevidir (Aydın, 2000, s.7).

Kamu yönetimi kavramı ile devlet örgütlenmesi içinde ortaya çıkan yönetim süreci tanımlandı. İndan dolayı siyasal güç veya erk kavramları da kapsama dahil olmaktadır. Devlet kurumları kararlarını alırken ve uygularken güç ya da bir ba ka deyi le erk kullanmaktadır (aylan, 2000, s.7-8). Aynı ekilde Shafritz ve Russell (2005, s.5) kavramın tanımı yapılırken kamu sorunlarının yönetimi veya kamu politikalarının uygulanmasında devletin erk kullanmasının öne çıkarılmasının önemini vurgulamı tır.

Kamu yönetimi kavramını modern anlamda ele alan Nigro (1970, s. 21), bugüne kadar kamu yönetiminin tam olarak tanımının yapılamadı nı ancak a a ıdaki nitelikleri ile kavramın özetlenebilece ini belirtmektedir:

1. Kamu olu umunda ortak bir giri imdir.
2. Siyaset, hukuk ve yasama ile bunlar arasındaki ili kileri de kapsamaktadır.
3. Kamu politikasının ifade edilmesinde önemli bir role sahiptir ve bu nedenle politik sürecin bir parçasıdır.
4. Özel sektörden önemli yönleriyle ayrılır.
5. Hizmet sunumunda birçok ki i ve özel grup ile yakından ili kilidir.

Tarihi antik dönemlere kadar uzanan, modern anlamda ele alınımı ise 19. yüzyıl sonlarına do ru gerçekle mi olan, günümüzde kapsamı ile birçok disiplinin çalı ma alanına giren kamu yönetimi kavramı üzerinde yapılan ve burada da birkaç örne ini vermi oldu umuz tanımlarda genellikle onun devlet ya da bir ba ka deyi le siyasal güçle olan ili kisine a ırlık verildi i görülmektedir.

2.1.2. Kamu Hizmetleri

Kamu yönetimi verilen hizmetlerle somutla maktadır. Kamu yönetiminin görünen yüzünün kamu hizmetleri oldu u da söylenebilir. Kamu hizmeti, kamu yönetiminin ana ö esi olarak görülmektedir. Kamu hizmetlerinin kapsamı, niteli i, içeri i ve kalitesi yönetimde olan siyasal kadrolar tarafından belirlenmektedir (aylan, 2000, s.8). Kamu hizmetleri ço unlukla merkezi yönetim ve yerel yönetim düzeyinde verilmektedir. Günümüzde bir bölgede, yörede ya da ülkede ya ayan vatanda ların günlük hayatları ile ilgili i lerin büyük bir kısmının yerel yönetimler tarafından yerine getirilmekte oldu u görülmektedir. Vatanda ları tüm olarak ilgilendiren i ler ise daha çok merkezi

yönetimler tarafından yürütülmektedir. Günümüzde kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde yörede ya ayanlara en iyi hizmeti sunmak için vatanda odaklı olmak ve onların yönetimde söz sahibi olabilmelerini sağlamak en önemli ko ullardandır. Siyasal karar verme ço unlukla merkezi hükümetlerin yerine getirdi i bir i lev olsa da, özellikle son yıllarda artan bir ekilde kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde yerinden yönetim organlarına daha fazla a ırlık verilmesi ve onlara daha çok özerklik sağ lanması e ilimi oldu u görülmektedir (Ergun, 2004, s.150).

Kamu hizmetleri gerçekleştirilirken bu süreçte de i ik ö elerin öne çıktığı görülmektedir. Bu ö eler genel olarak halk, örgüt, kamu politikası, norm düzeni, malî kaynak ve kamu görevlileri olarak sıralanabilir. Bu kavramlar kısaca a a ıdaki ekilde açıklanabilir:

1. **Halk:** Çe itli tüketici grupları, siyasi liderler, yasama organı üyeleri ve baskı gruplarından oluşur.
2. **Örgüt:** Kamu mal ve hizmetlerinin üretilmesi ve halka sunulmasında temel araç olup yönetim hizmetlerinin merkez elemanıdır.
3. **Kamu politikası:** Toplumsal sorunları tanımlama ve bunlar için çözüm üretmedir.
4. **Norm düzeni:** Kamu örgütünün yapısını ve i leyi ini düzenleyen anayasa, kanunlar ve idarî düzenlemelerdir.
5. **Malî kaynak:** Üretilecek hizmetlerin düzeyi ve miktarı eldeki mali kaynaklara ba lıdır.
6. **Kamu görevlileri:** Kamu hizmetleri kamu görevlileri eliyle yürütülür (Eryılmaz, 1995, s.9-10).

2.1.3. Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması

21. yüzyıl dünyasında toplum düzeninde hemen her alanda ya anan büyük de i imler, kaçınılmaz olarak kamu yönetiminde yeni bir yönetim anlayışını beraberinde getirmi tir. Bu anlayış, yönetime ve kararlara katılma ve karar alma sürecini etkileme gibi i levleri olan sivil toplum örgütlerine önem vermekte ayrıca aktif katılımçılık, yetki

devri, yerinden yönetim, özerklik, öz yönetim gibi alt kavramları içeren yapabilir kılmayı ön plana çıkarmaktadır. Önemli olan nokta, merkezi yönetimin a ırlı ının oldu u geleneksel yönetim anlayı ının tersine, yeni kamu yönetimi anlayı ının, sonuç verici ve uygulanabilir çözüm yollarını te vik eden ve benimseyen bir anlayı olarak öne çıkması olmasındır (Özer, 2006, s.19-20).

Yeniden yapılanma, siyasal ve yönetsel kurumların amaçları, görevleri, yapısı ve i leyi i ile ilgili kapsamlı düzenlemelerdir. Yeniden yapılanma gerçekleştirilirken do al de i imden farklı olarak belli amaçlarla giri ilen planlı ve bilinçli de i im çabaları söz konusudur. Kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalı maları devletin rolü ve i levinin yeniden sorgulanmasını da beraberinde getirir (Tutum, 2003, s.443). Buna göre, kamu yönetiminde yeniden yapılanma hareketleri sonucu, devletlerin yönetsel, sosyal, kültürel, ekonomik yapı ve i leyi leri yanında politikalarında da önemli etkilenme ve de i imler oldu u gözlenmektedir. Bu de i imler katılımcı, esnek, çalı mlara önemli yetkiler veren, hizmet sunumunda etkinlik, etkenlik ve performans yanında mü teri memnuniyeti ve kalite unsuru gibi daha çok özel sektörde kullanılan kavramları ön plana çıkaran yeni bir kamu yönetimi modelini getirmektedir.

Devlet organlarının etkinli i ve yönetimde verimlili i sa lama amacıyla olan kamu yönetiminde yeniden yapılanma, genel yönetim hizmetlerinin hafifletilerek merkezi yönetim tarafından yerine getirilen bazı hizmetlerin yerel yönetimlere bırakılması üzerinde yo unla maktadır. Kamu yönetiminde yeniden yapılanmanın ana fikri, var olan katı ve hiyerar ik bürokratik yapının yerine özel sektör ilkelerine benzer bir sistem geli tirmek ve yerel yönetimlerin bu sistem içindeki a ırlı ını artırmaktır (Özel, 2008, s.243).

Kamu yönetiminin kapsamı, karma ıklı ı ve onun de i ime çok açık olmayan yanı, yeniden yapılandırılma sürecinde bir takım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Kamu yönetimi, de i ime kar ı en dirençli yapılardan biri olarak kuralları, yöntemleri ve uygulamalarıyla yerle ik bir düzeni temsil etmektedir. Bu yönüyle, kamu yapısının toplumda önemli de i ikliklerin oldu u bir dönemde yüzeysel düzenlemelerle, do al de i im refleksleriyle de i tirilmesi mümkün görünmemektedir (Tutum, 2003, s.443).

Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması, son yıllarda birçok ülkede gündemde olan bir konudur. Klasik olarak merkezi yönetimler eliyle yerine getirilen birtakım işlerin daha farklı mekanizmalar ile de gerçekleştirilebileceğinin farkına varılmasıyla, devletin küçültülmesi ve kamu hizmetlerinin bir kısmının yerel yönetimlere devredilmesi düşünülmeye başlanmıştır.

2.1.3.1. Türkiye’de Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması

Dünyada olduğu kadar ülkemizde yaşanan gelişmeler kamu kurumlarına önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumluluklar kamu kurumlarını deşime zorlamaktadır. Deşim ve sorumluluk ise kamu kurumları için bir çelişki içinde barındırmaktadır. Kamu kurumlarına bir görev verildiğinde ve bir hizmet talep edildiğinde onlardan verimli olmaları beklenmektedir. Verimliliği sağlamak için kurumların yeniden yapılanmaları gerekecektir.

Ülkemizde, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması konusundaki ilk çalışmalar, Osmanlı Devleti’nde Tanzimat Fermanı’ndan sonraki dönemde görülen modernleşme çabaları ile birlikte başlamıştır. Bugün geçerli olan ve Türk kamu yönetiminin temel örgütlenme modeli olan güçlü bir merkezi idare ve ona bağlı, geni yetkilere sahip bir il yönetimi, o dönemde kamu yönetimi alanına getirilen yeniliklerdir. Cumhuriyet’in ilk yıllarından bu yana kamu yönetiminin yeniden yapılandırılarak ihtiyaçlara cevap verebilecek bir yapı oluşturulmak istendiği görülmektedir. Ancak oluşturulmak istenen bu yeni yapının gittikçe güçlenen merkezîyetçi bir hal alması bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bundan yola çıkılarak kamu yönetiminde yeniden yapılanmanın daha sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için daha bilimsel çalışmalara ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır ancak bu konuda yapılmış çalışmalar, hazırlanmış rapor veya projelerden kayda değer bir sonuç alınamamıştır (Encan, 2006, s.97). Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması kapsamında Cumhuriyet’in ilk yıllarından bugüne kadar yapılan söz konusu çalışmalardan önemli görülebilecek bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

- “Devlet Dairelerinin ve Müesseselerinin Rasyonel Çalışması” konulu rapor (1949 yılında, İstanbul Üniversitesi öğretim görevlilerinden Fritz Neumark tarafından hazırlanmıştır),
- “Devlet Personeli Rejimi” konulu rapor (1951 yılında, Dünya Bankası desteği ile James M. Barker’in başkanlığında bir kurul tarafından hazırlanmıştır),
- “Türkiye’de Devlet Personeli Hakkında Rapor” (1958 yılında, TODA E tarafından hazırlanmıştır),
- “Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi-MEHTAP” (1962 yılında, DPT ve TODA E tarafından hazırlanan ve 1963 yılında Bakanlıkta sunulan rapor personel rejimi konusunda yoğunlaştırmaktadır),
- “Devletin Yeniden Düzenlenmesi: İlkeler ve Öneriler” adlı rapor (1972 yılında hazırlanmıştır),
- Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA) Projesi (1988 yılında 6. Plan hazırlıkları kapsamında çalışmalarına başlanıp TODA E tarafından yürütülen ve 1991 yılında yayınlanan proje),
- Ülkemizde saydamlığın artırılması ve etkin yönetimin geliştirilmesi amacıyla 8. Plan kapsamında 2001 yılında bir Yönlendirme Komitesi ve Çalışma Grubu kurulması ve bu kapsamda hazırlanarak, Ocak 2002’de Bakanlar Kuruluna sunulan Eylem Planı,
- Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun (Dinçer ve Yılmaz, 2003, s.12-13).

Kamu yönetimini yeniden yapılandırma arayışlarındaki temel gerekçe, yönetim organlarındaki kuruluşların çağdaş gelişmelerin de ışığında günün koşullarına uyarlanması ve halkın talep ve beklentileri doğrultusunda daha kaliteli, daha hızlı, daha verimli ve etkin hizmet sunmalarının sağlanmasıdır (Urhan, 2008, s.85-86). Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması adına son yıllarda dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Söz konusu girişimlerden en önemlisi, her ne kadar yürürlüğe giremedi de Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun çalışmasıdır. Tasarı, 2004 yılında TBMM tarafından kabul edilmiş ancak Cumhurbaşkanlığı tarafından veto edilmiş ve Meclis

tarafından tekrar ele alınmamıştır. Sonraki yıllarda bu tasarı çerçevesinde bazı kanunların TBMM tarafından kabul edilerek yasalaştırılması görülmüştür (Yılmaz ve diğerleri, 2010, s.477).

2.2. YEREL YÖNETİMLER

2.2.1. Yerel Yönetim Kavramı

Yerel yönetim kavramını tanımlamaya geçmeden önce “yerellik”, “yerinden yönetim” gibi kavramların ne olduğu üzerinde düşünmekte fayda vardır. “Yerellik” ilkesi, dünyada savaş sonrası dönemde sosyal hukukun yeniden önem kazanmasıyla, toplumsal çoğulculuğu (yerel yönetimler, meslek birlikleri) ve federalizmi savunanlar tarafından merkeziyetçiliğin karşısında ve onu zayıflatmak için ortaya çıkarılan bir kavramdır (Canatan, 2005, s.146). “Yerinden yönetim” ve “yerel yönetim” kavramları ise çoğulu zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır ancak bunların netleştirilmesi ve birbirinden ayrılması gerekmektedir. Keleş (2006, s.22), kavram karmaşasına yol açmamak için yerel yönetim kavramını birimleri, yerinden yönetim kavramını ise yönetim dizgesi ve eylemini anlatırken kullanmanın yerinde olduğunu belirtmektedir.

Yerel yönetimler ile ilgili gelişimi pek çok tanım bulunmaktadır. Bunların çoğunda yerel yönetimlerin belli bir bölgede yaşayan halkın ortak ve yerel ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulan kurumlar olduğundan bahsedilmekte; bazılarında ise karar organlarının inşasına gelişimi, yönetim ve örgütlenme biçimlerine vurgu yapılmaktadır.

Yerel yönetim, Shah (2006, s.1)’a göre, geniş bir kavram olmakla birlikte belli hizmetlerin koordinatör olarak nispeten daha küçük bir yerel yönetim birimine götürülebilmesi için yerel düzeyde gerçekleştirilen yerel yönetim eylemi olarak tanımlanabilir. Hill (1974, s.23) kavramı sistem ağırlıklı bir tanımla, “sınırları belirlenmiş belirli bir alana ait sistem, kurumsal bir yapı, mali ve diğer özerklik derecesine sahip, genelde yetki ve sorumlulukların devredildiği bir sistem” olarak ifade etmektedir. Yerel yönetimlerin dünyada kabul gören anlamları yanında Ülkemiz Anayasası’nın 127. maddesinde yapılmış olan tanım bu çalışmada için ayrıca önemlidir. Anayasamızdaki tanıma göre,

yerel yönetimler ya da bir ba ka deyi le mahalli idareler, “il, belediye veya köy halkının mahalli mü terek, ihtiyaçlarını kar ılamak üzere kurulu esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek olu turulan kamu tüzelki ileridir” (Özmen, 2004, s.118-119).

Bu çalı mada benimsenecek olan tanıma göre yerel yönetimler, merkezi yönetim dı nda yerel bir toplulu un ortak bir ihtiyacını kar ılamak için olu turulan, karar organları do rudan halk tarafından seçilen, demokratik ve özerk bir yönetim birimi, bir kamusal örgütlenme modelidir (Eraslan, 2009, s.275).

Yerelle me sayesinde merkezi yönetimin a ır i leyen bürokratik kalıpları kırılabilir, yönetsel tıkanıklıklar çözülebilecek, halkın yönetime do rudan katılmasının önü açılabilir ve ülkenin topyekün bir ekilde ulusal kalkınma planlarına dahil olması sa lanabilecektir (Mawhood, 1983, s.1).

Yerel yönetimler demokratik de erlerin daha fazla ön plana çıktığı, halkın yönetim organlarına daha yakın oldu u ve böylelikle katılımının daha güçlü gerçeke bildi i, hizmetlerin sunumunda etkinli in ve verimlili in esas alındığı ve bu yönleriyle ço unlukla geli mi ülkelerde yaygın olarak görülen yönetim birimleridir. İnsanların gereksinimlerinin çe itlendi i günümüz dünyasında hizmetlerin en etkin ve verimli bir ekilde sunulabilmesi için hizmet verenler ile hizmetten yararlananların birbirine yakın olması; karar alınmasında ve hizmetlerin gerçeke mesinde katılımcı bir anlayışın benimsenmesi önemli bir gerekliliktir.

2.2.2. Yerel Yönetimlerin Özerkli i

Özerklik, yerel bir toplulu un yerel nitelikteki i leri kendi ba ına kendi organları eliyle görmesi ve bunu sa layacak kaynaklara sahip olmasıdır (Keleş, 2006, s.52). Merkezîyetçili in kar ıtı olan adem-i merkezîyetçilik, merkezden ya da hükümetten de i en ölçülerde ba ımsız (özerk) olmak anlamına gelmektedir. Özerklik, devlet örgütlenmesi içinde ama merkezi hükümet örgütlenmesi dı nda yerinden yönetim ilkesine göre görev yapan yerel yönetim birimleri için söz konusu olabilece i gibi hükümetin kendi hiyerarşik yapısı içinde de olabilir (Gül ve Özgür, 2004, s.163-164).

Yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle i ba ına gelmeleri, kendi i lerini dı arıdan müdahale olmadan kendi eliyle yerine getirmeleri bu kurulu lara demokratik ve özerk bir nitelik kazandırmaktadır. Yerel özerkli in iki yönü bulunmaktadır:

1. **Yerel yönetim - Merkezi yönetim ili kileri:** Merkezden yönetim ve yerel yönetim farklı iki yönetim biçimi olarak birbirlerinin zayıf oldu u yönleri tamamlamayı amaçlarlar (Kele , 2006, s.25). Bir ba ka deyi le merkezi yönetim ve yerel yönetimler, idari yapıda birbirini tamamlayan iki unsur olup, kurulu ve görevleriyle bir bütünü te kil etmektedirler.
2. **Yerel yönetim – Yerel halk ili kileri:** Yerel yönetimler halka en yakın yönetim birimleri olarak öne çıkmaktadır. Yerel yönetim-yerel halk ili kileri ise yerel yönetimlerin halkı gere i gibi temsil edebilmeleri ile ilgilidir (Kele , 2006, s.52).

Yerel yönetim kurulu larına tanınan özerkli in istisnasını idari vesayet yetkisi olu turur. dari vesayet ilkesi, kamu düzeninin ve ülke bütünlü ünün sa lanması için kamu yararı amacıyla merkezi yönetimin yasaların verdi i yetkiye dayanarak yerel yönetim organ, i lem ve mali kaynakları üzerindeki denetimi olarak tanımlanabilir (Çiftepınar, 2006, s.127). dari vesayet, yerel yönetimlerin güçlenmesi ve bunun sonucunda merkezi yönetimin etkinli inin azalabilece i endi esi sonucu ortaya çıkan bir denetim modelidir. Merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde idari vesayet yetkisini a a ıdaki amaçlar do rultusunda kullanmaktadır:

1. Yerel hizmetlerin idarenin bütünlü ü ilkesine uygun bir e kilde yürütülmesi,
2. Kamu görevlerinde birli in sa lanması,
3. Toplum yararının korunması,
4. Yerel gereksinimlerin gerekti i gibi kar ılanması (Kele , 2006, s.142).

2.2.3. Dünyada Yerel Yönetimler

Sosyolojik etkenlerin yanı sıra yerel kamusal hizmetlerin sunumunda etkinli i artırmak amacıyla dünya üzerindeki hemen hemen her toplumda demokratik yönetim yapısının önemli unsurları olarak yerel yönetim yapılanmaları görülmektedir (Urhan, 2008, s.85).

Booth (2009, s.679), yerel yönetimlerin dünyanın "kuzey" ve "güney" ülkelerinde birbirinden farklı yapıda oldu u üzerinde genel bir kabul görü oldu u üzerinde durmaktadır. Bu görü e göre, dünyada genel olarak, yerel yönetimlerin geni yetki ve sorumluluklara sahip oldu u ancak merkezi karar almaya sınırlı etkide bulunabildi i sistemler (sava sonrası ngiltere gibi) yanında yerel yönetimlerin daha az yetki ve sorumlulu a sahip oldu u ancak yerel yöneticilerin ulusal düzeyde karar almada daha çok rol oynadıkları yerel yönetim yapıları (Fransa gibi) bulunmaktadır.

Dünyanın birçok ülkesinde yerel yönetimler, anayasaya ya da yasa ile kurulurlar. Yerel yönetimlerin anayasa ile kuruldu u ülkelere örnek olarak Fransa, talya, Türkiye, Japonya, sveç, Danimarka, Brezilya, Hindistan verilebilir. Avustralya ve ABD gibi bazı ülkelerde eyaletler tarafından çıkarılan anayasa ile kurulmaktadır. Bunların dı nda Yeni Zelanda, ngiltere ve daha birçok ülkede örneklerinin görülebilece i gibi merkezi hükümet tarafından çıkarılan yasalar; Kanada ve Pakistan örneklerinde oldu u gibi il veya eyalet yasaları ile de olu turulabilmektedirler (Shah, 2006). Dünyada bu ekilde geli en yerel yönetim yapılanmalarını birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü grup ülkeler olarak dört ana grup altında de erlendirmek mümkündür. Bununla birlikte, dünyada yerel yönetim yapılarını incelerken, bu gruplar dı nda, alanda önemli geli melere yol açan AB içindeki çalı malara de inilmesinde de fayda olacaktır.

2.2.3.1. Birinci Grup Ülkeler

Fransız ya da Napolyon modelinden etkilenmi olan birinci grup ülkelerde yerel yönetimlerin anayasa ile güvence altına alınmı belli bir statüsü bulunmaktadır. Bu sistemi benimsemi ülkelerde vali merkezi yönetimin ta radaki temsilcisi olarak görevlidir. Fransa, talya, Belçika, spanya, Portekiz ve Yunanistan bu ülkelere örnek olarak verilebilir. Türkiye de Fransa'nın kamu yönetimi ve yerel yönetimlerinin te kilat ve i leyi ini örnek aldı ndan birinci grup ülkeler arasındadır (Kele , 2006, s.76). Fransız modeli olarak da bilinen modelde yerel yönetimlerin birincil rolü, halkın ulusal düzeyde karar almaya katılımının sa lanmasıdır. Merkezi hükümet ve organları sistemin en tepesindedir ve en düzey ile en alt düzey yönetim kademesine kadar tüm yönetim birimleri arasında hiyerar ik bir ast üst ili kisi bulunmaktadır (Shah, 2006).

Sistemi daha iyi anlamak için onu ilk ortaya çıkarmı ülke olan Fransa örneği üzerinde durmakta fayda vardır. Fransa'da günümüz belediyeleri 19. yüzyılda komünler olarak bilinen yerel yönetim birimlerinin devamıdır. Fransız Anayasası'nın 72. maddesine göre yerel yönetimler, belediyeler (komünler), iller (departmanlar) ve bölgeler olarak üçe ayrılır. Bunların yanında ülkede ilçeler (arrondissementlar) ve kantonlar (bucak) gibi çok az yetkileri olan yerel yönetimler de bulunmaktadır. Ülkede belediye sayısının hayli fazla olduğu görülmektedir (denizden uzak illerdekiler hariç 35.551). Bunun nedeni ülkede köy yerel yönetim birimlerinin olmayışı ve küçük belediyelerin birçok ülkenin aksine kendi aralarında örgütlenerek birleşmeye kararlı olmalarıdır (Ulusoy ve Akdemir, 2001, s.94-95).

1970'li yılların sonuna kadar Fransa'da merkezi yönetimin ayrılmaz bir parçasının hayli yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre o yıllara kadar Fransa'da önemli kamu hizmetleri merkezi yönetim organları olan bakanlıklar eliyle yürütülmüştür (Wollmann, 2004). Ülkede 1981-1983 yılları arasında yapılan bir dizi reform ile yerel yönetim birimleri arasındaki ilişkiler ve merkezi yönetimin tarafları örgütleriyle olan ilişkileri yeniden düzenlenmiş ve yerel yönetimlerin yetkileri artırılmıştır (Akçakaya, 2003, s.153). Bu düzenlemelerle Fransa'da sadece yerel yönetimlerin etkisi artırılması değil aynı zamanda siyasi gücün etkinliğinin azaltılması amaçlanmıştır (Wollmann, 2004).

2.2.3.2. İkinci Grup Ülkeler

Anglo-Sakson geleneğinden etkilenmiş olan ikinci grup ülkelerde yerel yönetimler, anayasal bir statüye sahip değildir ve parlamento tarafından yasa ile kurulmaktadır. Merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde denetleyici bir etkisi yoktur. Federal devlet ya da eyalet yerel yönetimlerden ayrıdır ve yerel yönetimlerin oldukça geniş bir özerkliği vardır. İngiltere, İrlanda, Kanada, Avustralya ve bir ölçüde ABD ve Yeni Zelanda bu ülkelere örnek olarak verilebilir (Keleş, 2006, s.76).

İkinci grup ülkelerde uygulanan sistemin özelliklerini daha anlamak için Anglo-Sakson geleneğinin geldiği ve bu alanda uzun deneyim ve birikimlere sahip İngiltere'nin yerel yönetim yapısına kısaca değinmekte fayda vardır. İngiltere üniter bir yapıya sahip olmasına rağmen güçlü bir yerel yönetim geleneğine sahiptir ve yerel yönetimlerin

geçmi i çok öncelere gitmektedir. Ülkede yazılı bir anayasa bulunmamasına rağmen yerel yönetimlere büyük önem verildi i görülmektedir. İngiltere’de bugünkü yerel yönetim yapısı, il (county), bölge (district), köy (parishes) ve ayrı bir düzenlemeye tabi olan Büyük Londra (Greater London) yönetiminden oluşmaktadır (Naç ve Ünal, 2006, s.125-126). İngiliz modelinde yerel yönetimlere önemli bir özerklik verilmiştir. Ülkede yerel yönetimler yol yapımı, atıkların toplanması, su ve kanalizasyon hizmetleri gibi hizmetlerin yerine getirilmesinde etkin bir rol üstlenirken, sağlık, eğitim gibi insan odaklı hizmetlerin yerine getirilmesinde daha sınırlı yetkilere sahiptir (Shah, 2006).

İkinci grup ülkelerin önemli bir di er temsilcisi ise ABD’dir. ABD’de mahalli idarelerin geçmi i 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. ABD’de yönetim sistemi üç kademeli bir yapıdadır. Bu yapıya göre ülkede ilk düzey yönetim birimi federal devlet, ikinci düzey yönetim birimi eyaletlerdir. Eyaletlerin alt düzey yönetim birimi olan yerel yönetimler ise üçüncü düzey yönetim birimidir. Demokratik adem-i merkeziyet ilkesine göre Amerikan yerel yönetim sistemi, tek merkezli bir niteli e sahip olmaktan uzaktır (Ayhan, 2008, s.103). Yerel yönetimlerin türleri, yapısı, organları, personeli ve maliyesi bakımından bir standarda sahip oldukları da söylenemez. Ülkede yerel yönetimler ile ilgili düzenleme yapma yetkisi Anayasa’ya uyumlu olmaları ile eyaletlere bırakılmıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2001, s.71).

2.2.3.3. Üçüncü Grup Ülkeler

Kuzey ve Orta Avrupa ülkeleri, üçüncü grubu oluşturmaktadır. Bu ülkelerde yerel yönetim ile merkezi yönetim arasındaki ilişkiler, özellikle yerel yönetimlerin hizmet verme yetenekleri bakımından daha önce de değinildiği üzere ikinci gruptaki Anglo Sakson modeline benzemektedir. Bu gruptaki ülkelerde yerel yönetimler, kendilerine yasa ile verilmiş yetkilerin dışında ve üstünde yetkiye sahiptirler. Bu grupta bulunan ülkeler, diğer gruplarda bulunan ülkelere kıyasla yerel yönetim geleneğine daha bağlıdır. İsveç, Norveç, Danimarka, Almanya, Avusturya, İsviçre, Hollanda ve Japonya grubun temsilcileri arasındadır (Keleş, 2006, s.76-77). Bu gruptaki ülkelerin yerel yönetimleri mali, göç politikası, vatandaşlık, dil, dilleri ilişkiler konularında geniş özerkliklere sahiptir (Shah, 2006).

Bu modelin en önemli örneği olabilecek Almanya, Avrupa ülkeleri arasında yerel yönetimlerinin politik gücü ve i levseli i bakımından en güçlü temsilcilerden biri olarak kabul edilir (Wollmann, 2004). Yetki devri, i birli i ve yönetsel etkinli in öne çıktı ı ülkede yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde tüm yetki, yerel yönetimlere aittir. Ülkede bir yerel yönetim, ortalama 20.000 nüfusa hizmet vermekte ve yerel yönetim harcamaları ülke bütçesinin yaklaşık %10'una denk gelmektedir (Shah, 2006). Almanya'da federal devletin bu denli önemli ve güçlü yerel yönetimler üzerindeki denetimi ancak federal mahkemeler ile olabilmektedir. Bunun dışında federal yönetimin yerel yönetimler üzerinde herhangi denetim yetkisi bulunmamaktadır (Parlak ve Ökmen, 2009, s.67).

2.2.3.4. Dördüncü Grup Ülkeler

Orta ve Do u Avrupa'nın sosyalist ülkelerinde görülen dördüncü grup ülkelerinde, her basamaktaki birimin kararları bir üst makamın onayına ba lı oldu undan tam bir yerel özerklikten bahsetmek mümkün de ildir. Bu model Sovyetler Birli i'nde önce Lenin daha sonra Stalin tarafından kurulup geli tirilmi , Yugoslavya ve Arnavutluk (1945), Bulgaristan (1946), Macaristan, Polonya ve Romanya (1947), Çekoslovakya (1948) ve Do u Almanya (1949) gibi Orta ve Do u Avrupa ülkelerine sırayla ve baskı yoluyla benimsetilmi tir. Bu gruptaki ülkeler son yıllarda yerel yönetimlerini olu turma ve geli tirme çabalarına giri mi lerdir. Ancak bunu gerçekle tirirken bazı güçlüklerle kar ı kar ıya kalmı lardır. Bu güçlükler genellikle özerk yerel yönetim kavramını canlandırma, yerel düzeyde özerk hareket edebilecek bir altyapı olu turma, bir yerel toplulu u yönetebilmek için siyasal gücün ve halkın deste ini alma, eski yapıdan kalan ve merkezi yönetimin denetim e ilimi ekinde kendini gösteren alı kanlıkları önleme konularında ya nmaktadır (Kele , 2006, s.77-78).

2.2.3.5. AB ve Yerel Yönetimler

AB'nin yapısı gere i üye devletler egemenliklerinin önemli bir bölümünü Birlik'e bırakmak durumundadırlar. Birlik mevzuatı geli tikçe birçok alanda ulusal mevzuatın

yerini almaktadır. Bu durum do al olarak yerel yönetimler mevzuatına da yansımaktadır. Birli in kurulmasından beri güçlü ve birle ik bir Avrupa'nın yerel yönetimleri zayıflatıp yok edece i endi esi olmu , yerel yönetimler sahip oldukları yetkilerin merkezi Birlik yönetimine aktarılaca ndan ku ku duymu lardır (Kele , 2006, s.83). AB üyesi ülkelerin yerel yönetimlerinin söz konusu kaygıları ile ilgili olarak Almanya'nın Hannover eski Belediye Ba kanı ve AB Bölgeler Komitesi Sosyalist Grup Ba kanı Schmalstieg (2008)'in " ehir ve Belediyeler Avrupa'nın Gücüdür" adlı çalı masında birle me sürecinin do ası gere i üye ülke hükümetleri kadar yerel yönetimlerin de yetkilerinin sınırlanaca mı ancak bu yapılırken yerel yönetimler ve demokrasinin geli imine engel olunmayarak dengenin korunması gerekti inin önemini vurgulamı olmasi önemli görülmelidir.

Dünyada yerel yönetimlerin geli mesi ve önem kazanmasında AB düzeyinde yapılan çalı maların büyük katkısının oldu u bilinen bir gerçektir. Yapılan çalı malarla yerel yönetimler merkezi yönetimlerden önemli hizmetleri devralmaya ba lamı lardır. Bu çalı maların en önemlileri arasında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı, Maastricht'te imzalanan Avrupa Birli i Antla ması ve Bölgeler Komitesi'nin kurulması sayılabilir.

Avrupa Konseyi bünyesinde 1980'li yılların ilk yarısında AB içinde yerellik ilkesinin benimsendi ini gösteren en önemli dayanak olarak bilinen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı'nın hazırlanmasına yönelik çalı malara ba lanmı tır. Yapılan görü meler sonunda hazırlanan nihai taslak, 8-10 Kasım 1984 tarihlerinde Roma'da düzenlenen Altıncı Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansı gündeminde birinci sırada yer almı tır. Konferanstaki görü melerin sonunda Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı, sözleşme olarak 15 Ekim 1985 tarihinde üye ülkelerin imzasına açılmı tır (Yeter, 1996, s.3).

7 ubat 1992'de Maastricht'te imzalanan Avrupa Birli i Antla ması ile yerellik ya da hizmette halka yakınlık (subsidiarity) ilkesinin benimsenmesi ve Bölgeler Komitesi adıyla bir danı ma organının kurulması ile yerel birimlerin AB düzeyinde daha iyi temsil edilmesinin yolu açılmı tır (Kele , 2006, s.83). Bölgeler Komitesi'nin kurulmasıyla AB, yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili en somut adımını atmı tır. Komite sayesinde AB üyesi devletlerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin Birlik içinde

temsil edilmesi sağlanmıştır. Ancak AB bütünleşme sürecine hizmet etmek ve yerel yönetimleri genel karar sürecine dahil etmek için kurulan Bölgeler Komitesi, geldiği nokta itibarıyla yeterli etkinliği ulaşılamamıştır (Parlak ve Ökmen, 2009, s.51).

2.2.4. Türkiye’de Yerel Yönetimler

Yerel yönetim kavramını tanımladıktan ve dünyadaki durumunu ele aldıktan sonra ülkemizdeki yerel yönetim anlayışı ve hizmetlerinin gelişim sürecini, yerel yönetim türlerini ve özelliklerini ele almaya yarar vardır.

2.2.4.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişimi

Yerel yönetimler Türkiye’de 1876’dan beri yönetsel yapı içerisinde var olmuştur (Bilgesay, 2009, s.260). Türkiye’de yerel yönetimlerin geçmişi, Batılı ülkelere göre daha yenidir. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde Batı ile kurulan ilişkiler sonucu toplumsal yapıda görülen değişimler, yönetim yapısında değişiklikleri de beraberinde getirmiştir (Tekeli, 1998, s.3). Osmanlı Devleti’nin son dönemleri ile birlikte değişmeye başlayan Türk kamu yönetim sistemi, Cumhuriyet sonrası dönemde bakanlık, bakanlık örgütü ve yerel yönetimlerin sayısı ve görev bakımından genişleme göstermiştir. Ancak büyümenin belirli ilkelere dayandırılmadan gerçekleştirilmesi görev karmaşasına yol açmıştır (Özel, 2008, s.236).

Cumhuriyet döneminde ülkenin planlı döneme geçmesiyle yerel yönetimlerin yeniden düzenlenmesini amaçlayan düzenlemeler de gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu girişimlerden en önemlisi kısaca adıyla MEHTAP olan Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi’dir. Çalışma, 1962 yılında DPT ve TODA E tarafından hazırlanmıştır ve 1963 yılında Bakanlıkça rapor olarak sunulmuştur. Bu çalışmada, merkezi kuruluşlar ile merkezi hükümet teşkilatının tarafları ve yerel yönetimler arasında görev dağılımı, yerel yönetimlerin yetkileri, kaynakları ve teşkilatlanması konuları kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Proje sonucunda yerel yönetimlerin yapısal sorunları ile bu idarelerin merkezi idare ile olan ilişkilerinin değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (TODA E, 1966).

MEHTAP çalı masından sonra Türkiye’de 1980 sonrası dönemde yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasını amaçlayan en önemli çalı malardan birisi, TODA E tarafından 1989’da ba latılan ve 1991’de tamamlanarak yayınlanan KAYA Projesi’dir. Proje, DPT’nin iste i üzerine, kamu yönetimini geli tirmek ve düzenlemek üzere daha önce yürütülen çalı maların ne ölçüde uygulandı nı ara tırmak, söz konusu çalı maların eksik yönlerini ortaya koymak, sorunları ve alınması gereken önlemleri belirlemek, AB’ye bu yönden uyum sa lamaya yarayacak düzenlemeleri gerçekle tirmek üzere hazırlanmı tır. Proje raporu ile Türkiye’de yerel yönetimlerin içinde bulundu u sorunlar sıralanmı ve bu do rultuda yapılması gerekenlerin neler oldu una yer verilmi tir (TODA E, 1991).

Türkiye’de yerel yönetimlerin geli mesinde, üyelik sürecinin ba latılması öncesinde ve sonrasında AB ile yürüttü ü ili kileri sonucu yaptı ı anla maların etkisi önemlidir. Bu kapsamda Türkiye, 21 Kasım 1988 tarihinde imzaladı ı ve 3723 sayılı yasa ile onayladı ı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı’nı 1992 tarihli bir tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlü e koymu tur. Türkiye bu artın yerel yönetimlerin iç örgüt yapılarını kendilerinin belirleyebilece ini, devlet yardımlarının yerel yönetimleri denetleme ve kısıtlama aracı olarak kullanılmayaca nı, yerel yönetimlerin iç örgüt yapılarının kendilerince serbestçe belirlenebilece ini, vesayete ancak vesayetle korunmak istenen yararlarla orantılı olması durumunda izin verilebilece ini, yerel yönetimlerin anayasa ve yasalarda kendilerine tanınan haklarını koruyabilmek için yargı yoluna ba vurabilece ini içeren ilgili birtakım maddelerine çekince koymu tur (Kele , 2006, s.57-58).

Türkiye’de 90’lı yıllar sonrasında küresel ve ulusal geli meler do rultusunda yürütülen yeniden yapılanma giri imleri çerçevesinde yerel yönetimler, son on yılda önemli atılımlar gerçekle tirmi tir. Söz konusu giri imlerden en önemlisi ve kapsamlısı olan Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı’na göre merkezi yönetimin yerel te kilat üzerindeki görev ve yetkileri kısıtlanmaktadır. Tasarıya göre merkezi yönetimin bazı örgütleri kaldırılırken bazıları yerel yönetimlere devredilmekte; yetki geni li ine dayanan güçlü bir merkezi yönetim yerine görev ayrılı na dayanan güçlü bir yerel yönetim yapılanmasının önu açılarak üniter devletten yerel a ırlıklı bir devlet modeline geçi yapılması planlanmaktadır

(Çiftelinar, 2006, s.127). Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı kapsamında hazırlanan 1 Özel dairesi Kanunu, Belediye Kanunu ve Büyük şehir Belediyesi Kanunu ile bu üç önemli yerel yönetim biriminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin temelinde yönetimde etkinliği, kaliteyi ve verimliliği artırma çabaları bulunmaktadır (Azaklı ve Çetin, 2009, s.204).

Türkiye’de son elli yıldır bölgesel kalkınma konusu üzerinde durulduğu görülmekle birlikte genel olarak, bu alanda büyük bir başarı elde edilememiştir. Merkeziyetçi yönetim anlayışı içinde bölgesel eşitsizlik ve yoksulluğa çare bulunamayınca bu gibi konuların yerel yönetimlere devri gündeme gelmiştir. Artık en küçük yerel sorunların bile merkezi yönetim eliyle çözülmesi geleneksel hızlı nüfus artışı, kentleşme, eğitim seviyesinin yükselmesi gibi nedenlerle etkisini kaybetmiştir. Halkın gözünde belediye başkanlarının merkezi yönetimin temsilcileri konumunda olan milletvekillerine oranla daha fazla güvenilir bir konumda olduğu görülmektedir (Toksöz ve diğerleri, 2009, s.6-7).

2.2.4.2. Türkiye’de Merkezi Yönetimin Yerel Yönetimler Üzerindeki İdari Vesayet Yetkisi

Türkiye üniter bir devlettir ve yasama ve yürütme eylemi, merkezi yönetim eliyle yerine getirilmektedir. Buna göre, yerel yönetim birimlerinin kendi görevlerini saptama, kendi gelir kaynaklarını belirleme, yeni vergiler koyma ya da var olanları kaldırma, kendi karar ve yürütme organlarının yapısını, sayısını vb. değiştirme gibi yetkileri bulunmamakta, bunlar, merkezi hükümet tarafından yerine getirilmektedir (Gül ve Özgür, 2004, s.166). Bu bakımdan merkeziyetçi yönetim geleneğine dayalı yönetim anlayışı, merkezi yönetim örgütlerinin yerel yönetimler üzerinde ağır vesayeti bulunmasına ve yerel yönetimlerin idari ve mali bakımdan yeteri kadar özerk bir yapıya kavuşturulamamasına neden olmaktadır (Özel, 2008, s.236).

1982 Anayasası’nın 127. maddesinde illerin yönetiminin yetki genişliği ilkesine göre gerçekleştirileceği belirtilmektedir. Yerel yönetimlerin kurulu, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenlenecektir. 1961 ve 1982

Anayasalarını yerel yönetimler bakımından ayıran temel fark, 1982 Anayasası'nda merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde idari vesayet yetkisi bulunduğunun açıkça belirtilmiş olmasıdır (Keleş, 2006, s.142). Bu yetki, Anayasa'nın 127. maddesinde geçen ve görevleri ile ilgili suç sebebiyle hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan yerel yönetim birimleri veya bu birimlerin üyelerinin kesin hükme kadar geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilecekleri hükmüyle kendini göstermektedir (MGM, 2011, s.8-9).

Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkiler bakımından değerlendirildiğinde Türkiye'de merkezi yönetimin yerel yönetimleri kendisinin bir alt birimi gibi gördüğü görülmekte; merkezi hükümetin yasalarda kendisine açıkça yetki tanınmaması olsa da yerel yönetimleri denetleme hatta cezalandırma eyleminde olduğu durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu ise Anayasa'nın 123. maddesinde belirlenen "darenin kurulu ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır." ilkesine aykırı bir durumu ortaya çıkarmaktadır. (Toksöz, Özgür ve Koç, 2009, s.84).

2.2.4.3. Türkiye'de Yerel Yönetim Birimleri

Türkiye'de yerel yönetim birimleri belediyeler, il özel idareleri ve köyler olmak üzere üçe ayrılır. Çalışmanın konusu gereği il özel idarelerine çalışmada daha sonra ayrıntılı olarak değinileceğinden bu başlık altında sadece belediye ve köylerle ilgili kısa bilgiler verilecektir.

2.2.4.3.1. Belediyeler

Türkiye'de yerel yönetim hizmetleri denince akla genelde ilk olarak belediyeler gelmektedir. Türkiye'de il, ilçe ve belde (büyük şehir belediyeleri ile bunların sınırları içindeki ilçe belediyeleri dışında kalan il, ilçe ve belde belediyeleri) ve büyük şehir belediyeleri olmak üzere iki çeşit belediye bulunmaktadır. Büyük şehir belediyeleri ile büyük şehir belediyesi sınırları içindeki ilçe belediyeleri dışında kalan il, ilçe ve belde belediyeleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre idare edilmektedir. Kapsama giren

belediyeler, Kanun'un 3. maddesinde; "belde sakinlerinin mahalli mü terek nitelikteki ihtiyaçlarını kar ılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek olu turulan, idari ve mali özerkli e sahip kamu tüzel ki isi" ekinde tanımlanmaktadır. Kanun'un 14. maddesine göre, mahallî mü terek olmak artıyla belediyeler, ehirde imar, su ve kanalizasyon, kentsel alt yapı, çevre, temizlik, zabıta, itfaiye, acil yardım, ehir içi trafik, a açlandırma, park ve ye il alan, konut, kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor vb. alanlardaki hizmetleri yerine getirir (Belediye Kanunu, 2005).

Belediyenin organları, belediye ba kanı, belediye encümeni ve belediye meclisidir:

1. **Belediye Ba kanı:** Belediye ba kanı, belediye te kilâtının en üst amiridir ve be yılda bir yapılan mahalli idareler seçimlerine göre belediye sınırları içindeki seçmenlerin oylarıyla seçilir.
2. **Belediye Encümeni:** Belediye encümeni, il belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye ba kanının ba kanlı ında, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçece i üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye ba kanının birim amirleri arasından bir yıl için seçece i iki üye olmak üzere yedi ki iden olu ur (M GM, 2012).
3. **Belediye Meclisi:** Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve 2972 sayılı Mahalle Muhtarlıkları ve htiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'a göre seçilen üyelere olu ur (M GM, 2012).

Ülkemizde özellikle 1950 yılından sonra belediye sayısında önemli artı oldu u görülmü tür. Bu artı ta ba ta köylerin imece ve salma gibi mali yükümlülüklerden kurtulma ve belediyelere ayrılan gelirlerden yararlanma istekleri önemli rol oynamı tır. Bununla birlikte Cumhuriyet sonrası dönemde çıkarılan ve ehirle meyi te vik eden kanunlar da belediyelerin sayısının artmasında etkili olmu tur (DPT, 2007, s.13).

Tablo 2. Türkiye’de Türlerine Göre Belediye Sayıları

Tür	Sayı
Büyük ehir Belediyesi	16
Büyük ehir İlçe Belediyesi	143
İl Belediyesi	65
İlçe Belediyesi	749
Belde Belediyesi	1.977
Toplam	2.950

Kaynak: M GM, 2011, s.11

Türkiye’de 2011 yılı itibariyle türlerine göre belediye sayılarını gösteren Tablo 2 verilerine bakıldığında, ülkemizde 16 büyük ehir, 65 il, 143 büyük ehir ilçe, 749 ilçe, 1.977 belde belediyesi olmak üzere toplam 2.950 belediyenin bulunduğu görülmektedir. Söz konusu 2950 belediyeden 1977’si olan belde belediyelerinin büyük kısmı, nüfusu 5.000’in altında ve hizmet etkinliğinden uzak küçük ölçekli belediyelerdir (Türko lu, 2009, s.77).

Ülkemizde büyük ehir dışındaki belediyeler, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının %2,85’ini almaktadır (İl..., 2008). Türkiye’de belediyelerin gelirlerinin a ırlıklı olarak merkezi kaynaklı olması ve mali özerkliklerinin yeterince sağlanamaması, onların etkin hizmet verememesine neden olmaktadır (Türko lu, 2009, s.96).

Türkiye’de bulunan 16 büyük ehir belediyesi ise 5216 sayılı Büyük ehir Belediyesi Kanunu’na göre hizmet vermektedir. Kanun’un 3. maddesinde büyük ehir belediyeleri, “en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır (Büyük ehir Belediyesi Kanunu, 2004).

Büyük ehir belediyesinin organları, büyük ehir belediye başkanlığı, büyük ehir belediye encümeni ve büyük ehir belediye meclisidir:

1. **Büyük ehir Belediye Ba kanı:** Büyük ehir belediye ba kanı büyük ehir belediyesi te kilâtının en üst amiridir ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre mahalli idareler seçimleri sonucu i ba ına gelir.
2. **Büyük ehir Belediye Encümeni:** Büyük ehir belediye encümeni, belediye ba kanının ba kanlı ında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçece i be üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye ba kanının her yıl birim amirleri arasından seçece i be üyeden olu ur (Türko lu, 2009, s.88).
3. **Büyük ehir Belediye Meclisi:** Büyük ehir belediyesinin karar organı olan büyük ehir belediye meclisi, belediye sınırları içinde kalan ilçe seçim çevreleri için tespit edilen belediye meclisleri üye sayısının her ilçe için be te biri alınmak suretiyle bulunacak toplam sayı kadar üyeden olu ur. Büyük ehir belediye ba kanı büyük ehir belediye meclisinin de ba kanıdır (M GM, 2012).

Büyük ehir belediyelerinin gelir kaynaklarını ilçe ve ilk kademe belediyelerinde oldu u gibi vergi gelirleri, vergi dı ı gelirler ile özel yardım ve fon gelirleri olu turmaktadır (Türko lu, 2009, s.124).

Büyük ehir belediye ba kanlarına tanınan veto hakkı yanında ilçe belediyelerinin bütçelerini ve imar planlarını denetleme yetkisi, onları ilçe belediyeleri üzerinde bir güç haline getirmekte ve bu da ilçe belediyelerinin gerçek anlamda özerk olup olmadı ı tartı malarına neden olmaktadır. Büyük ehir ve ilçe belediyeleri arasındaki yetki ve e güdüm sorunları, özellikle mekân planlama ve ehirle mede olumsuzluklara neden olmaktadır. Farklı siyasi görü teki belediyeler söz konusu oldu undaysa daha büyük sorunlar ya anabilmekte bu da halkın ya am ko ullarını olumsuz yönde etkileyen yaptırımların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (DPT, 2007, s.14-15).

2.2.4.3.2. Köyler

442 sayılı Köy Kanunu'na (1924) göre; “köyler tüzel ki ili e sahiptir ve nüfusu iki binden a a ı yurtlara köy denilmektedir.” Kanun'un 2. maddesinde “Camii, mektep, otlak, yaylak, bataklık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya da ınık evlerde oturan

insanlar, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy tekil ederler” ifadesi yer almaktadır. Yasaya göre köylerin yönetimi, köy sınırları içindeki tüm seçmenlerin oluşturduğu köy derneği tarafından seçilen muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yürütülür (Ergun, 2004, s.174). Köyün ortak işleri ise genellikle imece usulü ile yapılır. Sürekli olarak yapılması gereken işler ise Köy Kanunu’nda köy adamları olarak geçen kişilere aylık ya da senelik ücret karşılığında gördürülebilir (MGM, 2012).

2011 yılı verilerine göre Türkiye’de toplam 34.425 köy bulunmaktadır (TÜİK, 2012). Köy gibi küçük yerleşme birimlerinin çok sayıda ve dağınık olması, bu yerlere götürülen hizmet ve yatırımların maliyetini artırmakta ve bunlar arasında koordinasyon sağlanmasını güçle tirmektedir. Ülkemizde 1950’li yıllardan sonra artmaya başlayan köyden kente göçler bugün de devam etmektedir. Yaşanan göçler neticesinde köyler daha da küçülmekte, hatta tamamen boşalmaktadır. Köylerin küçülmesi ve boşalması da yapılan hizmetlerin atıl kalmasına neden olmaktadır (DPT, 2007, s.16-17).

2.3. TÜRK YE’DE ÖZEL DARELER

2.3.1. Türkiye’de İl Özel idareleri

İl özel idareleri, Anayasa’nın 127. maddesinde belediyeler ve köyler ile birlikte geçen üç tür yerel yönetimden biridir. 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu’nda il özel idareleri, “il halkının mahallî müterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır (İl Özel idaresi Kanunu, 2005). Konuyu kapsamlı bir çalışmayla incelemi olan Tamer (1994, s.95)’in yaptığı tanımda il özel idareleri, “varlık sebeplerini Anayasa’dan alan, kanunla kurulan, karar organları seçimle gelen ve hukuki varlıkları gerçek olan yerel yönetimler” olarak ifade edilmektedir.

İl özel idareleri, genel yapıları itibarıyla merkeze yardımcı olarak görev yapan yerel yönetim birimleridir. İl özel idarelerinin başında diğer yerel yönetim birimlerinden farklı olarak merkezi yönetimin tayin ettiği bir yönetici olan vali bulunmaktadır (Tamer, 1994, s.94). İl özel idareleri, merkezi yönetimin ildeki temsilcisi konumunda olan vali

ile ilgili kileri göz önünde bulunduruldu unda, tek ba mna de il, genel kamu yönetimi modeli içinde merkezi idare ile birlikte de erlendirilmesi gereken çok önemli bir yerel yönetim birimidir. Bu önem, her ne kadar yasala amasa da Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun'da il özel idarelerine merkezi yönetimin illerde te kilatlanamayacak birimlerinin i levlerini üstlenme misyonu verilmesinde kendini göstermektedir (Canpolat, 2009, s.41).

2.3.1.1. Türkiye’de İl Özel idarelerinin Tarihsel Geli imi

Türkiye’de il özel idarelerinin ulusal kalkınmada önemli rol oynayacak bir yerel yönetim birimi olarak ekillenmeye ba laması 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra olmu tur. İl özel idareleri, 1864 yılında Osmanlı mparatorlu u döneminde çıkarılan ve illerde genel yönetimin yanında bir de il özel yönetimi bulunmasını öngören Vilayet Nizamnamesi ile kurulmu tur (Eraslan, 2009, s.287).

1913’te dare-i Umumiye-i Vilayet adlı geçici yasanın özel idarelerle ilgili bölümü, o tarihten itibaren il özel yönetimlerini düzenlemi , yasanın illerin genel yönetimi ile ilgili olan bölümü 1929’da yürürlükten kaldırıldı ı halde il özel idarelerine ili kin hükümlerinin bir bölümü 2005 yılına kadar yürürlükte kalmı tır (Kele , 2006, s.147). 1913 tarihli Kanun’la il özel idarelerine birçok görev verilmi tir. Bunun nedeni, o dönemde merkezi yönetimin bu görevleri yerine getirebilecek gücünün olmamasıydı. Ancak daha sonra Cumhuriyet’in kurulması ve ülkede milli birli in sa lanmasıyla merkezi otorite güçlenmi , il özel idarelerinin görev alanına giren hizmetlerin önemli bir kısmı yeni kurulmu olan bakanlıklara ve bakanlıkların ta ra te kilatlarına devredilmi tir. Ancak bazı görevlerin il özel idarelerinden alınmaması karı klıkları beraberinde getirmi ve görevlerin yerine getirilmesinde ikiliklere yol açmı tur. Bu durum kar ısında il özel idareleri, kar ıla ılan sorunlar kar ısında kendilerine verilen görevleri yerine getirmeye çalı mı tur (Çiftepınar, 2006, s.124-125). İl özel idarelerinin görevlerinin merkezi yönetim kurumlarına verilmesi, Anayasa’da yerel yönetimlerin yetki ve görevleri için belirtilen “mahalli mü terek ihtiyaç” kavramı ile “yerinden yönetim” ilkesine uyulmadı ı ele tirilerinin yapılmasına neden olmu tur (Altınta , 2007, s.14).

İl özel idarelerinin kurulu ve görevlerini düzenleyen ve Cumhuriyet döneminde de yürürlükte kalan 1913 tarihli Geçici Kanun, 1987 tarih ve 3360 sayılı Kanun'la İl Özel idaresi Kanunu olarak değiştirilmiştir (MGM, 2012). 2005 yılında kanunla amayan Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı doğrultusunda hazırlanan 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu ile il özel idareleri sisteminde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. İl Özel idaresi Kanunu yürürlüğe girmeden önce vali il özel idaresi görevlerini, özel idare müdürlüğü ve merkezi idarenin ildeki tekilatları vasıtasıyla yürütmekteydi. Bu nedenle genellikle özel idare alanına giren görevler büyük çapta bakanlıkların il tekilatları eliyle yerine getiriliyordu. Ancak İl Özel idaresi Kanunu ile birlikte il özel idareleri, özellikle büyük şehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük seviyesinde alt bölümlere ayrılmış ve büyük şehir belediyelerinin kurumsal yapısına benzer bir yerel yönetim tekilatına sahip olmuştur. Kanun'a göre il özel idareleri için ayrıca büyük şehirlerde diğ er illerde müdürlük şeklinde örgütlenme yapısı öngörülmüştür. Böylece özel idarelere ihtiyaçlarına göre tekilatlanmaları ve görevlerini de kendi tekilatı eliyle yapma yetkisi tanınmıştır (Altıntaş, 2007, s.37).

Türkiye'de il özel idareleri, Cumhuriyet öncesi dönemde olduğu kadar Cumhuriyet sonrası dönemde de varlıkları sorgulanan kurumlar olmuştur. Ancak günümüzde özellikle kırsal bölgenin kalkınması için varlıkları önemli kurumlar olarak görülmektedirler (Eraslan, 2009, s.287). İl özel idarelerinin ilin tamamında genel yetkili yerel yönetim birimi olma niteliğinin ortadan kaldırılması ve hizmet yoğunluğunun daha çok kırsal bölgelere kaydırılması, kentsel yerleşimin fazla olduğu yerlerde ise sınırlı yetkilere sahip olması önemli değişikliklerin olmasına neden olmuştur (Canpolat, 2009, s.42).

2.3.1.2. İl Özel idarelerinin Örgütsel Yapısı ve Personel Durumu

İl özel idarelerinin valiye bağlı örgütünün başlıca birimleri, genel sekreterlik, bunlara bağlı insan kaynakları, mali işler, sağlık, tarım, imar ve hukuk işleri birimlerinden oluşur. İl özel idaresinin organlarından il genel meclisi, il encümeni ve valinin yaptıkları görevler aşağıda açıklanmaktadır:

1. İl Genel Meclisi: İl özel idaresinin karar organı olan il genel meclisi, seçimle iş başına gelen üyelere oluşur. Bu özelliği ona yerel yönetim kimliği kazandırmaktadır. Buna dayanarak il özel idarelerinin bir yerel yönetim organı olmasında en büyük faktör il genel meclisidir denilebilir (Aydın, 2008). İl genel meclisinin görev ve yetkilerinden bazıları şunlardır:

- Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak,
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek,
- İl çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak,
- Taşınmaz mal alımına, satımına, trampa edilmesine, tahsisine, tahsis eklinin değiştirilmesine karar vermek,
- İl özel idaresi adına imtiyaz verilmesine ve il özel idaresi yatırımlarının yap-i let veya yap-i let-devret modeli ile yapılmasına, il özel idaresine ait şirket, işletme ve işletmelerin özelleştirilmesine karar vermek (İl Özel idaresi Kanunu, 2005).

2. İl Encümeni: İl encümeni valinin başkanlığında, il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile birli mali hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır. Encümenin bazı görev ve yetkileri şunlardır:

- Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek,
- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak,
- Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek (İl Özel idaresi Kanunu, 2005).

3. Vali: Vali, il özel idaresinin başlı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. İl yönetiminin başında bulunan valiler, devlet, hükümet ve tüm bakanların temsilcisidirler (Ergun, 2004, s.165). İl özel idarelerinin yürütme organı olan valinin seçimle devlet atama ile iş başına gelmesi ve genel idarenin bir temsilcisi olması, il özel

idaresinin tam bir yerel yönetim birimi olmadığı tartışılmalarına yol açmaktadır (Aydın, 2008). Valinin görev ve yetkilerinden bazıları şunlardır:

- İl özel idaresi tekilâtının en üst amiri olarak sevk ve idare işlemlerinden sorumlu olmak, il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korumak,
- İl özel idaresini stratejik plâna uygun olarak yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,
- Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak,
- İl özel idaresi personelinin atamak, il özel idaresi, bağlı kuruluşlarını ve işlemlerini denetlemek (İl Özel idaresi Kanunu, 2005).

İl Özel idaresi Kanunu'na göre, il özel idaresi yönetiminde validen sonra en yetkili bürokrat genel sekreterdir. Genel sekreter, il özel idaresi hizmetlerini vali adına ve onun emirleri dahilinde, mevzuat hükümlerine, il genel meclisi ve il encümeni kararlarına, il özel idaresinin amaç ve politikalarına, stratejik plan ve yıllık çalışma programına göre yürütür. Kanun'a göre, nüfusu üç milyona kadar olan illerde ihtiyaca göre, en fazla iki, nüfusu bunun üzerinde olan illerde ise en fazla dört genel sekreter yardımcılığı kadrosu ayrılabilir (İl Özel idaresi Kanunu, 2005).

İl özel idaresi personeli, vali tarafından atanır ve il genel meclisi bilgisine sunulur. İl özel idare personeli, 10.06.2007 tarih ve 26548 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İl Özel idareleri Norm Kadro İske ve Standartlarına Dair Yönetmelik çerçevesinde il özel idaresince yapılan norm kadro çalışmasına göre çalıştırılır. Sözleşmeli personel ile kısmi zamanlı sözleşmeli personel çalıştırılmasında Belediye Kanunu'nun 49. maddesi uygulanır (MGM, 2012).

Tablo 3. İl Özel idarelerinde Çalışan Personel Sayısı (2009-2010)

	2009	2010
Yönetici Personel ve Nitelikli	1.406	2.085
İdari Personel	2.893	3.092
Teknik Personel	2.867	3.416
Sağlık Personeli	46	59
Yardımcı Hizmet Personeli	798	704
Diğer Kadrolardaki Personel	132	48
Sözleşmeli Personel	1.264	1.537
Sürekli işçi	30.390	28.626
Geçici işçi	740	260
Toplam	40.536	39.827

Kaynak: MİGM, 2011, s.46

Tablo 3 verilerine göre, 2010 yılı itibariyle il özel idarelerinde toplam 39.827 personel çalışmakta, bunların büyük bir kısmını ise “Sürekli işçi”ler oluşturmaktadır. “Yönetici Personel ve Nitelikli” ifadesi, 2009 yılı için il özel idarelerinde müdür ve daha üst kadrolarda görev yapan personeli kapsamaktadır. 2010 yılına ait verilerde bunlara yönetici, uzman, uzman yardımcısı gibi nitelikli personel de dahil edilmiştir. “Yönetici Personel ve Nitelikli”, “İdari Personel”, “Teknik Personel”, “Sağlık Personeli” “Yardımcı Hizmet Personeli” ve “Diğer Kadrolardaki Personel” altında 2009 yılında toplam 8.142 personel, 2010 yılında ise toplam 9.404 personel bulunmaktadır. 2010 yılında bir önceki yıla göre memur ve sözleşmeli personel sayısının artması, sürekli işçi ve geçici işçi sayısının ise azalması dikkat çekicidir.

Türkiye’de il özel idareleri ile ilgili son yıllarda yapılmış kapsamlı çalışmalardan biri olarak dikkati çeken “İl Özel idarelerinin Yeniden Yapılandırılması: Uygulama Amacı Üzerine Bir Çözümleme” adlı çalışmada il özel idareleri birçok yönden olduğu gibi personel durumu bakımından da ele alınmıştır. Araştırma kapsamında yapılan anket ile elde sonuçlara göre, Türkiye’deki il özel idareleri mülki idare amirleri ve il özel idareleri yöneticilerinin büyük kısmının, il özel idarelerinin “personel sayısı bakımından yeterli ancak nitelikli personel sayısı eksik” olduğunu belirtmiş olması önemlidir (Kartal, 2010, s.249).

2.3.1.3. İl Özel idarelerinin Görevleri

İl özel idareleri, görevleri itibariyle merkezi yönetim ile köy ve belediyeler arasında bulunmaktadır. Belediye ve köyler belli yerleşme birimlerinde faaliyet gösterse de il özel idareleri il sınırları içinde görev yapmaktadır (Tamer, 1994, s.95). İl özel idaresinin yerel halkın ortak ihtiyaçları niteliğinde olan yetki, görev ve sorumlulukları, il sınırları içindedir. Bazı görevleri için sorumluluk alanları il sınırları içinde, bazı görevleri için ise belediye sınırları dışındadır. İl özel idarelerinin il sınırları içinde ve belediye sınırları dışında yerine getirmeleri beklenen görevler, 5302 sayılı yasanın 6. maddesinde şu şekilde sıralanmaktadır:

1. İl özel idarelerinin il sınırları içinde yerine getirmekle sorumlu olduğu görevler: Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; belediye sınırları il sınırı olan büyük şehir belediyeleri hariç ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara küçük miktarlı kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarına arsa sağlama, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer giderlerinin karşılanmasına ilişkin hizmetler.
2. İl özel idarelerinin belediye sınırları dışında yerine getirmekle sorumlu olduğu görevler: Karayolu, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine yönelik hizmetler (İl Özel idaresi Kanunu, 2005).

Köy halkına yönelik hizmetleri köy yönetimleri, kent ve kasaba (belde) halkına yönelik hizmetleri belediyeler yerine getirir ancak il özel idareleri il halkına dönük hizmetleri yerine getirmekle görevlidir. İl sınırları içerisinde hem köylerin hem de belediyelerin olması il özel idarelerinin sundukları hizmetin niteliğinin hem kırsala hem de kente yönelik olmasını sağlamaktadır (Keleş, 2006, s.145). Görev bakımından bu derece geniş bir kapsama hitap eden il özel idareleri, sahip oldukları kapasite ve olanaklar bakımından değerlendirildiğinde ağır bir yüküne sahiptirler. Bu da il özel idarelerinin görevlerini tam anlamıyla yerine getirememesine neden olmaktadır. İl özel idarelerine verilen birçok görevin hem merkezi birimlere hem de belediyelere verildiği görülmektedir (Kartal, 2010, s.202).

İl özel idareleri tekilat ve görevler açısından merkezi yönetim organları ile iç içe geçmiş birimlerdir. İl özel idarelerinin görev kapsamına giren hizmetlerin zaman içinde merkezi yönetim organlarına aktarılması ve etkinliklerini yitirmeleri, onların halk tarafından yeterince benimsenmelerinin ve yakından tanınmalarının önüne geçmiştir (Özel, 2008, s.263).

2.3.1.4. İl Özel idarelerinin Bütçesi

İl özel idarelerinin görevlerini tam anlamıyla yerine getirememelerinin en önemli nedenlerinden birisi, devlet bütçesinden aldıkları payın yetersiz olmasıdır. İl özel idareleri, şu an itibarıyla genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının %1,15'ini almaktadır (İl..., 2008). İl özel idarelerinin gelirlerinin başında vergi, resim, harç ve katılma paylarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden kendilerine ayrılan paylar gelmektedir. İl özel idarelerinin gelirleri aşağıda sıralanmaktadır:

- Kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi, resim, harç ve katılma payları,
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar,
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler,
- Taahhüt ve tahmin malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- İl genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karlılıkları ücretler,
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karlılıkları sağlanacak gelirler (İl Özel idaresi Kanunu, 2005).

İl özel idarelerinin gelirlerinin diğer yerel yönetim birimlerinde olduğu gibi genellikle her geçen yıl önceki yıllara oranla arttığı görülmektedir. Artış oranları yıldan yıla dalgalı bir seyir izlemektedir. Ancak genel bütçe rakamları ve yerel yönetimler içindeki payı düşünüldüğünde, rakamsal olarak yaşanan bu artışın, mutlak bir artış olarak değerlendirilmesi yanlış olacaktır. Özellikle 2005 yılında çıkarılan İl Özel idaresi Kanunu ile il özel idarelerinin gelirlerinde bir sıçrama yaşandığı görülmüştür. Bu sıçrama ile il özel idarelerinin gelirlerinin genel bütçe içindeki payı %3'ün üzerinde bir orana çıkmıştır. İl özel idarelerinin aldığı gelirin yerel yönetimler içindeki payı ise

genellikle %20'ler civarında seyretmektedir (Kartal, 2010, s.252-253). İl özel idarelerinin sahip oldukları yükü ile oranlandığında bütçe durumlarının iyi olmadığını bizzat bu kurumların yöneticileri tarafından dile getirilmektedir. Nitekim, "İl Özel idarelerinin Yeniden Yapılandırılması: Uygulama Aşaması Üzerine Bir Çözümleme" adlı çalışmada elde edilen sonuçlar da bu yöndedir. Buna göre, çalışmada il özel idare yöneticilerinin büyük kısmı, özel idarelerinin bütçelerini "çok yetersiz" bulduklarını belirtmişlerdir (Kartal, 2010, s.256).

İl özel idarelerinin bütün harcamaları bütçeye uygun yapılır. Bütçe, ilin stratejik planına uygun olarak vali tarafından hazırlanır ve Eylül ayı başında il encümenine sunulur. Encümen bütçeyi inceler ve Kasım ayı başından önce il genel meclisine sunar. İl genel meclisi bütçe tasarısını yılbaşından önce aynen ya da değişiklikle kabul eder. Mali yıl ile onu izleyen iki yıl için gelir ve gider tahminlerini içeren bütçe, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin verir. Bütçe dışı harcama yapılamaz (Keleş, 2006, s.162). İl özel idarelerinin giderlerinden bazıları şunlardır:

- İl özel idaresi binaları, tesisleri ile araç ve malzemeleri ile ilgili giderler,
- İl özel idaresi personeli giderleri,
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karlılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Köylere veya köylerin aralarında kurdukları birliklere yapılacak yardımlar,
- Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler (İl Özel idaresi Kanunu, 2005).

statistikleri de erlendirmelerde 2001-2004 yılları arasında il özel idare harcamalarının fonksiyonel dağılımı içinde en çok öne çıkan hizmet grubunun "eğitim hizmetleri" olduğu görülmektedir. Eğitim hizmetleri, eğitim, kültür, spor, turizm ve tanıtma ana hizmet grubundaki dört alt başlıktan birisidir. Eğitim hizmetlerinin bu grup içindeki harcama oranı ise %98,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu tarihler arasında eğitim harcamaları

toplamda da özel idarelerin en büyük harcama grubu olmu tur (%31-35). Yapılan harcamalarda ikinci sırada %15-22 ile bakanlıkların illerdeki yapı tesis ve büyük onarım giderleri için tahsis edilen ödeneklere ili kin yatırım harcamaları, üçüncü sırada %12-13 ile bayındırlık harcamaları gelmektedir (Altınta , 2007, s.60-61).

Tablo 4. 1 Özel darelerinin Bütçe Gerçekle meleri (2009-2011)

	2009	2010	2011
Harcamalar	7.553.284	8.652.767	10.216.828
Personel giderleri	1.791.003	1.952.187	2.201.255
Sosyal güvenli kur. devlet primi	277.157	369.675	342.807
Mal ve hizmet alımları	1.630.338	1.794.492	2.376.501
Faiz harcamaları	7.880	7.363	10.469
Cari transferler	404.544	807.586	408.264
Sermaye giderleri	3.228.875	3.486.920	4.583.170
Sermaye transferleri	205.961	229.489	294.116
Borç verme	7.526	5.055	246
Gelirler	7.299.672	9.752.093	11.678.259
Vergi gelirleri	112.821	42.491	16.814
Te ebbüs ve mülkiyet gelirleri	225.387	272.848	331.679
Alınan ba 1 ve yardımlar ile özel gelirler	4.646.911	6.694.942	8.003.367
Faizler, paylar ve cezalar	2.271.836	2.708.334	3.276.131
Sermaye gelirleri	40.063	33.383	50.268
Alacaklardan tahsilatlar	2.654	95	
Bütçe dengesi	-253.612	1.099.326	1.461.431

Kaynak: Maliye..., 2012

1 özel idarelerinin yıllara göre bütçe gerçekle melerinin gösterildi i tabloya göre, il özel idarelerinin harcamalarının büyük ço unlu unu sermaye giderleri olu turmaktadır. Bunu sırasıyla personel giderleri ile mal ve hizmet alımları takip etmektedir. Tabloya göre, il özel idarelerinin yaptıkları harcamalarla birlikte gelirlerinin de her yıl arttı oldu u anla ılmaktadır. Ayrıca bütçenin 2009 yılı için açık verdi i ancak 2010 ve 2011 yıllarında artan gelirlerle birlikte bütçe fazlası olu tu u görülmektedir. Tabloda ayrıca 2009 yılından sonra "vergi gelirleri"nin sürekli azalırken "alınan ba 1 ve yardımlar ile özel gelirler"nin sürekli arttı oldu u dikkati çekmektedir.

Altınta (2007, s.50), il özel idarelerinin 1925-2004 yılları arasındaki bütçe gerçeikle melerini sundu u çalı masında, il özel idarelerinin disiplinli bir politika ile birkaç yıl hariç bütçe fazlası verdi ini, bunun il özel idarelerinin görev alanına giren birçok hizmetin merkezi idareye devredilmesi ve merkezi idarenin temsilcisi olan valinin getirdi i bütçe sınırlamalarından kaynaklandı nı belirtmektedir. Bu da il özel idarelerinin bütçesinin yetersiz olması yanında sıkı bir denetim altında oldu unu göstermektedir.

2.3.2. Türkiye’de İlçe Özel dareleri

Türkiye’de ilçe özel idaresi kurulması ile ilgili önerilerin konuyla ilgili tartı maların arttı ı 1960’lı yıllarla birlikte gündeme gelmeye ba ladı ı görülmektedir (Kartal, 2010, s.135). İlçe özel idareleri, ilçe düzeyinde kurulması önerilen demokratik yerel yönetim birimi olarak tanımlanabilir (Yalçında , 1977, s.6). 5302 sayılı 1 Özel daresi Kanunu’nda (2005) “ilçelerde, özel idare i lerini yürütmek amacıyla kaymakama ba lı ilçe özel idare te kilâtı olu turulabilir” denilmektedir. İlçe özel idarelerine il özel yönetimlerinin ilçe boyutundaki eklidir demek yanlı olmaz. Bu yapıda il özel idareleri, ilçe özel idarelerinin tek ba ına gerçeikle tiremeyece i büyük proje ve birkaç ilçeyi ilgilendiren hizmetlerden sorumludurlar. Buna göre, il özel idarelerinin ilçe özel idaresi modelinde varlı ı ve etkinli i sürmekte, il düzeyinde planlama, koordinasyon, ileti im ve destekleme gibi i leri yerine getirmekte, ancak uygulamaya yönelik tüm görevlerini ba lı ilçe özel idarelerine devretmektedir (Kartal, 2010, s.136).

İlçe yönetiminin ba ında bulunan kaymakam, ilçede adli ve askeri birimlerin dı ındaki ta ra birimlerinin yönetimden sorumludur. Kaymakamların ilçede mevzuat, yönetim yapısı, bölge ve yerel yönetim kurulu ları ile ili kiler, mali yapı, personel vb. konularında pek çok idari görevi bulunmaktadır (Ulu, 2000, s.44). 1 özel idarelerindeki vali örne inde oldu u gibi ilçe özel idarelerinin ba ında da merkezi yönetim tarafından görevlendirilmi bir yönetici olan kaymakamın bulunması bu kurumların ne derece yerel oldu u konusunda tartı malara neden olmaktadır.

İlçe özel idaresi kurulacak ilçeye yeterli kaynak, personel, bina ve araç gereçlerin de sa lanması gerekece i göz önünde bulundurulursa, her ilçede ilçe özel idaresi gibi bir

hizmet biriminin örgütlenmesi kolay olmayabilecektir (Kartal, 2010, s.141). Keleş (2006, s.185-186) ilçe özel idareleri kurulması halinde görülebilecek faydaları şöyle sıralamaktadır:

1. İl yönetimleri tarafından kırsal kesimlere götürülen hizmetler bu yörelere daha yakın olan ilçe özel idaresi tarafından sağlanabilecek ve böylece yönetsel etkinlik artabilecektir.
2. Yerel hizmetler üzerindeki karar verme yetkisi yerel idarelere verileceğinden sistem daha demokratik bir nitelik kazanacak bu da tarafta siyasal kültürü üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır.
3. Halkın kırsal bölgelere götürülen hizmetlerin yüküne daha kolay ve istekle katılımı sağlanabilir.
4. Kaymakamlara yerel topluluklar ve politikacılarla demokratik yöntemler içinde işbirliği yapabilmeleri için uygun bir çerçeve yaratılabilir.

İlçe özel idareleri arasında görev paylaşımı ve bu görevleri etkin bir şekilde yerine getirme konularında önemli farklar olabilmektedir. Yalçında (1977, s.89), konuya bu açıdan yaklaşarak, ilçe özel idarelerinin görevlerin belirlenmesinde onların büyüklük, nüfus, sahip oldukları olanaklar, iç yapı, merkezi yönetim ile bakımlarından değerlendirilmesinin önemi üzerinde durmaktadır.

3. BÖLÜM

HALK KÜTÜPHANELER VE TÜRK YE'DE HALK KÜTÜPHANELER N N YEREL YÖNET MLERE DEVR

3.1. HALK KÜTÜPHANELER

3.1.1. Halk Kütüphanesi Kavramı

Halk kütüphanesi için yapılmı birçok tanım vardır. Tanımların önemli bir kısmında halk kütüphanelerinin hizmet verdi i bölgede ya ayan herkesin bilgi, e itim ve kültürel bakımdan gereksinimlerini kar ılayan kurumlar oldu una vurgu yapılmaktadır. Bu tanımlara verilecek en iyi örneklerden olan ve Ersoy (1966, s.1) tarafından Kütüphaneler Komitesi Raporu'na (1961) dayanarak geli tirilen tanıma göre halk kütüphaneleri; “kadın-erkek, her ya ta, her seviyede ve her meslekten okuyucunun çe itli konulardaki fikir ürünlerinden ücretsiz ve serbestçe yararlanmasını sa layarak bölgesinin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasına yardımcı olan kurumlardır”.

Bu tanımdan halk kütüphanelerinin;

1. Vermi oldu u hizmeti toplumun her kesimine götürmesi gerekti i,
2. Halkın e itilmesinde rol oynayarak onlara kültür ve bilgi kazandırmasıyla bulundu u bölgenin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasında etkili oldu u anlamı çıkmaktadır (Çapar, 1987, s.37).

çinde bulundu u toplumun bir ürünü olan ve toplum için hizmet üretmek gibi önemli bir misyonu yerine getirmesi beklenen halk kütüphaneleri için yapılan tanımların önemli bir kısmının toplumsal a ırlıklı oldu u görölmektedir. Bu tanımlardan birisini geli tirmi olan Yılmaz (1996, s.360)'a göre halk kütüphaneleri; “toplumsal ya amın, ili kilerin ve gereksinimlerin sonucu ortaya çıkmı ; amaç ve i levlerini içinde buldukları tarihsel ve toplumsal ko ulların biçimlendirdi i kurumlardır”.

Toplumsal ya amda insanların bilgi ve kültürel ihtiyaçları kar ısında ortaya çıkmı olan halk kütüphaneleri, bu gereksinimlerin ücretsiz, istenen zamanda ve en do ru ekilde kar ılanmasına katkıda bulunma yanında toplumda her geçen gün ya anan de i imleri göz önünde bulundurarak daha iyi hizmet sunmanın yollarını aramak durumunda olan kurumlardır. Yılmaz (1999, s.29), halk kütüphanelerini “toplumsal de i ime katkıda bulunurken kendileri de bu de i imden do rudan etkilenen ve i levselliklerini sürdürebilmek için bu de i imin gerektirdi i yenilikleri yerinde ve zamanında gerçekle tirmek zorunda olan kurumlar” olarak tanımlamaktadır.

Halk kütüphaneleri için evrensel anlamda kabul gören bir tanım geli tirme amacıyla International Federation of Library Associations (IFLA) tarafından yapılan tanımda halk kütüphanelerinin kurulu ve yönetsel özelliklerine vurgu yapılmı tır. Bu tanıma göre; “halk kütüphanesi, ya yerel, bölgesel, ulusal hükümet ya da ba ka tür bazı toplum kurulu ları tarafından kurulan, desteklenen ve finanse edilen bir kurumdur” (IFLA, 2007, s.22).

Halk kütüphanesi için yapılan tanımlarda onların yerine getirdi i hizmetler ve yönetsel özellikleri bakımından yerel nitelikli kurumlar olmasına vurgu yapanlar da mevcuttur. Bu tanımlara verilebilecek en önemli örneklerden biri yine IFLA tarafından geli tirilmi olan bir tanımdır. Bu tanıma göre; “halk kütüphanesi, bireylerin ve toplumun yararı için çok çe itli bilgiye yerel düzeyde eri im sa layan toplumsal bir araçtır” (IFLA, 2007, s.39).

3.1.2. Halk Kütüphanelerinin Amaç, Görev ve levleri

Basılı ve di er ortamlardaki bilgiye eri imi sa layarak örgün ve yaygın e itimin desteklenmesinde bir araç vazifesi görmek, halk kütüphanelerinin kurulma ve ya atılma nedeni ve aynı zamanda evrensel olarak kabul edilen temel amacıdır (IFLA, 2007, s.23). IFLA tarafından geli tirilmi olan bu amaç halk kütüphaneleri için temel amacın e itimi desteklemek oldu u belirtilmektedir. Konuya toplumsal bir bakı açısıyla yakla an Yılmaz (1996, s.361) ise halk kütüphanesi için temel amacın onun toplumun tüm kesimleri tarafından verimli bir ekilde kullanılması oldu unu ifade etmektedir.

Yine IFLA tarafından madde madde getirilmi olan halk kütüphanelerinin tüm amaçları ise aşağıda sıralanmaktadır:

- Yaşam boyu evrensel eğitime katkıda bulunmak,
- Bilim ve kültürde insanlığın başarılarının değerlendirilmesini kolaylaştırmak,
- İnsan düşünce ve yaratıcı hayal gücü ürünlerinin özgürce herkesin hizmetine sunulacağına kaynak olmak,
- Dinlenmek ve eğlenmek için kitap ve diğer iletişim araçlarının hizmete sunulması ile insan moralini canlandırmak,
- Öğrencilere yardımcı olmak,
- Güncel, teknik, bilimsel ve sosyolojik bilgileri sağlamak (IFLA Halk Kütüphaneleri Seksiyonu, 1992, s.11).

Halk kütüphaneleri buldukları ülkenin, bölgenin veya yörenin özelliklerine göre hizmetlerini geliştirebilmelidir. Bu doğrultuda, Yılmaz (1995, s.22), halk kütüphanelerinin yukarıda geçen amaçlarının ülkelerin yerel hizmet programlarına göre düzenlenebileceğini belirtmektedir.

Halk kütüphaneleri sahip oldukları amaçlar doğrultusunda görev yaparlar. Halk kütüphanelerinin IFLA tarafından belirlenen görevleri ise şunlardır:

- Küçük yaşlardan itibaren çocuklarda okuma alışkanlığı yaratmak ve bu alışkanlığı geliştirmek,
- Her düzeyde resmi eğitimin yanısıra bireysel ve kendi kendine eğitimi desteklemek,
- Bireysel yaratıcılığın gelişmesi için fırsatlar sağlamak,
- Çocuk ve gençlerin hayal gücü ve yaratıcılığının gelişmesini teşvik etmek,
- Toplumda sanat, bilim, yenilik ve kültürel miras duyarlılığını artırmak,
- Bütün uygulamalı sanat eserlerine erişimi sağlamak,
- Kültürlerarası diyalogu geliştirmek ve kültürel çeşitliliği desteklemek,
- Sözlü geleneği teşvik etmek,
- Bütün vatandaşların her çeşit toplumsal bilgiye erişimini sağlamak,
- Yerel girişimcilere, derneklere ve ilgi gruplarına uygun bilgi hizmetleri sağlamak,

- Bilgi ve bilgisayar okuryazarlı ı becerilerinin geli tirilmesini kolayla tırmak,
- Bütün ya ı gruplarına uygun edebi etkinlikleri ve programları desteklemek, bunlara katılmak, gerekirse bu tür etkinlikleri ba latmak (IFLA, 2007, s.150-151).

Campbell (1992, s.74-75)'a göre, bir halk kütüphanesi, sahip oldu u görevler do rultusunda, “genel yönetim ve denetim”, “sistem çapındaki özel niteli e ait i levler” ve “kullanıcılara do rudan do ruya verilen hizmetler” olarak üç ba lık altında toplanabilecek i ler yürütür:

1. **Genel yönetim ve denetim:** Halk kütüphanesinin “genel yönetim ve denetim” i lerinden sorumlu birimler, kütüphane politikasının uygulanması ve planlama amaçlı bütün i lerden ve kütüphanenin mali yönetiminden sorumludur.
2. **Sistem çapındaki özel niteli e sahip i levler:** Bu birimler bütün sisteme yönelik hizmet vermekte ve ayrı birimler olarak yönetilmektedirler.
3. **Kullanıcılara do rudan do ruya verilen hizmetler:** Kullanıcılara verilen hizmetlerle halkın bilgi ihtiyacını kar ılamak ve onlara yardım ve tavsiyelerde bulunmak mümkün olmaktadır.

Halk kütüphanelerini amaç ve görevleri dı nda anlamlı kılan bir ba ka önemli unsur onların sahip oldukları i levleridir. Yılmaz (1995, s.23-25), halk kütüphanelerinin i levlerini toplumsal ba lamda “e itim”, “bilgi”, “kültür” ve “bo zamanları de erlendirme” olarak dört ba lık altında sıralamaktadır:

1. **E itim ile ilgili i levi:** Halk kütüphanelerinin e itim ile ilgili i levi, onların kütüphaneden faydalanan ki ilerin e itimi için onlara gerekli kaynak ve araçları sa lamasıyla ilgilidir.
2. **Bilgi ile ilgili i levi:** Halk kütüphanelerinin bilgi ile ilgili i levi, birey ve toplumun ihtiyaç duydu u bilginin kendisine en kısa zamanda ve istedi i kapsamda sunulması ile ilgilidir.
3. **Kültür ile ilgili i levi:** Bu i lev, halk kütüphanelerinin toplumda kültürel ya amın geli tirilmesi ve sürdürülmesinde önemli i levleri yerine getirmesi ve bunun bir sonucu olarak birey ve toplum için kültürel ya amın canlı merkezi

olması beklendi inden ileri gelmektedir. Bu i levi benimsemi bir halk kütüphanesi idaresi, gerekli yatırımlarla halk kütüphanesi aracılı ı ile birçok kültürel faaliyetin gerçekleştirilmesini sa layabilir.

4. **Bo zamanları de erlendirme i levi:** Halk kütüphanelerinin dermelerinde bulunan çe itli materyaller, sundukları hizmetler ve gerçekleştirdikleri kültürel etkinlikler, bireylerin bo zamanlarını de erlendirmeleri için önemli araçlardır. Özellikle günümüzde halk kütüphanelerinin bireylerin bo zamanlarını de erlendirmek için tercih edebilecekleri bir çekim merkezi haline getirilmesi için çalı malar yapılması önemlidir.

3.1.3. Halk Kütüphanesi Örgütü

Halk kütüphanesi örgütü altında genellikle bir merkez kütüphane ile birlikte ube kütüphanesi, çocuk kütüphanesi, gezici kütüphane ve geçici kitaplıklar gibi organizasyon birimleri yer almaktadır. Bu birimler a a ıda açıklanmaktadır:

1. **Merkez Kütüphane:** Merkez kütüphane, yerine getirmesi beklenen halk kütüphanesi hizmetleri dı nda kendisine ba lı hizmet birimleri ile ube kütüphanelerinin çe itli gereksinimlerini kar ılayıp onların sorunları ile ilgilenir ve onları destekler. Bu kütüphaneler genellikle yerle im merkezlerinde faaliyet gösterirler (Yılmaz, 1995, s.36).
2. **ube Kütüphanesi:** Özellikle nüfusun yo un oldu u yerle im yerlerinde merkez kütüphaneye ba lı olarak ube kütüphanelerinin hizmet verdi i görülmektedir (Yılmaz, 1995, s.36). ube kütüphaneleri, daha çok ehir dı nda ve kırsal alanlarda ya ayan insanlar için hizmet vermekteler (IFLA Halk Kütüphaneleri Seksiyonu, 1992, s.76). ube kütüphaneleri, politika, hizmetler, bütçe, bilgi sa lama bakımından merkez kütüphaneye desteklenirler. Bu kütüphanelerin merkez kütüphane ile ili kisi daha çok bilgi sa lama amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bazı durumlarda ube kütüphaneleri, merkezde bir kütüphane ve bunun altında yer alan birçok alt ube biçiminde de olabilmektedir (Çapar, 1987, s.39-40).

- 3. Çocuk Kütüphanesi:** Çocuk kütüphaneleri, halk kütüphanesi binası içinde ya da ayrı binalarda hizmet verebilir. Ancak yaygın görüş, çocuk kütüphanelerinin halk kütüphanesi ile aynı binada hizmet vermesi gerektiği yönündedir. Nitekim, Yılmaz (1995, s.37), çocukların gelişiminde ve bilgilenmesinde önemli bir rol oynayan çocuk kütüphanelerinin, çocukların bu alışkanlıklarını ileriki dönemlerinde de sürdürebilmeleri için halk kütüphanesi binası içinde hizmet vermesinin daha doğru olduğunu belirtmektedir. Campbell (1992, s.108), halk kütüphanelerinde çocuk bölümünün çoğunlukla genç ve yetişkin bölümlerine göre kurulacak ilk bölümlerden biri olduğunu ifade etmektedir.

Halk kütüphanesi binası içinde ya da ayrı bir binada hizmet verebilen çocuk kütüphanelerinin çocuklar için özel olarak tasarlanması, kütüphane içine yerleştirilecek mobilyaların seçiminde renk uyumunun çocukların hayal dünyasına hitap edecek zenginlikte olması, görev yapacak personelin çocuk psikolojisinden iyi anlayan, mümkünse bu alanda eğitim almış kişiler olması, özel olarak seçilecek dermenin çocuk yaş gruplarına göre sınıflandırılarak raflara yerleştirilmesi, göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalardır.

- 4. Gezici Kütüphane:** Halk kütüphanesi hizmeti verecek başka birimlerin olmadığı yerlerde taşıtlarla yerine getirilen kütüphane hizmetidir. Bu hizmetin yerine getirilmesinde araç olarak genellikle otobüsler kullanılmaktadır (Çapar, 1987, s.40). Gezici kütüphaneler, hareket halinde bir halk kütüphanesi olarak genellikle bölgelerindeki halk kütüphanesinden zaman, yer ve diğer nedenlerle yararlanma imkânı olmayan taşıta halkına hizmet verirler (Ersoy, 1962, s.114). Gezici kütüphane aracı olan otobüs vb. taşıtlar, hizmet alanı dahilindeki belli duraklarda belli zamanlarda duraklar ve yerel halka genellikle kitap, dergi gibi basılı materyallerin ödünç verme yoluyla ulaştırılmasını sağlarlar.
- 5. Geçici Kitaplıklar:** Geçici kitaplıklar kullanıcıların herhangi bir yolla kütüphaneye erişiminin mümkün olmadığı durumlarda belirlenecek uygun yerlere kurulur ve çoğunlukla kitap ödünç verme hizmeti verirler (Yılmaz, 1995, s.38).

3.1.4. Halk Kütüphanelerinin Yapısal Unsurları

Kütüphaneler amaç ve i levlerini yerine getirebilmek için be temel ö eye gereksinim duymaktadırlar. Bunlar; kullanıcı, derme, bütçe, personel ve binadır (Kesero lu, 2004, s.301). Halk kütüphaneleri için de geçerli olan ve onların iskeletini olu turan bu olmazsa olmaz 5 unsurun varlı ı, hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için gereklidir.

3.1.4.1. Kullanıcı

Kullanıcılar, tüm kütüphanelerin oldu u gibi halk kütüphanelerinin de varolu nedeni ve en önemli unsurudur. Halk kütüphaneleri, genç-ya lı tüm halka hitap eden kütüphaneler oldu undan kullanıcıları da o denli farklı ya , e itim ve meslek gruplarına mensup çe itli ki ilerden olu maktadır. Bu nedenle genellikle belli kullanıcı gruplarına hitap eden di er kütüphane türleri ile kıyaslandı ında halk kütüphaneleri kullanıcılarının daha farklı sınıflara mensup ki ilerden olu tu u görülmektedir.

Halk kütüphanesi hizmetlerinin onların asıl ve potansiyel kullanıcıları konumunda olan yerel halkın bilgi gereksinimleri temelinde olu turulmasının önemi büyüktür (IFLA, 2007, s.56). Halk kütüphaneleri bulundu u yörede ya ayan halkın bilgi gereksinimlerini kar ılama i levini ücretsiz sunaca ı bilgi i lem teknolojileri aracılı ı ile gerçekle tirmeli ve onların ya am kalitesinin artmasına katkı sa lamalıdır. Bu amaçla halk kütüphaneleri, halkın i arama, sa lık hizmetleri, bankacılık konularındaki ihtiyaçlarını internet üzerinden ve bu konuda görevlendirilecek danı manlar yardımıyla ücretsiz olarak kar ılayabilece i merkezler haline getirilmelidir.

3.1.4.2. Derme

Halk kütüphanelerinin kullanıcıları, kadın erkek her ya tan, her seviyeden ve her meslekten bireyleri kapsadı ı için kütüphanenin dermesi de herkese hitap edecek genilikte tutulmalıdır. Halk kütüphanesi için derme olu turulurken nitelik yanında yerel ihtiyaçların ve artların göz önünde bulundurulması çok önemlidir (UNESCO, 1994). Bu amaçla halk kütüphaneleri, buldukları yöre ile ilgili her türlü bilgi

kayna mını dermelerinde bulundurur ve saklarlar (IFLA Halk Kütüphaneleri Seksiyonu, 1992, s.37). Bununla birlikte, halk kütüphaneleri, yöreye ait kültürle ilgili birikimlerin ya atılması, ço altılması ve onlara eri imin sa lanmasında önemli bir role sahiptir (IFLA, 2007, s.110).

Kütüphane dermesine sa lanacak materyallerin seçiminde kütüphanecilerin yer alaca ı bir komisyon olu turulmalıdır. Materyallerin sayısı, çe idi ve fiyatının artması yanında kütüphanenin sahip oldu u dermenin niceli inden çok niteli ine önem verilmesi gerekti i dü ünülürse materyal seçiminin ne kadar önemli oldu u daha iyi anla ılacaktır.

Kitap dı ı materyaller dahil halk kütüphanelerinin dermelerine seçilebilecek kaynak havuzunun çok geni olması beklenir. Buna göre, kütüphanelerin dermelerinde yasalarla yasaklanmamı yayınlar dı ında her çe it yayın bulunabilmelidir (IFLA Halk Kütüphaneleri Seksiyonu, 1992, s.34). Kullanıcıların bilgi ihtiyacını kar ılayacak kapsamda, nitelikte ve güncellikte bir koleksiyon geli tirmek için en önemli ko ul yeterli bütçenin ayrılmasıdır (Bowler, 1964, s.188). Ancak özellikle günümüzde sayıları ve çe itleri hızla artan her türlü bilgi kayna mının halk kütüphanelerinin dermelerine eklenebilmesi için bu alanda ayrılan bütçe oranlarında artı a gidilmesi gerekmektedir.

3.1.4.3. Bütçe

Halk kütüphanelerinin kurulabilmesi, sonrasında varlıklarını ve etkinliklerini sürdürebilmesi için onlara sürekli mali deste in sa lanması gerekmektedir (Özdemirci, 1990, s.108). Campbell (1983, s.83)'a göre, halk kütüphanesi sisteminin geli tirilebilmesi için gerekli görülen en önemli unsur, maddi kaynaktır. Halk kütüphanelerinde bütçe giderleri, genel olarak, personel giderleri, derme için materyal sa lama giderleri, personel ve kullanıcı ihtiyaçları do rultusunda bilgisayar ve ilgili donanım ile gerekli yazılımı sa lama giderleri, personel ihtiyaçları do rultusunda gerekli kırtasiye, ofis araç-gereçlerini sa lama giderleri ve bina giderleri gibi kalemlerden olu maktadır. Yeni basılan veya piyasaya sürülen çe itli türdeki materyallerin sa lanması ve dermenin güncel tutulması, önemli ölçüde yatırımı gerekli

kılmaktadır. Bu bakımdan, dermeye materyal s lama giderleri ço u kütüphanede personel giderleri ile birlikte en büyük gider kalemi olarak ön plana çıkmaktadır.

Kütüphanenin bulundu u yörede ya ayan insanlara en iyi kütüphane hizmetlerinin götürülebilmesi için o yörenin özellikleri yanında halkın nitelikleri göz önünde bulundurulmalı, bu do rultuda, halk kütüphanelerinin bütçelerinin belirlenmesinde di er unsurlarla birlikte kullanıcı unsurunun da ön planda tutulmasına özen gösterilmelidir.

3.1.4.4. Personel

Halk kütüphanelerinde çalı an personel, genel olarak meslekten kütüphaneciler, meslekten olmayan elemanlar ve hizmet elemanları olarak sınıflanır. Meslekten elemanlar, genellikle üniversite veya üniversite üstü meslek e itimi almı ve gerekli nitelikleri kazanmı ki ilerdir. Meslekten olmayan elemanlar, genellikle kütüphanecilik niteli i gerektirmeyen büro i leri, kitap ödünç verme, kullanıcı üyelik i leri vb. i leri yerine getirirler. Hizmet elemanları ise genellikle temizlik i leri, ta ımacılık, oförlük, kapıcılık vb. hizmetlerin verilebilmesi için çalı tırılırlar (IFLA Halk Kütüphaneleri Seksiyonu, 1992, s.47).

Halk kütüphanelerinde çalı an personelin güler yüzlü, kibar, yardımsever olması yanında kullanıcıların bilgi gereksinimlerine cevap verebilecek ve onları do ru kaynaklara yönlendirebilecek yeterlilikte donanıma sahip olmaları, büyük önem ta ımaktadır. Kullanıcıların do ru ve güncel bilgiye zamanında ve istenilen kapsamda eri iminin büyük önem ta ıdı ı günümüzde bilgi ve kullanıcı arasında bir köprü rolü üstlenen kütüphanecilere önemli görevler dü mektedir. Bu bilinçten hareketle, halk kütüphanelerinde yeterli sayıda kütüphaneci personel görevlendirilmesi gerekmektedir.

3.1.4.5. Bina

Bina, bir halk kütüphanesini hizmetinin verildi i mekândır. Merkezi bir yerde konumlanmı , dı görüntüsüyle çekici, modern, bilgisayar, teknik araç-gereç,

aydınlatma, ısınma, havalandırma vb. olanakları ile ihtiyaca cevap verebilen, kullanıcıların konforu dönülerek dizayn edilmi masa, sandalye, raflara sahip,  z rl  kullanıcılar için gerekli olanakların mevcut oldu u halk kütüphanesi binalarının olu turulması, kullanıcılara en iyi hizmetin verilebilmesi için önemli ko ullar arasındadır.

Kütüphane binasının i  mek nı bilgiye eri imi te vik edecek  kilde dizayn edilmelidir. Bu amaçla bilgisayarlar kütüphane binası içinde kullanıcılar için kolay eri ilebilir bir yere, mümkünse giri e yakın yerlere yerle tirilmelidir. Halk kütüphanesi binasının i  unsurlarından mobilyalar da kullanıcıların kütüphanelere çekilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Kullanıcılar için uygun ergonomide dizayn edilmi masa, sandalye, koltuk vb. e yaların temini için gereken  zen gösterilmelidir. Mobilyaların metal olmaları kullanıcılar için so uk bir etki yaratabilece inden kütüphane mobilyaları seçilirken bunların metalden çok ah ap malzemeden yapılmı olmalarına dikkat edilmelidir. Kullanıcıların kütüphane içinde konforu dönülerek, aydınlatma, ısınma ve havalandırma vb. için gerekli araç gereçler sa lanmalıdır (Onat, 1989, s.76).

3.1.5. Halk Kütüphanesi Sistemleri

Toplumsal anlamda ya anan de i imlerin halk kütüphanelerinin de de i imini gerekli kıldı ı çalı mada daha önce üzerinde durulan önemli bir noktadır. Halk kütüphaneleri yerel hizmet birimleri oldu undan, halk kütüphanesi sistem ve hizmetlerindeki de i imin boyutunu ve niteli ini belirleyen en önemli unsur, hizmet verilen ülkenin ko ullarıdır. Halk kütüphanelerinin yerel nitelikleri göz önünde bulundurulmadı ında, onların hizmet verdikleri ülkeden çok bu konuda geli mi ülkeler de i imin niteli i konusunda belirleyici olabilecektir (Yılmaz, 1999, s.29).

UNESCO (1994) tarafından geli tirilmi olan ‘‘Halk Kütüphanesi Bildirgesi’’nde halk kütüphanelerinin bilgiye yerel geçi kapısı oldu u vurgulanmakta ve halk kütüphanesi, kullanıcıların her türlü bilgi ihtiyacının kar ılıandı ı yerel merkezler olarak tanımlanmaktadır. Dünyada özellikle geli mi ülkelerde örneklerine sıkça rastlanıldı ı üzere, halk kütüphaneleri, yerel meclis ya da kütüphane kuruluna se ilmi ki ilerin oldu u yerel topluluk temsilcilerinden olu an bir organ tarafından yönetilmesi uygun

olan kurumlardır (IFLA, 2007, s.50). Ancak halk kütüphaneleri ile ilgili yönetim yapısının belirlenmesinde hizmet verilen ülkenin ekonomik, toplumsal, kültürel, yönetsel, siyasal vb. artlarının iyi analiz edilmesi ve her sistemin avantaj ve dezavantajlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Yılmaz, 2005, s.59).

Halk kütüphanesi ile ülkelerin yönetim organları arasındaki ilişkiler farklı şekillerde olabilmektedir. Halk kütüphanelerinin bazı ülkelerde bölgesel ve eyalet düzeyinde örgütlenmiş olduğu görülmektedir (IFLA, 2007, s.39-40). Yılmaz (2005, s.58-59), dünyada halk kütüphanelerinin “merkeziyetçi”, “bölgesel” ve “doğrudan yerel yönetimlere dayalı” olmak üzere üç sistem altında toplandığını belirtmektedir:

1. **Merkeziyetçi halk kütüphanesi sistemi:** Merkezi halk kütüphanesi sisteminde halk kütüphaneleri, genellikle ülkenin merkezi yönetim yapısı altında teşkilatlanan milli eğitim bakanlığı veya kültür bakanlığına ve bunların alt birimlerine bağlı olarak hizmet verirler. Ülkedeki tüm halk kütüphanelerini kapsayacak yasa, yönetmelik vb. düzenlemeler merkezi yönetim organları tarafından çıkarılmaktadır. Halk kütüphanelerinin söz konusu yasa, yönetmelik vb. çerçevesinde denetimleri yine merkezi hükümetin organları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu sistemde halk kütüphanelerinin idari ve teknik işlemlerde merkezi hükümetin görevli ilgili birimine karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sistemi uygulayan ülkelere örnek olarak eski sosyalist devletler verilebilir.
2. **Bölgesel halk kütüphanesi sistemi:** Bu sistem, eyalet yönetim yapısı ile idare edilen ülkelere görülen bir halk kütüphanesi sistemidir. Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere bağlı olarak hizmet vermesi bu sistemde ulusal düzeyde yasa çıkarma ve denetim işlevi büyük ölçüde merkezi hükümet tarafından yerine getirilmekte, halk kütüphanelerinin örgütlenmesi ile birlikte verdikleri hizmetler ile ilgili düzenlemeler, eyalet düzeyinde gerçekleştirilmektedir. Halk kütüphaneleri bu sistemde hizmet veren ülkelere skandinav ülkeleri ve ABD örnek verilebilir.
3. **Doğrudan yerel yönetimlere dayalı halk kütüphanesi sistemi:** Yetkilerin merkezi hükümet ve yerel yönetimler arasında paylaştırıldığı ülkelere görülen bir halk kütüphanesi sistemidir. Bu ülkelere yerel yönetimlere önemli özerklikler tanındığı görülmektedir. Yasa, yönetmelik vb. çıkarma ve denetim

İngiltere'nin merkezi hükümet eliyle gerçekleştirildiği bu sistemde halk kütüphanesi hizmetleri, doğrudan yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. İngiltere'deki halk kütüphaneleri bu sisteme göre hizmet veren önemli bir örnektir.

Yerel yönetimlerin idaresi altında bulunan halk kütüphanelerinin en iyi hizmeti verebilmesinde yerel yönetim organları ile çalışabilmesi, en önemli gerekliliklerden biridir (Bowler, 1964, s.50). Bu noktada halk kütüphanelerinin yerel yönetimlerin faydası doğrultusunda çalışması beklenebilecektir. Pollard (2008), halkın ya da yerel yönetimlerin yararına çalışması, yerel yönetimlerin görevi ve sorumluluğundadır. Bölgeye ait olan halk kütüphanelerinin, yöredeki insanları en iyi şekilde tanımlayabilecek yerler olarak öne çıktığından ve toplum hayatının her noktasıyla doğrudan ilişkili olan kurumlar olarak onların, yerel yönetimler için birçok bakımdan faydalı kurumlar olabileceğinden bahsetmektedir. Halk kütüphanelerinin yerel yönetimler tarafından idare edildiği sistemlerde, halk kütüphaneleri programlarının çoğu, yerel yönetimleri sahip oldukları politikalar bakımından desteklemektedir. Halkla yakın ilişkilerde olmaları ve tarih boyunca her zaman güvenli bir yer olarak görülmeleri, halk kütüphanelerini yerel yönetimler için çekici kılmaktadır. Yerel yönetimler özellikle hizmet götürülemeyen kesimlere ulaşmak için halk kütüphanelerini kullanma yoluna gitmektedirler. Yerel yönetimler, halk kütüphanelerini kullanan vatandaşlar yoluyla bölge halkına ulaşabilmekte, binalarında politik amaçlı önemli toplantılar düzenleyebilmekte ve böylece halk kütüphanelerini kendi stratejik amaçları doğrultusunda kullanabilmektedir (Urban Libraries Council, 2012).

Daha öncede üzerinde durduğumuz gibi, halk kütüphaneleri doğası gereği yerel nitelikli kurumlardır ancak yerel yönetimlerin personel, bütçe, altyapı vb. bakımlarından uygun şartlara sahip olması durumunda en iyi hizmeti verebileceklerdir. Halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından yerine getirildiği sistemlerde yasal dayanaklar, finansman, politika/strateji/plan, standartlar, danışmanlık ve eğitim birimleri ve sivil-mesleki kuruluşlar gibi yapısal öğelerin sistemin bütünü içinde olması zorunludur (Yılmaz, 2005, s.61). Halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimler sorumluluğunda olmasının avantaj ve dezavantajları şu şekilde karımıza çıkabilecektir:

Halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimler sorumluluğunda olmasının avantajları:

- Halk kütüphanelerinin sorunları yerinden yapılan saptamalarla daha kolay çözülebilir. Bu şekilde kütüphanelerin bina yapım-onarım, ısıtma, aydınlatma, temizlik, kırtasiye ihtiyaçlarına daha kolay yanıt verilebilir.
- Yönetim ve hizmetlerde bürokrasi azalabilir bu da daha hızlı hizmetin önünü açabilir.
- Halk kütüphanelerinin yerel nitelikleri daha da güçlenebilir.
- Kütüphane yöneticisinin karar alma gücü artabilir.
- Kütüphane dermesinde yer alan kaynakların yerel halkın gereksinimlerine daha çok hitap edebilecek şekilde olmaları sağlanabilir.
- Hizmetler yerel özellik ve gereksinimleri daha çok dikkate alınarak sunulabilir.
- Yerel halk, kendi kontrolü altında olduğundan ve kendi çabaları ve istekleri ile kurulduğundan dolayı bu kütüphanelere daha yakın ilgi gösterip onlara daha çok destek verebilir ve sahip çıkabilir (Faydalıgöl ve Yılmaz, 2007, s.422-423).

Halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimler sorumluluğunda olmasının dezavantajları:

Yasal bir dayanak olmazsa;

- Halk kütüphaneleri günlük politikadan etkilenebilir ve bu da hizmetlerine yansiyabilir,
- Kütüphanelerin yönetimi ve gelişimi yerel yöneticilerin kişisel duyarlılığına bağlı kalabilir,
- Kütüphane dermesi üzerinde ya da dermeye kaynak seçiminde yerel yöneticinin etkisi daha fazla olabilir,
- Kütüphanelerin bina, personel ve finansmanı başka amaçlar için kullanılabilir.

Yasal dayanakları oldu u halde sivil toplum kurulu ları (meslek örgütü vb.) duyarsız kalırsa;

- Personelin meslek içi e itim olanakları azalabilir,
- Personelin çalı ma ko ulları ve özlük hakları kötüle ebilir,
- Kütüphanecilerin mesleki geli melerden haberdar olması gecikebilir,
- Hizmetlerde standardizasyon sa lanamazsa; kütüphaneler arasında geli me farklılıkları görülebilir ve aralarında e güdüm sorunları ya anabilir.

Merkezi bir güç (yönetim birimi) olmazsa;

- Kütüphanecilik konusunda ulusal düzeyde politika, strateji ve standart geli tirme ve denetim sorunları ya anabilir,
- Personelin kütüphane hizmetlerini yerine getirmede yardım alma ve danı ma imkânı ortadan kalkabilir (Faydalıgöl ve Yılmaz, 2007, s.423).

3.1.5.1. Türkiye’de Halk Kütüphanesi Sistemi

Türkiye’de ülkedeki yönetim sisteminin yapısı gere i merkeziyetçi bir halk kütüphanesi sistemi uygulanmaktadır. Kesero lu (2004, s.308) konu ile ilgili olarak, Türkiye’de kütüphanelerin merkezi sistemle yönetilmesinin bir devlet politikası olmadı mını, bunun daha çok hükümetlerin günlük politikalarına ba lı olarak geli mi oldu unu belirtmektedir. Merkeziyetçi halk kütüphanesi sisteminin yarattı ı etki sonucu Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinde a ır bir bürokrasi, ba ımlı bir yapı ve merkezi nitelik ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında yine merkeziyetçi sistemin getirdi i olumsuz artlar sonucu Türkiye’de halk kütüphaneleri, günlük politik tartı maların içinde yer almaktadır. Günlük politik kaygılardan uzak halk kütüphanelerinin yüksek nitelikte hizmet vermesi ise daha olasıdır (Yılmaz, 1999, s.35).

Yerel yönetim idaresindeki halk kütüphanelerinde do al olarak yerellik niteli i a ır basmaktadır. Merkezi yönetim idaresinde olan halk kütüphaneleri ile kıyaslandı nda yerel yönetimler idaresinde olan halk kütüphaneleri, bürokrasiden uzak, esnek ve ba ımsız hizmet verebilir. Türkiye’deki halk kütüphaneleri ise merkezi yönetim idaresinin a ır bürokratik havası ve olumsuz artları altında böyle bir ansa sahip de ildir (Yılmaz, 1999, s.37).

Türkiye’de uygulanan merkeziyetçi halk kütüphanesi sistemi, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı KYGM idaresindedir. Sistemde merkez olan KYGM, Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerini planlamakta, bu hizmet için gerekli finansman, personel, derme ve bina ihtiyaçlarını karşılayarak strateji, standartlar, yasal yapı, denetim ve yeni hizmet alanlarını oluşturmaktadır (Yılmaz, 2005, s.64).

KYGM, Türkiye’deki halk kütüphanelerini idare eden sistemin merkezindeki kurum olarak, tüm il ve ilçelerdeki halk kütüphanesi hizmetlerinin planlaması ile ilgili faaliyetlerini genellikle Genel Müdür Yardımcıları ve Daire Başkanları koordinasyonunda ilgili müdürlükleri tarafından Genel Müdürün Onayı ile gerçekleştirir.

4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun’da KYGM’nin halk kütüphaneleri ile ilgili 5 madde altında belirtilen görevleri şunlardır:

- a) Vatandaşların kütüphanelerden yararlanması için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, yeni kütüphaneler kurulmasını teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas işlerini düzenlemek ve yürütmek,
- b) Kütüphane ve kütüphanecilik hizmetleriyle ilgili kural ve ilkelerle standartları belirlemek ve bunlara uygun hizmet üretimi için gerekli tedbirleri almak,
- c) Yurt içinde ve yurtdışında basılmış, okuyucuya faydalı yayınları, Türk kültürü ile ilgili yazma eser ve belgeleri ve diğer kütüphane malzemelerini temin etmek, kütüphanelerin koleksiyonlarını zenginleştirmek²,
- d) Kıymetli yazma eserleri, ilgili kütüphanelerde toplayarak araştırmacı ve okuyucunun hizmetine sunmak, bunların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla bakım ve onarımını yapmak³,
- e) Halkımızın geçmişteki her çeşit eserlerimizi kolaylıkla bulmasını ve onlardan faydalanmasını sağlamak (Kültür..., 2003).

Kurumun kendi resmi belgelerinde geçen amaçları arasında uluslararası standartlara uygun, modern araç ve gereçlere sahip kütüphane binaları kurulması ve

² Bu madde “Yurt içinde ve yurtdışında basılmış, okuyucuya faydalı yayınları, Türk kültürü ile ilgili belgeleri ve diğer kütüphane malzemelerini temin etmek, kütüphanelerin koleksiyonlarını zenginleştirmek” şeklinde değiştirilmiştir.

³ 30.12.2010 tarih ve 27801 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun’a göre yazma eser kütüphaneleri Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı’na devredildiğinden bu madde yürürlükten kaldırılmıştır.

yaygınlaştırılması, kütüphane personelinin mesleki gelişiminin sağlanması, toplumun her kesimine hitap eden güncel yayınların kütüphanelerin derinlemesine kazandırılması, okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanma bilincinin oluşturulması, etkin hizmet politikaları geliştirilebilmesi için verilerin uluslararası standartlara uygun şekilde toplanması ve değerlendirilmesi bulunmaktadır. Kurum, temel politika ve önceliklerini ise "kütüphane hizmet birimlerinin ülke genelinde planlı ve dengeli şekilde yaygınlaştırılması ve ayrıca modern araç gereçlerle donatılmı ça da kütüphaneler açılarak mevcut kütüphanelerin çağdaş anlayışla yeniden değerlendirilmesi" olarak belirlemiştir (KYGM 2012, s.14-15).

KYGM'nin halk kütüphanelerinin yönetiminde yaşadığı sorunların önemli bir bölümünün ülkemizde henüz bir halk kütüphanesi yasası olmamasından kaynaklandığını söylemek mümkündür. Keserolu (2004, s.307), Türkiye'de merkezi hükümet yanında yerel yönetim ve mahalleler tarafından kurulan birçok halk kütüphanesi bulunmasına karşın bunların işlevlerini yerine getiremediğini, halk kütüphaneleri konusundaki yasal boşluğun doldurulamaması olmasının ise bunun sebeplerinden biri olduğunu göstermektedir. Her ne kadar ülkemizde halk kütüphaneleri ile ilgili bir yasa bulunmasa da yasal eksikliklerin giderilmesinde kullanılabilecek bazı yönetmeliklerin olması, alandaki boşluğu bir nebze de olsa doldurabilmektedir. Bu doğrultuda, 2012 yılına dek Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı halk ve çocuk kütüphanelerinin çalışma esasları, alanındaki beş yönetmelik ve bir yönergeye göre yürütülmüştür:

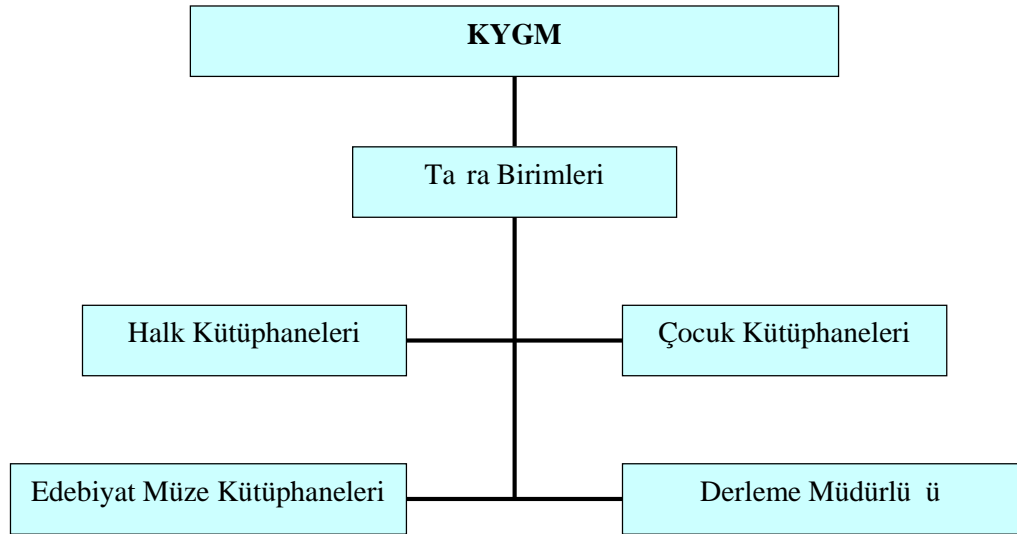
- Kütüphanelerarası Basma Kitapları Ödünç Verme Yönetmeliği (1981),
- Kütüphanelerde Etkin ve Kültürel Faaliyetler Yönetmeliği (1981),
- Halk Kütüphaneleri Görev ve Çalışma Yönetmeliği (1981),
- Kütüphane Haftası Kutlama Yönetmeliği (1982),
- Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği (1982),
- Teknik Çalışmalar Yönergesi (1983).

Yukarıda adları verilen ilgili mevzuatın güncellenmesi yitirmesi olması ve ihtiyaçlara cevap verememesi nedeniyle KYGM, 2011 yılında bunların yerine geçecek yeni bir yönetmelik hazırlama çalışmasını yürütmüştür, bu çalışmalar sonucunda hazırlanan "Halk

Kütüphaneleri Yönetmeli i” 11.01.2012 tarihli ve 28170 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlü e girmi tir.

Türkiye’de halk kütüphaneleri, ekil 1’de görüldü ü üzere merkezi birim olan KYGM altında te kilatlanmaktadır. KYGM’ye ba lı ta ra te kilatı altında halk kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri, edebiyat müze kütüphaneleri ve 1 Derleme Müdürlü ü bulunmaktadır. Yeni bir kültürel konseptin ürünü olan Edebiyat Müze Kütüphaneleri, 2010 yılında Kültür ve Turizm Bakanlı ı tarafından ba latılan “Edebiyat Müze Kütüphaneleri Projesi” kapsamında kütüphaneler aracılı ıyla Türkiye’nin yazınsal çekicili inin yükselmesine katkı sa lamak amacıyla hizmet vermeye ba lamı tır (Atınc ve Karadeniz, 2011, s.519).

ekil 1. KYGM Ta ra Te kilatı

Kaynak: KYGM, 2012, s.7

Türkiye’de halk kütüphanelerinin genel bir karakteristi ini ortaya koymak için onların te kilat yapıları ve sayıları yanında personel, derme, kullanıcı, bütçe kriterlerine göre de erlendirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan KYGM tarafından halk kütüphaneleri ile ilgili her yıl düzenli olarak toplanan istatistikî veriler büyük önem ta ımaktadır. Bu

amaçla bu bölümde tablolar halinde KYGM'nin halk kütüphaneleri ile ilgili istatistikî verileri gösterilecektir⁴.

Tablo 5. Türkiye’de Halk Kütüphanesi Sayısı (2008-2011)

	2008	2009	2010	2011
Halk Kütüphanesi	1098	1090	1077	1069
Ba ımsız Çocuk Kütüphanesi	44	45	45	45
Yazma Eser Kütüphanesi	14	14	14	-
Edebiyat Müze Kütüphanesi	-	-	-	4
Gezici Kütüphane ⁵	55	55	50	43
Toplam	1156	1149	1136	1118

KYGM’ye ba lı halk kütüphanelerinin 2008-2011 yılları arası sayılarının gösterildi i Tablo 5’e göre, toplam kütüphane sayısında her yıl azalma ya andı ı görülmektedir. Verilere göre, 2011 yılı sonu itibariyle, KYGM ta ra te kilatında 1069 Halk Kütüphanesi, 45 Ba ımsız Çocuk Kütüphanesi ve 4 Edebiyat Müze Kütüphanesi olmak üzere toplam 1118 halk kütüphanesi ile hizmet verilmektedir. Tabloda 2011 yılı kütüphane sayılarına yazma eser kütüphanelerinin dahil edilmemesinin nedeni bu kütüphanelerin 30.12.2010 tarih ve 27801 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlü e giren Türkiye Yazma Eserler Kurumu Ba kanlı ı Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulan Türkiye Yazma Eserler Kurumu Ba kanlı ı’na devredilmi olmasıdır (Türkiye..., 2010).

Tablo 6. Halk Kütüphanelerinde Çalı an Personel Sayısı (2008-2011)

	2008	2009	2010	2011
Genel dari Personel	1748	1800	1842	1608
Teknik Personel	34	42	68	319
Yardımcı Personel	405	393	386	513
Geçici Personel (Bakanlık ç i)	228	220	261	323
Geçici Personel (Bakanlık Dı ı)	254	284	263	259
Geçici ç i	345	345	369	369
Toplam	3.014	3.084	3.189	3391

⁴ Bu bölümde Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9’da sunulan veriler 20.03.2012 tarihinde KYGM Ölçme ve De erlendirme üyesi’nden alınmı tır.

⁵ Gezici kütüphaneler toplam sayıya dahil edilmemi tır.

Tablodaki veriler incelendi inde, halk kütüphanelerinde çalı an personel sayısında yıllara göre dalgalı bir seyir oldu u görülmektedir. Tablo 5'teki KYGM'ye ba lı halk kütüphanesi sayısının yıldan yıla azalıyor olması ile ilgili veriler dikkate alındı ında, 2011 yılında halk kütüphanesi sayısı, yıllar içinde en az iken halk kütüphanelerinde çalı an personel sayısının en fazla olması dikkat çekicidir. Bunun nedeni özellikle teknik personel, yardımcı personel ve bakanlık içi geçici personel sayısında ya anan artı tır. Bu artı lar kütüphane ba ına dü en personel sayısında bir artı ı da beraberinde getirmi tir.

Tablo 7. Halk Kütüphanelerinin Kitap ve Süreli Yayın Sayıları (2008-2011)

	2008	2009	2010	2011
Kitap sayısı	13.662.483	14.093.896	14.528.550	15.621.478
Abone olunan süreli yayın sayısı	146	149	160	248

Halk kütüphanelerinin yıllara göre kitap ve süreli yayın sayılarının gösterildi i Tablo 7 verilerine göre, tüm halk kütüphanelerinin dermelerinde bulunan toplam kitap sayısında her yıl düzenli artı lar ya anmı tır. KYGM'nin 2011 yılı sonu verilerine göre, toplam kitap sayısının 4.081.003 adedi il halk kütüphanelerinde 11.540.475 adedi ise ilçe, kasaba ve köy halk kütüphanelerinde bulunmaktadır⁶. Bunun dı ında tabloda KYGM tarafından tüm halk kütüphanelerine gönderilmek üzere abone olunan süreli yayın sayısında 2011 yılına kadar önemli bir artı ya anmamı olmadı ı görülmektedir.

Tablo 8. Halk Kütüphanelerinde Merkez ve Kütüphane Tarafından Satın Alınan Kitap Sayıları (2008-2011)

	2008	2009	2010	2011
Merkezden satın alınan kitap sayısı	489.165	561.700	968.000	1.024.600
Kütüphaneler tarafından satın alınan kitap sayısı	60.000	75.000	82.277	81.000

Halk kütüphanelerinin dermelerinde bulunan kitaplar ço unlukla KYGM tarafından Kültür ve Turizm Bakanlı ı Yayın Seçme Yönetmeli i ilkeleri do rultusunda, merkezi

⁶ KYGM Ölçme ve De erlendirme üyesi'nden alınan 20.03.2012 tarihli veriler.

bir ekilde satın alınmaktadır. Bunun yanında, kütüphanelerin dermelerinde ba ı yoluyla sa lanan kitaplar ve kendileri tarafından satın alınan kitaplar da bulunmaktadır. Tablo 8 verilerine göre, halk kütüphanelerinde merkezden satın alınan kitap sayısında her yıl önemli artı lar ya andı ı görülmektedir. KYGM, halk kütüphanelerinin dermelerine kitap sa lamaları için belli miktarlarda ödenek göndermektedir. Ancak tablodaki verilerde kütüphaneler tarafından satın alınan kitap sayısının merkezden satın alınan kitap sayısı ile kar ıla tırıldı ında çok dü ük kaldı ı görülmektedir.

Tablo 9. Halk Kütüphanelerinin Kayıtlı Üye, Kullanım Oranı ve Kullanıcıların Ödünç Aldı ı Materyal Sayıları (2008-2011)

	2008	2009	2010	2011
Kayıtlı üye sayısı	503.961	591.661	675.620	753.378
Kullanıcılar tarafından kullanım oranı	19.034.750	19.929.836	19.280.441	18.826.715
Kullanıcıların ödünç aldı ı materyal sayısı	4.578.792	5.390.401	5.877.432	6.215.605

Tablo 9 verilerinde 2008-2011 yılları arasında kullanıcıların halk kütüphanelerini kullanım oranında önemli artı ya da dü ü ler ya anmadı ı görülmektedir. Kayıtlı üye sayısı ile ilgili rakamlara göre kütüphanelere üye olanların sayısında her sene artı oldu u anlaşılmaktadır. Halk kütüphanelerinde üyeliklerin her sene yenilenmesi gerekmektedir. Bu da halk kütüphanesine bir kez üye olan bir kullanıcının takip eden sene ve sonraki senelerde üyeli ini yenilememesi halinde üyeli inin sona erece i anlamına gelmektedir. Dolayısıyla tabloda kayıtlı üye sayısı ile ilgili her sene için verilen rakamlar sadece o sene üye olan kullanıcı sayısını göstermektedir. Her ne kadar kütüphanelerin varolu sebebi kullanıcı olsa da ne yazık ki ülkemiz halk kütüphanelerinin ço unun kullanıcı sayısı bakımından yeterli oldu unu söylemek güçtür. Halk kütüphanelerinde görülen kullanıcı yo unlu u ço u zaman okulların açık oldu u zamanlarda ö rencilerin meydana getirdi i bir yo unluktur. (Sefercio lu, 1987, s.13). Buna göre, yukarıdaki tabloda görülen kullanıcı yo unlu unu en çok ö rencilerin olu turdu unu söyleyebiliriz.

Tabloda kullanıcıların halk kütüphanelerinden ödünç aldıkları materyal sayısına baktı ımızda ise bu konuda her sene belli bir artı ya andı ı görülmektedir.

Tablo 10. Halk Kütüphaneleri için Ayrılan Ödenek Miktarları (2008-2011)

	2008	2009	2010	2011
Personel giderleri	35.993.200	38.106.900	44.088.500	54.839.000
Sosyal güvenlik giderleri	5.749.200	6.254.980	9.012.000	11.273.000
Mal ve hizmet alımları	13.116.000	14.108.700	11.813.000	13.322.000
Sermaye giderleri	6.035.000	18.759.000	10.796.000	15.614.000
Toplam	60.893.000	77.229.580	75.709.500	95.048.000

Tablo 10’da KYGM’nin son 4 yılda halk kütüphaneleri için ayırdığı ödenek miktarları⁷ gösterilmektedir. Verilere göre, her yıl en büyük ödenek miktarı personel giderleri için ayrılmaktadır. 2011 yılında personel giderleri ve sermaye giderleri için ayrılan ödeneğin önemli miktarda artmasıyla halk kütüphaneleri için ayrılan toplam ödenek miktarı önemli oranda artmıştır.

Ülkemizde halk kütüphaneleri için ayrılan ödenek onların nitelikli hizmet sunabilmeleri için yetersiz kalmaktadır. Halk kütüphanelerinin kullanıcılarına daha iyi şartlarda, en iyi hizmeti verebilmesi için onlara yeterli bütçe olanaklarının sağlanması gerekmektedir. Halk kütüphanelerine genel bütçeden ayrılan ödeneğin artırılması için girişimlerde bulunulması ve Maliye Bakanlığı’nın bu artışa ikna edilmesi gerekmektedir. Ancak günümüz koşullarında bu konuda yakın gelecekte büyük bir gelişme yaşanması beklenmemektedir. Bu nedenle halk kütüphaneleri hizmetlerinin iyileştirilmesi için genel bütçe kaynakları dışındaki alternatiflerin değerlendirilmesinde yarar vardır.

3.2. TÜRK YE’DE HALK KÜTÜPHANELERİNİN YEREL YÖNETİMLERE DEVRİ

Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri ile ilgili yapılan çalışmaların uzun bir geçmişiyle sahip olduğu söylenemez. Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri ile ilgili kabul edilebilecek ilk girişim, Kütüphaneler Komitesi Raporu’dur. Kütüphanelerin gelişimini bir plana bağlama amacıyla 1961 yılında hazırlanan bu rapor ile kütüphanelerin yerel halka daha iyi hizmet sunabilmesi için

⁷ KYGM Bütçe Tablosu’ndan alınan 06.04.2012 tarihli veriler.

“Bölge Halk Kütüphaneleri Örgütü” adıyla bir olu uma gidilmesi dü ünülmü ancak ilgili düzenlemenin yasala ıp yürürlü e girmesi sa lanamamı tır (Bilar, 1993, s.92).

Türk Belediyecilik Derne i Mahalli dareler E itim Ara tırma Geli tirme Merkezi tarafından 1994 yılında hazırlanan “Merkezi darenen Mahalli darelere Devredilecek Hizmetler” adlı çalı mada il özel idarelerine devredilebilecek hizmetler arasında kütüphane hizmetleri geçmektedir. Bununla ilgili olarak, söz konusu çalı ma içinde geçen “kitaplık, okuma odaları kurmak, kurulmasına yardımcı olmak hizmeti” kültür ve turizm alanında il özel idarelerine devredilmesi uygun olabilecek hizmetler altında belirtilmi tir (Aytaç, 1994, s.125).

Son yıllarda önem kazanan kamuda yeniden yapılanma çalı maları kapsamında, hükümetin merkezi yönetime ait bazı hizmetleri yerel yönetimlere devretme politikası do rultusunda devredilmesi dü ünülen hizmetler arasında halk kütüphanesi hizmetlerinin de geçmesi, konu ile ilgili tartı maların artmasına neden olmu , bu da alanda birtakım ciddi bilimsel çalı maların yapılmasını beraberinde getirmi tir. Yılmaz (2005, s.57-58), Türkiye’de son yıllarda kamu yönetim yapısında "merkeziyetçi yönetim" yapısından "yerel a ırlıklı yönetim" yapısına geçi i öngören köklü bir de i im ve yeniden yapılandırma çalı ması yürütüldü ünü, merkezi yönetim idaresinde olan halk kütüphanelerinin bu de i im sürecinden etkilenece ini ve ya ayacakları de i imin Cumhuriyet tarihinin en büyük de i imi olaca ı öngörüsünde bulunmu tur. Yılmaz (2005, s.62) ayrıca ya anan süreçte yapılacak de i imin yasal güvenceye alınmasının halk kütüphanelerinin varlı ı ve gelece i için büyük önem ta ıdı nı vurgulamaktadır.

Türkiye’de kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması için son yıllarda yürütülen hazırlıkların ilk adımı, *Kamu Yönetiminin Temel lkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun* çalı ması ile atılmı tır. Ancak hazırlanan yasa tasarısı, Cumhurba kanı tarafından onaylanmayarak geri gönderilmi tir. Onaylanmadı ı için yürürlü e girmeyen bu yasaya göre halk kütüphanelerinin, merkezi idare yönetiminden ayrılarak yerel yönetimlere devredilmesi öngörülmü tür. Bu durum, ilgili yasanın geçici 1.maddesi b bendinde u ekilde ifade edilmi tir:

Kültür ve Turizm Bakanlı ı’na ba lı ve ulusal nitelik ta ımayan kütüphane, Devlet güzel sanatlar galerisi ve müzeler ile halk kütüphaneleri ve kültür merkezleri bina, araç, gereç, ta ınır ve

ta inmaz malları, alacak ve borçları, bütçe ödenekleri ve kadroları ile birlikte olmak üzere personeli belediye sınırları içinde belediyelere, belediye sınırları dışında il özel idarelerine, ta ra te kilâtinin görev ve yetkileri ile bina, araç, gereç, ta mır ve ta inmaz malları, alacak ve borçları, bütçe ödenekleri ve kadroları ile birlikte olmak üzere personeli il özel idarelerine devredilmiştir (Kamu..., 2004).

Ayrıca yasada, halk kütüphanelerinin yerel yönetimlerin idaresi altında hizmet vermesi bir sistemde merkezi idarenin de etkisinin olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu, yasanın 5. maddesi a bendinde “kamu yönetiminin kurulu ve i leyinde, idarenin bütünlü ü esastır” ifadesi ile belirtilmiştir (Demircio lu, 2007, s.109-110). Demircio lu (2007, s.117), yasanın ilgili maddesini destekleyerek, halk kütüphanelerinin yerel yönetimlerin idaresi altında olduğu sistemde i levlerini yerine getirebilmesinde merkezi idarenin varlığının önemli olduğunu belirtmiştir, buna gerekçe olarak ise standartları ve hukuki metinleri düzenleme, yol gösterme, destekleme, geliştirme, planlama yapma gibi görevlerin merkezi idare tarafından yapılması gerektiği göstermiştir. Konu ile ilgili olarak, halk kütüphanelerinin devri ile birlikte hizmeti en yakın noktadan sunmanın getireceği avantaj ile verimin artacağını vurgulamış olan Duman (2004, s.420), merkezi yönetimin yasal engelleri ortadan kaldırarak önceden ortaya konulacak ilke ve standartlar çerçevesinde yol gösterme ve denetim vazifesini yerine getirmesi gerektiğini belirtmiştir.

Halk kütüphaneleri dahil bazı kamu kuruluşlarının yürüttüğü hizmetlerin yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesini öngören ve 2004 yılında hazırlanan *Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı* yasala mamı olmakla birlikte söz konusu tasarıda öngörülen bazı düzenlemeler sonraki dönemlerde ayrı ayrı yasal düzenlemelerle çıkarılmaya çalışılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan *Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Bazı Ta ra Kuruluşlarının İl Özel idareleri ve Belediyelere Devredilmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde De i iklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı* bu yasal düzenlemelerden birisidir (Yılmaz ve di erleri, 2010, s.477). Kanun tasarısı ile Bakanlığının ta ra te kilatında yer alan kütüphane, kültür merkezi, danışma bürosu, güzel sanatlar galerisi ve müzelerden belediye sınırları içinde yer alanların belediyelere; bu sınırlar dışında kalanlar ile il halk kütüphaneleri ve arkeolojik eser bulunan müzelerin il

özel idarelerine devredilmesi öngörümü tür (Kültür..., 2004). Ancak, bu tasarı da TBMM'deki yasala ma sürecini tamamlayamamı tır.

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devrinin son a aması, komisyonlarda görü ülerek kabul edilen *Kültür ve Turizm Bakanlığı ı Te kilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde De i iklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı*'dır. Söz konusu yasa tasarısına göre il ve büyük ehirlere ba lı merkez ilçe halk kütüphaneleri, halen oldu u gibi Kültür ve Turizm Bakanlığı KYGM'ye ba lı olarak hizmet vermeyi sürdüreceklr, di er ilçe halk kütüphaneleri ise özel idarelere devredilecektir (Yılmaz ve di erleri, 2010, s.478). Ancak genel olarak, Türkiye'de halk kütüphaneleri için böyle bir düzenleme konusunda uygun artların olu madı ı dü ünülmektedir. Yılmaz (2010), yasa tasarısı incelendi inde, halk kütüphaneleri aslında önemli kurumlar de ildir, bu nedenle yerel yönetimlere devredilebilir, ekinde bir anlayı ın sezildi ini belirterek konu ile ilgili çekincesini vurgulamaktadır.

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devrinin gündeme gelmesi ile birlikte kütüphaneciler arasında kaygılar olu tu u gözlenmi , ya anan ve ya anabilecek olası durumlarla ilgili çe itli sorular sorulmaya ba lanmı tır. Ya anabileceklerle ilgili genelde olumsuz ve karamsar bir tablo çizen söz konusu yakla ımlarda bu hizmetin yerel yönetimler tarafından yerine getirilme kapasitesinin var olup olmadı ı ile ilgili bazı kaygılar öne çıkmı tır (Aslan, 2009, s.184). Süreci ve ortaya çıkabilecek sonuçları de erlendiren kütüphanecilerin büyük ço unlu unun mevcut ko ullar göz önünde bulunduruldu unda yerel yönetimlerin halk kütüphanelerine yeterli deste i verecek yapı ve güçte olmadı ını dü ündüklerini belirtmi olmaları önemlidir. Di er taraftan kütüphaneciler, devrin olması halinde halk kütüphanelerinin belediyelerden çok il-ilçe özel idarelerine ba lanmasının uygun olaca ını belirtmi ler, bunun nedeni olarak ise özel idarelerin di er yerel yönetim birimlerine nazaran gelir kaynaklarının fazla ve günlük siyasetin dı nda olmasını göstermi lerdir (Demircio lu, 2007, s.158). Duman (2004, s.419-420), devrin gündeme gelmesi ile birlikte, ilgili taraflarda tereddüt, heyecan, sıkıntı ve kaygıların ya andı ını ancak yapılacak düzenlemelere kar ı olmak yerine, devir sonrası i lerin nasıl daha iyiye götürülebilece i üzerinde dü ünmenin ve

sürecin mümkün olan en az hasarla ve olumlu bir ekilde sonuçlandırılabilmesi için çalı manın gere i üzerinde durmaktadır.

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri konusunda hazırlanan “Türkiye’de Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Yerel Yönetimlere Devri Konusunda Kütüphane Yöneticileri ve Kütüphanecilerin Yakla ımları” adlı yüksek lisans tezinde halk kütüphanelerinde çalı an kütüphane yöneticileri ile kütüphanecilerin yasal yapı, finansman, personel, bina ve koleksiyon anlamında gerekli ko ulların olu turulamaması durumunda Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devredilmesinin olumsuz sonuçlar do uraca ını dü ündükleri ortaya çıkmı tır. Bununla birlikte, ara tırmaya katılan kütüphanecilerin büyük ço unlu unun Türkiye’de yerel yönetimlerin sorumlulu unda bir halk kütüphanesi sisteminin olu turulmasını ideal olarak gördüklerini belirtmi olması ilginçtir (Demircio lu, 2007, s.157). Bu görü ü benimseyen kütüphaneciler, do rudan yerel yönetim sistemine dayalı bir halk kütüphanesi sistemine geçildi i takdirde sorunların yönetim yapısı nedeniyle daha kolay çözülebilece i fikrini savunmaktadırlar. Ancak, aynı ara tırmaya katılan kütüphanecilerin büyük kısmı, Türkiye’nin mevcut yerel yönetim yapısı içinde gerçekleştirilecek bir devir i leminin halk kütüphaneleri için olumsuz sonuçlar do uraca ını ve böyle bir yola gidilmesinden endi e duyduklarını belirtmi ; uygun artların olu ması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması halinde yerel yönetimlere devrin gerçekleştirilmesinin uygun olabilece ini ifade etmi lerdir (Demircio lu, 2007, s.158). Benzer bir görü le Yılmaz (2010), halk kütüphanelerinin ilkesel olarak yerel yönetimlere ba lı hizmet vermelerinin do ru oldu unu ancak Türkiye’nin bugünkü yerel yönetim yapısı, mevcut halk kütüphanesi mevzuatı ve ilgili di er mevzuat dü ünüldü ünde böyle bir düzenlemenin çok ciddi ve onarılmaz sorunlara yol açaca ını belirtmektedir.

Ülkemizde kaynakların sınırlı olması, kamu harcamalarında zaman zaman kısıtlamalara gidilmesi, kütüphane hizmetlerine talebin az olması gibi nedenler, yerel yönetimlere devredilmesi halinde kütüphane hizmetleri için kaynak tahsisinde sıkıntı ya anabilece i ihtimalini akla getirmektedir. Bununla birlikte, son yıllarda gündemde olan kamu hizmetlerinde yeniden yapılanma çalı maları ile birlikte pe pe e çıkarılan kanunlar

yoluyla yerel yönetimlere devri gerçekleştirilecek hizmetler için yerel yönetimlerin kapasitesinde güçlendirmelere gidildiği görülmektedir (Aslan, 2009, s.184-185).

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devrini savunanlar bazı gerekçeler öne sürmektedirler. Bunlardan biri olan Sevgisunar (1997, s.119), Türkiye’de merkezi idarenin gölgesinde hizmet vermek durumunda kalan yerel yönetimlerin kütüphaneleri tam olarak kavrayamadığını ancak yapıları gereği bütçeyi merkezi yönetimlere nazaran daha dinamik kullanabilmeleri sayesinde halk kütüphanesi hizmetini çok daha nitelikli verebileceklerini savunmaktadır. Benzer bir görüşle Bilar (1993, s.92), merkezi yapı ile tüm halk kütüphanelerine eşit hizmet götürülmesinin mümkün olmadığını ve halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devredilmesiyle bina, personel, bütçe gibi sorunlarının daha çabuk ve kolay çözülebileceğini ileri sürmektedir. Bunun yanında, halk kütüphanelerinin ait oldukları yörenin ekonomik, kültürel ve sosyal vb. koşullarına bağlı olarak birbirinden farklılık gösterebildiğini ancak bu farklılıkların merkezi yönetim tarafından görülmesinin güç olduğunu da savunan Bilar (1993, s.92), yapılması gerekenleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Bir komite oluşturulması ve alınan kararların kanunlaştırılması (Kütüphaneler Kanunu’nun çıkarılması),
- Halk kütüphanelerinin yönetiminin yerel yönetimlere devredilmesi konusundaki standartların ve denetimin ilgili bakanlıkça belirlenmesi,
- Belediyelerin bütçelerinden belli bir miktarın kütüphane bütçesine aktarılmasının sağlanması,
- Çıkarılacak kanun çerçevesinde belli artları yerine getiren belediyelere hükümet ödeneği sağlanması,
- Kütüphane yöneticisinin atamasının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve çıkarılacak Kütüphaneler Kanununa uygun olarak belediye başkanının teklifi ve ilgili bakanın onayı ile gerçekleştirilmesi.

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devredilmemesi gerektiğini savunanların en önemli gerekçelerinden birisi, halk kütüphanesi yasasının olmadığı artlarda devrin iyi sonuçlar doğurmayacak olması ihtimalidir. Bu görüşten hareketle Akman (2009, s.612), henüz halk kütüphaneleri yasasının olmadığı bir ortamda halk kütüphanelerini yerel

yönetimlere devretmenin uygun olmayacağını savunmaktadır. Aynı görüşü savunan Yılmaz (2010), konuya yerel yönetimler açısından yaklaşarak, halk kütüphanelerinin yerel yönetimler tarafından hangi ilkelere göre idare edileceği ile ilgili bir mevzuat düzenlemesi olmaması nedeniyle yerel yönetimlerin buna hazır ve istekli olmadığını ifade etmiştir.

Aksakal (1997, s.113-114), halk kütüphanelerinin üzerine düşen görevleri eksiksiz ve çağdaş bir şekilde yerine getirebilmesi için bir *Halk Kütüphaneleri Yasası* oluşturulmasının önemini vurgulamış, böylelikle halk kütüphanelerini kurma görevinin yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılması ve seçilmiş kişilerden oluşacak bir "Halk Kütüphanesi Yönetim Kurulu"nun kütüphane yönetiminde söz sahibi olması ile halk kütüphanelerinin arzu edilen hedeflere ulaşabileceğini belirtmiştir. Halk kütüphanesi yasasının çıkarılması ne kadar gerekliyse kapsamında yer alacak içeriğin özenle ve dikkatle hazırlanması da bir o kadar önemlidir. Konu ile ilgili olarak, Demircioğlu (2007, s.117-118), halk kütüphaneleri konusunda oluşturulacak yasal yapının halk kütüphanelerinin varlığını ortaya koyan bir kimlik niteliği taşıyacağını ve yasa kapsamında aşağıda sayılan düzenlemelerin olması gerektiğini savunmaktadır:

- Yerel yönetim bütçesinden kütüphane hizmetlerine pay ayrılması,
- Kütüphane personelinin kütüphanelerinden bağımsız olarak çalıştırılmayacağı, kütüphaneye yayın seçimi, sağlanması ve diğer kütüphane hizmetlerinden sadece kütüphane personelinin sorumlu olduğu,
- Kütüphane binasının sadece kütüphane hizmetleri için kullanılabilmesi,
- Kütüphane kaynakları ile ilgili sansür uygulamalarına izin verilmeyeceği,
- Kütüphanenin yapısal unsurlarında uluslararası standartlara uyulacağı,
- Kullanıcılar arasında ayırım yapılmayacağı.

Halk kütüphaneleri ile ilgili bir yasanın olmadığı bir ortamda devir gerçeğe irse özel idareler halk kütüphanelerini kendilerinin tabi olduğu yasa hükümleri çerçevesinde idare edeceklerdir. 1 özel idareleri ile ilgili halen yürürlükte olan kanunlar ise şunlardır:

1. **1 Özel dairesi Kanunu** (Kanun no: 5302. Resmi Gazete Sayı no: 25745. Tarih: 04.03.2005).

2. **İl Özel İdareleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** (Kanun no: 5391. Resmi Gazete Sayı no: 25874. Tarih: 13.07.2005).
3. **Büyük şehir Belediyesi Kanunu, Belediye Kanunu, İl Özel İdareleri Kanunu ve Mahallî İdare Birlikleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun** (Kanun no: 5594. Resmi Gazete Sayı no: 26458. Tarih: 10.03.2007).
4. **Büyük şehir Belediyesi Kanunu, İl Özel İdareleri Kanunu ve Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** (Kanun no: 5675. Resmi Gazete Sayı no: 26545. Tarih: 07.06.2007).
5. **İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun** (Kanun no: 5779. Resmi Gazete Sayı no: 26937. Tarih: 15.07.2008).

Bunlardan İl Özel İdareleri Kanunu'nda kütüphanelere doğrudan devredilmesi görülmektedir. Ancak Kanunun 6. maddesi b bendinde il özel idarelerinin belediye sınırları dışında yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetlerden biri olan kültür hizmetleri altında dolaylı olarak kütüphanelere yer verilmektedir. Kanun maddesi öyledir:

b) mar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir (İl Özel İdareleri Kanunu, 2005).

Türkiye'de KYGM, bina, personel, bütçe vb. konularda hizmetlerinde sorunlar tespit edilen halk kütüphanelerini hükümet politikası çerçevesinde ve kamu yararı gözeterek yerel yönetimlere devretmektedir. Devredilen halk kütüphanelerinin çoğunun durumu iç açıcı olmamakla birlikte yerel yönetimlerin bütçe vb. imkânlar bakımından dü ünlü ü kadar iyi durumda olmadığı da bilinen bir gerçektir (Akman 2009, s.612). Yılmaz (2010), konu ile ilgili olarak, yerel yönetimlere devri gerçekleştirilen halk kütüphaneleri iyi hizmet verse bile bunun nedeninin yerel yönetimler idaresinde çalı malarından kaynaklandığını söylemenin bilimsel olarak mümkün olmadığını belirtmektedir.

**Tablo 11. Yıllara Göre Devredilen
Halk Kütüphanesi Sayıları**

Yıllar	Sayı
2001	1
2002	1
2005	167
2006	86
2007	36
2008	9
2009	2
2010	14
2011	4
Toplam	320

Tablo 11’deki verilere göre, 2011 yılı sonu itibariyle kütüphane hizmetlerinin devamı ve kamu yararı gözetilerek KYGM tarafından yerel yönetimlere devredilen halk kütüphanesi sayısı 320’dir⁸. Tabloda özellikle 2005 yılında devredilen kütüphane sayısının diğer yıllara oranla fazla olması dikkat çekmektedir. Ancak genel olarak son yıllarda devredilen kütüphane sayısında önemli bir düşüşe gözle çarpılmaktadır.

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri ile ilgili olarak ülkemizde yapılan son çalışmalardan olan “Türkiye’de Halk Kütüphanelerinin Yerel Yönetimlere Devredilme Süreci Üzerine Ankara Özel İdare Yöneticilerinin Düşünceleri” adlı çalışmada, yerel yöneticilerin halk kütüphanelerinin kendilerine bırakılması konusunda istekli olmadıkları sonucunu ortaya koymasından önemlidir. Çalışma kapsamında Ankara’da bulunan *Akyurt, Aya, Bala, Beypazarı, Çamlıdere, Çubuk, Evren, Elmadağ, Gündül, Haymana, Kızılcahamam, Kalecik, Kazan, Nallıhan ve Sereflikoçhisar* olmak üzere 15 ilçenin ilçe özel idare müdürlerine ulaşılmış ve konu ile ilgili bir anket uygulanmıştır (Yılmaz ve diğerleri, 2010, s.478). Anket sonuçlarına göre ilçe özel idare müdürlerinin çoğunluğu, halk kütüphanelerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olması gerektiğini, halk kütüphanelerinin devrinin gerçekleştirilmesi durumunda ise var olan durumda önemli bir değişim yaşanmayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Genel olarak anket sonuçları, ilçe özel idare müdürlerinin büyük çoğunluğunun halk

⁸ KYGM Kütüphane Planlama Bürosünden alınan 14.05.2012 tarihli veriler.

kütüphanelerinin kendilerine ba lanması yönünde bir de i ikli i istemedi ini ortaya çıkarmı tır. Bunun gerekçesi olarak öne çıkan nedenler ise devrin gerçekle mesi halinde bütçe-personel sorunları, teknik sorunlar, hizmete yönelik sorunlar yanında kurumsal sorunlar ya anılaca mın dü ünülmesidir. Devrin gerçekle memesi yönünde öne çıkan bir di er önemli gerekçe ise ilçe özel idare müdürlerinin kendilerini kütüphane hizmetlerini yönlendirecek kadar yeterli görmemeleridir.

Çalı mada elde edilen verilere göre, halk kütüphanelerinin il özel idarelerine devrini uygun bulan ilçe özel idare müdürleri, buna gerekçe olarak, 5302 Sayılı 1 Özel dare Kanunu'na göre, belediye sınırları dı nda kültür hizmetlerini kendilerinin yerine getirmesi gerekti ini ve özel idarelerin kaynaklarının daha yeterli olmasını göstermi lerdir (Yılmaz ve di erleri, 2010, s.489-490).

Son yıllarda gündemde olması nedeniyle, Türkiye'de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri konusu üzerinde yo un tartışmalar yapılmı , önemli çalı malar gerçekle tirilmi tir. Genel görü ler ve gelinen nokta ortaya koymaktadır ki, Türkiye'de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri, gerçek bir yerinden yönetim yapısının olu turulması halinde ve belirli bir plan çerçevesinde uygun olabilecektir (Yılmaz, 1999, s.38). Bu tartışma ve çalı malarda görülen en önemli eksiklik, konunun kütüphaneler ve kütüphaneciler dı ndaki di er tarafı olan özel idareler ve özel idarecilerle ilgili durumun net bir ekilde ortaya konulamamı olmasıdır. Bu çalı manın amacı ise bu eksikli i gidermek için halk kütüphanelerinin özel idarelere devri ile ilgili özel idare yöneticilerinin görü lerini tespit etmektir. Bu çalı madan elde edilen verilerle, var olan ko ullarda halk kütüphanelerinin özel idarelere devrinin uygun olup olmadı ı, uygun bir devir sürecinin ya nabilmesi için yapılması gerekenler ve devir sonrası nasıl bir tablonun ortaya çıkaca mı sorgulayan tartışmalara ık tutulabilecektir. Bu gerekçelerden hareketle, çalı manın bundan sonraki bölümünde, halk kütüphanelerinin devri ile ilgili özel idare yöneticilerinin görü lerinin neler oldu unu tespit etme amacıyla hazırlanan anket sonucu elde edilen veriler ve bu verilerden yola çıkılarak ula ılan sonuçlara yer verilecektir.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

4.1. GİRİŞ

Bu bölümde Türkiye'deki 81 il ve bunlara bağlı 81 ilçenin özel idare yöneticisine uygulanan "Halk Kütüphanelerinin Özel Kütüphanelere Devri Konusunda Özel Kütüphane Yöneticilerinin Görüşleri Anketi" ile elde edilen veriler değerlendirilecektir.

4.2. ÖZEL KÜTÜPHANE YÖNETİCİLERİNİN KİŞİSEL VE MESLEKİ ÖZELLİKLERİ

Özel idare yöneticilerinin yaşları ve eğitim durumları gibi kişisel özellikleri yanında özellikle meslekte geçirdikleri çalışma sürelerinin incelenmesi çalışmamız açısından gerekli bulunmuştur. Bu nedenle, ilgili yöneticilerin yaş, eğitim ve meslekte geçirdikleri çalışma süreleri ile ilgili veriler toplanmıştır.

Araştırmaya katılan özel idare yöneticilerinin büyük çoğunlukla (%61,6) 41-50 yaş arası olduğu görülmektedir. Araştırmaya büyük çoğunlukla orta ve üzerinde yaş grubuna giren özel idare yöneticilerinin katıldığı anlaşılmaktadır.

Özel idare yöneticilerinin eğitim düzeyleri konumuz açısından büyük önem taşımaktadır. Olası bir devirde halk kütüphanelerinin başlı olacağı birim yöneticisinin eğitim durumu bu kütüphanelerin o kurumlar altındaki gelişmelerini ve geleceklerini doğrudan olarak etkileyecektir. İlgili veriler Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. Özel İdare Yöneticilerinin Eğitim Durumları

Eğitim durumunuz nedir?	Sayı	%
Lise mezunu	11	8,8
Yüksekokul / Üniversite mezunu	106	84,8
Yüksek Lisans / Doktora	8	6,4
Toplam	125	100,0

Veriler incelendiğinde ara tırmaya katılan özel idare yöneticilerinin çok büyük oranda (%84,8) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. %10'a yakın bir bölüm lise mezunudur. Yüksek lisans / doktora yapan özel idare yöneticisi oranı da en düşük düzeydedir (%6,4). Verdikleri yanıtlarda üniversite ve yüksek lisans / doktora mezunu olduklarını söyleyen özel idare yöneticileri, en büyük oranda (%19,2) üniversitelerin işletme bölümlerinden mezun olduklarını belirtmişlerdir. İşletme bölümünden sonra en çok mezun olunan diğer bölümler sırasıyla %14,4 ile iktisat bölümü ve %11,2 ile kamu yönetimi bölümüdür.

Özel idare yöneticilerinin mesleki deneyim süreleri, devredilirse halk kütüphanelerinin yeni süreçteki hizmet ve örgütlenme çabalarında nasıl bir yol izleyeceklerini etkileyecektir. Özel idare yöneticilerinin mesleki deneyim sürelerine ilişkin veriler aşağıdadır (Tablo 13).

Tablo 13. Özel İdare Yöneticilerinin Meslekte Geçirdikleri Yıl Sayısı

Kaç yıldır bu görevde çalışıyorsunuz?	Sayı	%
1-5 yıl	36	28,8
6-10 yıl	19	15,2
11-15 yıl	13	10,4
16 yıl ve daha fazla	57	45,6
Toplam	125	100,0

Tablo 13 verilerine göre, özel idare yöneticileri büyük oranda (%45,6) 16 yıl ve daha fazla süredir mesleklerinde görev yapmaktadırlar. Bu verilere dayanarak, meslekte geçirdikleri yıl açısından özel idare yöneticilerinin ciddi bir deneyime sahip oldukları

söylenbilir. Ancak bu ortalama deneyim süresi, meslek ve görev heyecanını yitirme ve motivasyon eksikliği anlamında dezavantaj da yaratabilir.

Kişisel ve mesleki özellikleri bakımından değerlendirildiğinde, özel idare yöneticilerinin genellikle orta yaş üzerinde, üniversite mezunu ve mesleklerinde deneyim sahibi oldukları anlaşılmaktadır.

4.3. ÖZEL İDARE YÖNETİCİLERİNİN ÖZEL İDARELERİN DURUMUNA İLİŞKİN GÖRÜMLERİ

Özel idarelerin bugünkü mevcut durumu yanında sahip olduğu yapı ve olanakları ile görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirip getirmediğini belirlemek, bu kurumlara devredilmesi planlanan halk kütüphanelerinin geleceği için önemlidir. Bu gerekçeden hareketle, özel idarelerin bütçe, personel, altyapı vb. konularındaki mevcut durumları ile görev ve sorumluluklarına ilişkin elde edilen veriler Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Özel İdare Yöneticilerinin Görev Yapmakta Oldukları Özel İdarelerinin Belli Konulardaki Durumu Hakkındaki Görüşleri

Araştırma konularının itibarıyla özel idarenizin durumu nasıldır?	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bütçe	37	29,6	48	38,4	40	32,0	125	100,0
Personel	28	22,4	43	34,4	54	43,2	125	100,0
Bina	46	36,8	34	27,2	45	36,0	125	100,0
Hizmetler	51	40,8	67	53,6	7	5,6	125	100,0
Mevzuat	51	40,8	63	50,4	11	8,8	125	100,0
Halkla İlişkiler	62	49,6	48	38,4	15	12,0	125	100,0
Yönetim	73	58,4	45	36,0	7	5,6	125	100,0
Kültürel faaliyetler	16	12,8	57	45,6	52	41,6	125	100,0

Tablo 14 verilerine bakıldığında, özel idare yöneticilerinin görev yaptıkları özel idarelerle ilgili en büyük oranda yetersiz (%43,2) bulunduğu konu personel durumudur.

Tabloda personel yetersizli ini sırasıyla kültürel faaliyetler (%41,6), bina (%36,0) ve bütçe (%32,0) izlemektedir. Aynı verilere göre, özel idare yöneticileri, özel idarelerini en büyük oranda (%58,4) yönetim i leri bakımından yeterli görmektedirler. Yönetim i lerini sırasıyla halkla ili kiler (%49,6), hizmetler (%40,8) ve mevzuat (%40,8) izlemektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde, konuyla ilgili olarak daha önce yapılmı olan bir ara tırmaya göre, özel idare yöneticilerinin personel durumlarını özellikle nitelik bakımından "yetersiz" görmekte olduklarına yer verilmi ti (Kartal, 2010, s. 249). Türkiye’de var olan halk kütüphanesi sisteminde de birincil öncelikli sorunun personel yetersizli i oldu u göz önüne alınırsa, devir halinde özel idarelerdeki personel sorunu ile bir çakı ma olaca ı ve sorunun daha da büyüyece i öngörülebilir. Bir ba ka deyi le, ara tırma ile elde edilen yukarıdaki veriler göz önünde bulunduruldu unda, halk kütüphanelerinin u anki ko ullarda özel idarelere devrinin gerçekleştirilmesi halinde kar ıla ılacak en büyük sorunların ba nda personel konusunun gelece i söylenebilir.

Özel idarelerin görevlerini tam anlamıyla yerine getirip getirmediğine ili kin yönetici görüşleri yukarıda sıralanan sorun alanlarının genel yorumu anlamına gelecektir.

Tablo 15. Özel idare Yöneticilerinin Türkiye’de Özel idarelerin Görevlerini Tam Anlamıyla Yerine Getirip Getirmedi i ile İlgili Dü ünceleri

Sizce Türkiye’deki özel idareler görevlerini tam anlamıyla yerine getirebiliyor mu?	Sayı	%
Evet	34	27,2
Hayır	18	14,4
Kısmen	72	57,6
Bir fikrim yok	1	0,8
Toplam	125	100,0

Tablo 15 verileri incelendi inde, özel idare yöneticilerinin en büyük bölümünün (%57,6) bu kurumların halen sahip oldukları görev ve sorumlulukları yerine getirmede “kısmen” yeterli olduklarını dü ündükleri anla ılmaktadır. Söz konusu yöneticilerin sadece dörtte bire yakın bir oranının (%27,2) bu kurumların u anki performansını yeterli gördü ü belirlenmi tir. Özel idarelerin bugünkü görev ve sorumluluklarını yerine

getirip getirmeme konusunda “kısmen” ve “hayır” seçeneklerini i aretleyenlerin oranı dörtte üçe (%72) yakla maktadır.

Özel idarelerin sahip oldukları görev ve sorumlulukları yerine getirip getirmemeleri ile ilgili yukarıdaki veriler, bu kurumların halk kütüphanelerini devralmaya yeterince hazır olmadıklarını göstermektedir.

4.4. ÖZEL DARE YÖNET C LER NE GÖRE TÜRK YE'DEK HALK KÜTÜPHANES H ZMETLER VE ÖZEL DARELER N N HALK KÜTÜPHANELER LE L K LER

Özel idarelerin halk kütüphaneleri ile hangi alanlarda i birli i yaptı ı ve özel idare yöneticilerinin Türkiye’de yürütülen halk kütüphanesi hizmetleri ile ilgili görü leri, halk kütüphanelerini yeterince tanıyıp tanımamaları gibi hususlar, özel idarelere devredilmesi durumunda halk kütüphanesi hizmetlerinin nasıl yürütülece ine ili kin ipuçları verecektir. Bu nedenle, bu bölümde özel idare yöneticilerinin halk kütüphanesi hizmetleri ile ilgili bilgi düzeyi ve özel idarelerin halk kütüphaneleri ile yaptıkları i birliklerine ili kin veriler de erlendirilmi tir.

Tablo 16. Özel dare Yöneticilerinin İl/ İlçelerindeki Halk Kütüphanesi Hizmetleri Hakkındaki Dü ünceleri

İl/ilçenizdeki halk kütüphanesi hizmetleri hakkında ne dü ünüyorsunuz?	Sayı	%
Yeterli	34	27,2
Yetersiz	28	22,4
Kısmen yeterli	44	35,2
Bir fikrim yok	19	15,2
Toplam	125	100,0

Özel idare yöneticilerinin il/ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetleri hakkındaki görü lerinin neler oldu una ili kin verilerin yer aldı ı Tablo 16’ya göre, özel idare yöneticilerinin büyük ço unlu u (%35,2) il/ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetlerinin “kısmen” yeterli oldu unu belirtmi tir. Oransal olarak büyük farklılık göstermeyen

verilerin da ılımına göre, il/ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetlerinin “yeterli” oldu unu belirten özel idare yöneticilerinin oranı dörtte bire yakındır (%27,2). İl/ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetleri hakkında bir fikri olmadı nı belirtenlerin oranı, genel da ılım içinde en az paya sahiptir ancak %15,2 gibi önemli bir ço unlu un halk kütüphanesi hakkında bir fikri olmadı nı belirtmi olmasđ dü üdürücüdür.

Özel idare yöneticilerine göre il/ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetleri “kısmen” yeterli görülmektedir. Yukarıda elde edilen verilerden ayrıca özel idare yöneticilerinin il/ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetleri hakkındaki bilgilerinin yeterli düzeyde olmadı ı anla ılmaktadır. Bu konu, olası devir öncesi öncelikli olarak ele alınmalı ve özel idare yöneticilerinin halk kütüphaneleri ve hizmetlerini daha iyi tanınması için çalı malar yapılmalıdır.

Tablo 17. Özel dârelerin İl/ilçelerindeki Halk Kütüphaneleri ile İlişkileri

İl/ilçenizdeki halk kütüphaneleri ile ilişkileriniz nasıldır?	Sayı	%
Kütüphanelerle herhangi bir ilişki kimiz ya da ilişki birli ğimiz bulunmamaktadır.	64	51,2
Halk kütüphaneleri ile zaman zaman ilişki birli ğimiz ve onlara deste ğimiz olmaktadır.	54	43,2
Güçlü ilişki birli ğimiz ve deste ğimiz vardır.	7	5,6
Toplam	125	100,0

Özel idarelerin il/ilçelerindeki halk kütüphaneleriyle ilişki düzeyi ile ilgili veriler içeren Tablo 17’ye göre, ara tırmaya katılan özel idare yöneticilerinin yarıdan fazlası (%51,2) “il/ilçelerindeki halk kütüphaneleri ile herhangi bir ilişki birli ği ya da ilişki kileri olmadı nı” belirtmektedir. Geriye kalanların büyük kısmı (%43,2) “halk kütüphaneleri ile zaman zaman ilişki birli ği ve onlara deste ği oldu unu” belirtirken çok küçük bir kısım (%5,6) “halk kütüphaneleri ile güçlü bir ilişki birli ği” içinde oldu unu belirtmi tir. Konuyla ilgili bir ba ka soruya verilen yanıtlara göre, halk kütüphaneleri ile ilişki kileri oldu unu belirtmi olan özel idare yöneticilerinin en büyük kısmı, özel idarelerinin halk kütüphanelerine bugüne kadar en çok kütüphanenin bakım-onarımı konusunda destek verdi ini dile getirmi tir. Özel idare yöneticileri, kütüphanenin bakım-onarım i lerinden

sonra sırasıyla kitap alımı, personel ve bütçe alanlarında halk kütüphanelerine desteklerinin olduğu ifade edilmiştir.

Özel idareler ile halk kütüphaneleri arasında genellikle yeterli düzeyde ilişki ya da ilişki olmadığı, var olan ilişki ve işbirliklerinin ise çoğunlukla belli alanlarla sınırlı kaldığı ve yetersiz düzeyde seyrettiği söylenebilir. İlişki düzeyi yetersiz olan ve birbirini iyi tanımayan bu iki kurum arasında ilişkiler geliştirilmeden gerçekleştirilecek bir devir, olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilecektir. Bir başka ifadeyle, özel idareler ile halk kütüphaneleri arasındaki ilişkinin artması ve iyileştirilmesi halinde, halk kütüphanelerinin özel idarelere devrinin daha güçlü ilişkiler zemininde ve hazırlıklı bir şekilde gerçekleştirilebileceği ve çalımlardan olumlu sonuç alınmasının olanaklı olabileceği söylenebilir.

4.5. ÖZEL İDARE YÖNETİCİLERİNİN HALK KÜTÜPHANELERİNİN ÖZEL İDARELERE DEVİR KONUSUNDA GENEL TUTUMLARI VE SÜREÇLERİN BİLGİ DÜZEYLERİ

Halk kütüphanelerinin özel idarelere devri, halk kütüphanelerini olduğu kadar konunun diğer tarafları özel idareleri de doğrudan ilgilendirmektedir. Böyle bir durumda konunun halk kütüphaneleri kadar onların devredilmesi planlanan özel idareler tarafından da takip ediliyor olması beklenmektedir. Olası bir devir öncesi özel idare yöneticilerinin yasal süreç ile ilgili bilgi düzeyleri ve yapılması gereken düzenlemeler ile ilgili görüşleri, onların konu hakkında ne derece bilgi sahibi olduklarını ve yaanan gelişmelerden haberdar olup olmadıklarını gösterecek önemli bir değerlendirme kriteri olabilecektir. Bununla birlikte, özel idare yöneticilerinin gelişmelerle ilgili bilgi düzeyi, devre ne kadar hazır olduklarının bilinmesi açısından da önemli bir araç olacaktır. Ayrıca yöneticilerin devir sonrası halk kütüphaneleri ile ilişkilerinin nasıl olacağı ile ilgili görüşleri, devrin yaratacağı etkinin ne yönde olacağını kestirilebilmesi açısından önemlidir. Özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin var olan koşullarda özel idarelerine devredilmesini isteyip istemediklerinin öğrenilmesi ve istememeleri durumunda bunun nedenlerinin anlaşılmasına çalışılması ve eksikliklerin giderilerek, görüşlerin olumluya çevrilmeye çalışılması, planlanan devir sürecinin en doğru şekilde ilerlemesini sağlamada önemli bir gerekliliktir.

Tablo 18. Özel İdare Yöneticilerinin Halk Kütüphanelerinin Devri ile İlgili Yasal Süreç Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Halk kütüphanelerinin özel idarelere devri ile ilgili yasal süreç hakkında hangi ölçüde bilgi sahibisiniz?	Sayı	%
Yeterince bilgi sahibiyim.	11	8,8
Kısmen bilgi sahibiyim.	53	42,4
Herhangi bir bilgiye sahip değilim.	61	48,8
Toplam	125	100,0

Tablo 18 verileri incelendiğinde, araştırmaya katılan özel idare yöneticilerinin yarıya yakınının (%48,8) devir ile ilgili yasal süreç hakkında “herhangi bir bilgiye sahip olmadığını” anlamaktadır. Süreç hakkında “yeterince bilgi sahibi olduğunu” düşünenlerin oranı yalnızca %8,8’dir. Bir başka ifadeyle özel idare yöneticilerinin büyük çoğunluğu (%91,2) halk kütüphanelerinin özel idarelere devri ile ilgili yeterince bilgi sahibi değildir.

Elde edilen sonuçlarda, özel idare yöneticilerinin süreç hakkında yeterli derecede bilgi sahibi olmadıkları açıkça görülmektedir. Bu sonuca göre, halk kütüphaneleri devredilecekse, planlanan devir süreci içerisinde konuyla doğrudan ilgili iki taraftan biri durumunda olan özel idarelerin ilgili yöneticilerinin süreçle ilgili düzenli olarak bilgilendirilmesinde yarar vardır.

Devir öncesi yeni yapının çerçevesini çizecek yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi konusundaki özel idare yöneticilerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 19. Özel İdare Yöneticilerinin Devir Öncesi Bu Hizmetlere Çerçeve Çizecek Yasal Düzenlemelerin Gerçekleştirilmesi ile İlgili Görüşleri

Devir gerçekleştirilmeden önce bu hizmetlere çerçeve çizecek yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesinin gerekli olduğuna katılıyor musunuz?	Sayı	%
Katılıyorum	104	83,2
Kısmen katılıyorum	9	7,2
Katılmıyorum	12	9,6
Toplam	125	100,0

Tablo 19'deki veriler incelendi inde, özel idare yöneticilerinin devir gerçekte meden önce bu hizmetlere çerçeve çizecek yasal düzenlemelerin yapılmasının önemli oldu una büyük oranda (%90,4) “katıldıkları” ya da “kısmen katıldıkları” görülmektedir. Veriler de erlendirildi inde, özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin özel idarelere devri gerçekte tirilmeden önce bu hizmetlere çerçeve çizecek yasal düzenlemelerin yapılmasını mutlak bir gereklilik olarak gördükleri söylenebilir.

Tablo 20. Özel idare Yöneticilerinin Devir Öncesi Sürecin iyi Planlanması ve Pilot Uygulamalar Gerçekte tirilmesi ile ilgili Görüşleri

Devir gerçekte meden önce sürecin iyi planlanması ve pilot uygulamalar gerçekte tirilmesi gerektiğine katılıyor musunuz?	Sayı	%
Katılıyorum	98	78,4
Kısmen katılıyorum	11	8,8
Katılmıyorum	16	12,8
Toplam	125	100,0

Tablo 20'deki verilerde görüldü ü gibi, özel idare yöneticilerinin büyük ço unlu u (%87,2) devir öncesi sürecin iyi planlanması ve pilot uygulamalar gerçekte tirilmesinin önemli oldu u dü ünçesindedir. Bu veriler göz önüne alındı nda, halk kütüphaneleri özel idarelere devredilecekse, sürecin iyi planlanması ve pilot uygulamalar yapılmasının çalı malardan olumlu sonuçlar elde edilebilmesi için önemli görüldü ü anla ılmaktadır.

Ele aldı ımız ara tırma konusunda öngörülme çalı ılan en önemli noktalardan birisi devir sonrası sürecin özel idare-halk kütüphanesi ili kileri açısından nasıl olaca ına ili kindir. Bu konuda yönetici görü lerini yansıtan veriler a a ıdaki tabloda (Tablo 21) gösterilmektedir.

Tablo 21. Özel dare Yöneticilerinin İl/ İlçelerindeki Halk Kütüphanelerinin Özel darelerine Devri ile İlgili Düşünceleri

İl/ İlçenizdeki halk kütüphanelerinin özel idarenize devri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?	Sayı	%
Hiçbir şekilde devredilmemeli, var olan haliyle kalmalıdır.	43	34,4
Gerekli yasal düzenlemeler ve alt yapı koulları sağlanarak devredilebilir.	67	53,6
Var olan koullarda devredilebilir.	3	2,4
Diğer	12	9,6
Toplam	125	100,0

Tablo 21'e göre, ara tırmaya katılan özel idare yöneticilerinin yarısından fazlası (%53,6), daha önce Tablo 19'da görülen sonuçlara paralel bir şekilde, halk kütüphanelerinin "gerekli yasal düzenlemeler ve altyapı koulları sağlanarak" özel idarelere devredilmesinin uygun olacağını belirtmektedir. Ancak burada gerekli yasal düzenlemeler ve alt yapı koulları sağlansa bile halk kütüphanelerinin hiçbir şekilde devredilmeyip, var olan haliyle kalması gerektiğini düşünen yönetici oranının yüksek (%34,4) olması dikkat çekicidir. Halk kütüphanelerinin "var olan koullarda özel idarelere devredilebileceğini" düşünenlerin oranının çok düşük (%2,4) olması da burada görülen önemli bir diğer sonuçtur. Konu ile ilgili olarak "Diğer" seçeneğini belirtenlerin oranı (%9,6) önemlidir. Bu seçeneğini iaretleterek gerekçesini açıklayanlar arasında daha çok kütüphanelerinin özel idarelere değil, belediyelere devrinin daha uygun olacağını belirtenler bulunmaktadır.

Bu verilere göre, özel idare yöneticilerinin halk kütüphaneleri devredilecekse, öncesinde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını zorunlu gördükleri anlaşılmaktadır. Özel idare yöneticileri arasında kütüphanelerin hiçbir şekilde devredilmemesi düşüncesinin de yaygın olduğu böyle bir durumda, halk kütüphanelerini hiçbir yasal düzenleme yapmadan ve gerekli altyapı koullarını sağlamadan devretmek önemli sorunları da beraberinde getirebilecektir.

Tablo 22. Özel İdare Yöneticilerinin Devir Sonrası Ba lı İl ve İlçelerde Bulunan Kütüphaneler ile İlişkilerinin Nasıl Olabileceğine Yönelik Görüşleri

Devir gerçekleşirse özel idarenize ba lı il ve ilçelerde bulunan kütüphaneler ile ilişkilerinizde nasıl bir değişiklik olacaktır?	Sayı	%
Zayıflayacaktır.	28	22,4
Güçlenecektir.	33	26,4
Bir değişiklik olmayacaktır.	58	46,4
Diğer	6	4,8
Toplam	125	100,0

Tablo verilerinden de anlaşıldığı üzere, özel idare yöneticilerinin yarıya yakını (%46,4) devir gerçekleşirse özel idarelerinin kendilerine ba lı il ve ilçelerde bulunan kütüphaneler ile ilişkilerinde “bir değişiklik olmayacağını” düşünmektedir. Bunu, ilişkilerin “güçleneceğini” düşünen özel idare yöneticileri (%26,4) izlemektedir. İlişkilerin “zayıflayacağını” düşünen özel idare yöneticisi oranı (%22,4) küçümsenemeyecek düzeydedir.

Hipotezimizi kanıtlamak için önemli veriler sunan tabloya göre, özel idare yöneticileri genel olarak devrin gerçekleşmesi halinde ba lı il/ilçelerdeki halk kütüphaneleri ile var olan ilişkilerinde bir değişiklik olmayacağını düşünmektedirler. Bir bakımdan özel idare yöneticilerinin büyük çoğunluğu, devrin halk kütüphaneleri ile ilişkilerinde bir güçlenmeyi de beraberinde getirmeyeceğini görülmektedir. Halk kütüphaneleri ile özel idareler arasındaki ilişki düzeyinin şu anki durum itibarıyla genellikle güçlü olmadığını bilinmektedir. Özel idare yöneticileri, devrin gerçekleşmesi halinde özellikle halk kütüphanelerinin idari işlerinin yürütülmesinde ve hizmetlerinin iyileşmesinde önemli bir etken olacak bu ilişkilerin eski haliyle devam edeceğini düşüncesindedirler.

Hipotezimizi kanıtlamak için önemli veriler elde edilebilecek ve aşağıda sunulan bir bakımdan tabloda (Tablo 23) devrin halk kütüphanesi hizmetleri üzerinde yaratacağı etkiye ilişkin yönetici görüşleri gösterilmektedir. Bu konudaki veriler, sürecin geleceğine ışık tutacak ipuçlarını verecek olması bakımından önemlidir.

Tablo 23. Özel İdare Yöneticilerine Göre Devrin Halk Kütüphanesi Hizmetleri Üzerinde Yaratacağı Etki

Devrin gerçekleşmesi halk kütüphanesi hizmetleri açısından nasıl bir duruma çıkaracaktır?	Sayı	%
Daha iyi olacaktır.	44	35,2
Genel olarak bir değişiklik olmayacaktır.	57	45,6
Daha olumsuz bir duruma çıkabilecektir.	24	19,2
Toplam	125	100,0

Tablo 23 verilerine göre, özel idare yöneticilerinin büyük bir kısmının (%45,6), daha önce Tablo 22’de görülen duruma benzer bir şekilde, devrin gerçekleşmesi halinde halk kütüphanesi hizmetlerinde “genel olarak bir değişiklik olmayacaktır” düşüncesini taşıdığı görülmektedir. Bunu, devrin halk kütüphanesi hizmetlerini daha iyi hale getireceğini düşünen özel idare yöneticileri (%35,2) izlemektedir. Daha olumsuz bir duruma çıkacağını düşünen özel idare yöneticileri genel dağılım içinde en az orana (%19,2) sahiptir.

Elde edilen veriler, özel idare yöneticilerinin genellikle, yönetimleri altında halk kütüphanesi hizmetlerinde bir değişiklik olmayacağını görüşünde olduğunu göstermektedir. Özel idare yöneticilerinin devrin halk kütüphaneleri hizmetlerinde bir değişiklik neden olmayacağını düşünmesi, yürütülmesi planlanan sürecin ne derece gerekli olup olmadığını göstermesi bakımından çok önemli bir sonucu ortaya koymaktadır.

Araştırmamızın en önemli konularından birisi özel idare yöneticilerinin bu devri isteyip istememe durumudur. Özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin devrini isteyip istememe durumu, süreç sırasında mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü özel idare yöneticilerinin devri isteyip istemesi, devir gerçekleşirse onların halk kütüphanelerini ne derece benimseyeceği, onlara ne oranda önem vereceği, hizmetlerinin iyileştirilmesi için ne kadar çaba harcayacağı gibi önemli konularda fikir verebilecektir. Konuya ilişkin veriler Tablo 24’te yer almaktadır.

Tablo 24. Özel İdare Yöneticilerinin Halk Kütüphanesinin Özel İdarelerine Devrini İsteyip İstememe Durumları

Halk kütüphanesinin özel idarenize devrini istiyor musunuz?	Sayı	%
Evet	49	39,2
Hayır	76	60,8
Toplam	125	100,0

Tablo 24'te görüldüğü gibi, özel idare yöneticilerinin üçte ikiye yakın bir oranı (%60,8) halk kütüphanelerinin özel idareye devrini istememektedir. Devirden yana görüş bildiren yönetici oranı ise %39,2'dir.

Elde edilen veriler, devir sürecinde nedenleriyle birlikte sorgulanması gereken çok önemli bir sonucu daha ortaya koymaktadır. Halk kütüphanelerinin devrinin özel idare yöneticilerince büyük bir çoğunlukla istenilmediğini ortaya koyan yukarıdaki veriler, devrin gerçekleştirilmesi için yapılanların ve var olan koşulların henüz olumunu göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü araştırmada bu soruyla bağlantılı olarak elde edilen veriler değerlendirildiğinde, özel idare yöneticileri, devrin gerçekleştirilmesini istememe nedenleri olarak personel, bütçe yetersizliği gibi gerekçeleri öne sürmektedir. Konu ile ilgili olarak söz konusu verilerden elde edilen bir başka önemli gerekçe ise özel idarelerin yükünün fazla olmasıdır.

4.6. HALK KÜTÜPHANELERİNİN ÖZEL İDARELERE DEVİR KONUSUNDA ÖZEL İDARE YÖNETİCİLERİNİN HALK KÜTÜPHANESİ UNSURLARINA İLİŞKİN GÖRÜMLERİ

Bu bölümde olası bir devir sonrası halk kütüphanesi hizmetleri, halk kütüphanesi yönetimi, bina, kullanıcı, derme, bütçe, personel, özel idare ve halk kütüphanesi ilikileri gibi halk kütüphanesi unsurları başlı başına altında toplanan önemli fikirler üzerinde özel idare yöneticilerinin görüşleri ayrıntılı bir şekilde değerlendirilecektir.

4.6.1. Halk Kütüphanesi Hizmetleri

Halk kütüphanelerinin temel unsurları olan bina, bütçe, personel, kullanıcı ve derme dı ında kalan ve devrin gerçekleştirilmesi durumunda öne çıkabilecek, kültürel faaliyetler, kütüphaneler arası ilişkiler gibi konuların özel idarecilerin bakı açlarına göre değerlendirilmesi, onların bu hizmetleri nasıl yürütecekleri ve sorunlarla karşılaşmalarında ne gibi çözümler üretecekleri hakkında fikir verebilir. Tablo 25 bu unsurlara ilişkin toplu verileri içermektedir.

Tablo 25. Özel idare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekleşen Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Durumu

Devir gerçekleşen halk kütüphanesi hizmetleri ile ilgili durum nasıl olacaktır?	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Halk kütüphanesi daha iyi hizmet verecektir.	40	32,0	46	36,8	39	31,2	125	100,0
Halk kütüphanesi hizmetleri zayıflayacaktır.	23	18,4	25	20,0	77	61,6	125	100,0
Halk kütüphanelerinin sorunları daha kolay bir şekilde çözülecektir.	58	46,4	40	32,0	27	21,6	125	100,0
Halk kütüphanesi yönetimi ve hizmetlerin yerine getirilmesinde bürokratik engeller azalacaktır.	53	42,4	33	26,4	39	31,2	125	100,0
Bugüne kadar bu konuda bir tecrübeleri olmadığı için özel idareler halk kütüphanesi hizmetlerinin yürütülmesi ve geliştirilmesi için yol gösterme konusunda sıkıntı yaşayacaklardır.	47	37,6	38	30,4	40	32,0	125	100,0
Halk kütüphanelerinin diğer kütüphanelerle ilişkileri ve işbirliği azalacaktır.	38	30,4	36	28,8	51	40,8	125	100,0
Kütüphaneler halkın düzenli etkinliklerde daha fazla bir araya geleceği kültür merkezleri olacaktır.	42	33,6	42	33,6	41	32,8	125	100,0
Kütüphanede kültürel etkinlikler gerçekleştirilecek olanakları artacaktır.	46	36,8	42	33,6	37	29,6	125	100,0
Yeni halk kütüphanesi üyesi / üyeleri açılacaktır.	34	27,2	34	27,2	57	45,6	125	100,0

Tablo verilerine göre, devir gerçekte ti inde özel idare yöneticilerinin %32'si “halk kütüphanelerinin daha iyi hizmet vereceklerini” dü ünmektedir. Oranlar içinde bu dü ünceye “kısmen” katılan yönetici oranı en çoktur (%36,8). Aynı yöneticilerin küçük bir ço unlu u (%18,4) devir sonrası “halk kütüphanesi hizmetlerinin zayıflayaca ını” dü ünürken yakla ık %80'i buna kar ı dü ünce belirtmi tir. Yöneticilerin büyük bir ço unlu u (%46,4) olası bir devirden sonra “halk kütüphanelerinin sorunlarının daha kolay çözülece ine” inanırken, %53,6'sı bu dü ünceye kısmen katılmakta ya da katılmamaktadır. Söz konusu olası devrin “halk kütüphanelerindeki bürokratik i lemlerin azaltılmasını” sa layaca ını dü ünen yönetici oranı (%42,4) en çok iken bu dü ünceye kısmen katılan ve katılmayanların oranı %57,6'ya ula maktadır. Özel idare yöneticileri, genel olarak “bugüne kadar halk kütüphaneleri konusunda bir tecrübeleri olmad ı ı için özel idarelerin halk kütüphanesi hizmetlerinin yürütülmesi ve geli tirilmesi için yol göstermede sıkıntı ya ayacaklarına” inanmaktadır. Bu konuda sıkıntı ya ayacaklarını dü ünen özel idare yöneticilerinin oranı üçte biri a maktadır (%37,6). Günümüzde bilgi ve ileti im teknolojilerindeki geli meler ile birlikte kütüphaneler, toplu katalog olu turma, belge sa lama, derme geli tirme ve elektronik kaynakların kullanımında birbirleri ile i birli i içinde olmak ve kütüphaneler arası i birli i programlarının sa ladı ı avantajlardan faydalanmak istemektedirler. Özel idare yöneticileri, devir sonrası “halk kütüphanelerinin di er kütüphane türleri ile ili kilerinin ve i birli inin azalaca ını” genel olarak dü ünmemekle birlikte (%40,0), bu konuda sıkıntı ya anaca ını dü ünenlerin oranı da üçte bire yakla maktadır (%30,4). Özel idare yöneticileri, devirden sonra “halk kütüphanelerinin mevcut durumlarından farklı olarak birer kültür merkezine dönü ece i” konusunda genellikle kararsız görünmektedirler. Onların, üçte biri (%33,6) böyle bir de i ikli in olabilece ini dü ünmektedir.

4.6.2. Halk Kütüphanesi Yönetimi

Devir gerçekte ti inde özel idare yöneticisi ile vali ve kaymakam gibi üst düzey yöneticilerin halk kütüphanelerinin yönetiminde ne kadar etkin olacakları ve nasıl bir rol oynayacakları ortaya konması gereken konulardır. Buna ili kin veriler a a ıdaki tabloda (Tablo 26) yer almaktadır.

Tablo 26. Özel İdare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekleşen Halk Kütüphanesi Yönetimi

Devir gerçekleşen halk kütüphanesi yönetimi nasıl olacaktır?	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Halk kütüphaneleri ile ilgili yasal düzenlemelerin (mevzuat) çıkması güçleşecektir.	25	20,0	32	25,6	68	54,4	125	100,0
Sorumlu bakanlık içinde politika, strateji, standart ve mevzuat geliştirme ve denetim için faaliyet gösteren merkezi birimin etkinliğinin sürdürülmesi zorlaşacaktır.	36	28,8	44	35,2	45	36,0	125	100,0
Halk kütüphanesi yönetiminde vali ve kaymakamın kişisel duyarlılığı (hassasiyeti) ön plana geçecektir.	52	41,6	36	28,8	37	29,6	125	100,0
Halk kütüphanesi yönetiminde özel idare yöneticisinin kütüphane yöneticisine göre etkisi daha fazla olacaktır.	59	47,2	34	27,2	32	25,6	125	100,0
Halk kütüphanesinin bina, bütçe ve personeli gerektiğinde başka amaçlar için kullanılabilir olacaktır.	36	28,8	26	20,8	63	50,4	125	100,0

Veriler incelendi inde devir sonrasında “halk kütüphaneleri ile ilgili yasal düzenlemelerin (mevzuat) çıkması güçle ecektir” fikrine yöneticilerin yarısından fazlası (%54,4) kar ı çıkarken yarıya yakın bir bölümü (%45,6) bunu bir olasılık olarak dü ünmektedir. İgili yöneticilerin %36’sı “sorumlu bakanlık içinde politika, strateji, standart ve mevzuat geli tirme ve denetim için faaliyet gösteren merkezi birimin etkinli ini sürdürmesinin zorla aca ı” dü ünçesinde olmamakla birlikte bu görü e kısmen katılanlar (%35,2) buna yakın bir ço unluktur. Özel idare yöneticilerinin en büyük ço unlu u (%41,6) “halk kütüphanesi yönetiminde vali ve kaymakamın ki isel duyarlılı ının (hassasiyeti) ön plana geçece ini” dü ünmekte, yakla ık üçte biri bunu kısmi (%28,8) bir olasılık olarak görmekte, yakla ık üçte biri (%29,6) ise böyle bir durumun söz konusu olmayaca ına inanmaktadır. Özel idare yöneticilerinin büyük ço unlu u (%74,4) “devir sonrası halk kütüphanesi yönetiminde özel idare yöneticisinin kütüphane yöneticisine göre etkisinin daha fazla olaca ını” (tamamen ya da kısmen) dü ünürken böyle bir de i ikli e inanmayan yönetici oranı sadece %25,6’dır. Halk kütüphanecilerini özellikle kaygılandıran önemli konulardan birisi, “olası bir devirde halk kütüphanelerinin bina, bütçe ve personel olanaklarının kütüphane di ı amaçlar için kullanılabilece i”dir. Özel idare yöneticilerinin en büyük ço unlu u (%50,4) böyle bir olasılı ın söz konusu olmayaca ını dü ünürken, yakla ık yarısı da bu görü e tamamen ya da “kısmen” katılmaktadır.

4.6.3. Halk Kütüphanesi Binası

Halk kütüphanesinin temel unsurlarından olan bina durumu ülkemiz halk kütüphaneleri açısından incelendi inde ortaya çıkan tablo hiç de iç açıcı de ildir. Ço u halk kütüphanesi kendisine ait olmayan ve kütüphane olarak hizmet vermeye uygun görünmeyen nitelikte, eski, bakımsız binalarda yer almaktadır. Bu binaların ısınma, aydınlatma, temizlik vb. i lerinin de yeterli oldu unu söylemek mümkün de ildir. Özel idarelere devredilmesi halinde yerinden yönetim ko ullarının getirece i avantaj ile halk kütüphanesinin bina ile ilgili eksikliklerinin yerinde tespit edilip hızla çözüme kavu turulabilece i öngörülebilir. Ayrıca yine yerel yönetim idaresinde halk kütüphanelerinin yeni, modern ve cazip binalara kavu up, buralarda hizmet vermesi olasılı ı, merkezi yönetim artları ile kıyaslandı ında çok daha fazla görülebilir.

Tablo 27. Özel İdare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekleşirse Halk Kütüphanesi Binası

Devir gerçekleşirse halk kütüphanesi binası ile ilgili durum ne olacaktır?	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kütüphane binası daha cazip ve modern hale gelecektir.	41	32,8	42	33,6	42	33,6	125	100,0
Kütüphane binasında ihtiyaç duyulan onarım ve iyileştirme olanakları artacaktır.	58	46,4	47	37,6	20	16,0	125	100,0
Kütüphanede ısınma, aydınlatma, temizlik vb. işleri daha iyi yürütülecektir.	65	52,0	30	24,0	30	24,0	125	100,0

Daha önce Tablo 17 altında özel idarelerin il/ilçelerindeki halk kütüphaneleri ile ilgili durumlarının ortaya konulduğu veriler, özel idarelerin halk kütüphaneleri ile en çok kütüphanenin bakım-onarımı konusunda birlikteliği içinde olduklarını göstermekteydi. Tablo 27'deki verilere göre de özel idare yöneticilerinin büyük bir çoğunluğunun (%46,4) halk kütüphaneleri özel idarelere devredilirse "kütüphane binasında ihtiyaç duyulan onarım ve iyileştirme olanakları artacaktır" düşüncesinde olduğunu belirtmiş olmaları önemlidir. Buna göre, özel idare yöneticilerinin kütüphanelerin bina bakım-onarım vb. hizmetlerinin devir gerçekleşirse var olan ilki durumu ve yerinden yönetimin avantajları ile birlikte daha iyi yürütüleceğini düşünmeleri yüksek olasılıktır. Benzer şekilde özel idare yöneticilerinin yarısından fazlasının (%52,0), "devir gerçekleşirse kütüphanede ısınma, aydınlatma, temizlik vb. işleri daha iyi yürütülecektir" düşüncesine katılmış olmaları konuyla ilgili önemli bir değerlendirme noktasıdır.

"Devir gerçekleşirse kütüphane binası daha cazip ve modern hale gelecektir" görüşü ile ilgili dağınıkların birbirine çok yakın olduğu gözle çarpıcıdır. Bu görüşe "kısmen katılan" ve "katılmayanlar" ise aynı orandadır (%33,6). Veriler, özel idare yöneticilerinin devir gerçekleşirse kütüphane binalarının daha cazip ve modern hale gelip gelmeyeceği konusunda kararsız kaldıklarını göstermektedir.

Tabloda da görüldüğü gibi elde edilen oranlar, devir olması halinde özel idare yöneticilerinin genellikle kütüphane binası ile ilgili daha olumlu gelişmeler

olabilece ini dü ündüklerini göstermektedir. Bunda ilgili hizmetlerin u anda halk kütüphaneleri ile i birli i içinde zaten yürütülüyor olması yanında bunların daha çok özel idarelerin görev alanına giren i lerle ilgili olmasının önemli rol oynadı ı dü ünülebilir.

4.6.4. Halk Kütüphanesi Kullanıcıları

Halk kütüphanesi hizmetleri kullanıcı odaklı ve gönüllü kullanımı temel alan hizmetlerdir. Kütüphane hizmetlerinin varolu nedeni kullanıcılar oldu undan halk kütüphanelerinin devredilmesi durumunda kullanıcılarla ilgili durumun nasıl olaca ı ile ilgili özel idare yöneticilerinin görü lerinin belirlenmesi yararlı olacaktır.

Tablo 28. Özel dare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Kullanıcıları

Devir gerçekle irse halk kütüphanesi kullanıcıları ile ilgili durum ne olacaktır?	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Halk kütüphanesinin üye sayısı artacaktır.	38	30,4	37	29,6	50	40,0	125	100,0
Halk kütüphanesini ziyaret edenlerin sayısı artacaktır.	32	25,6	35	28,0	58	46,4	125	100,0

Tablo 28’de görüldü ü gibi özel idare yöneticilerinin en büyük kısmı (%40,0) “devir gerçekle irse halk kütüphanesinin üye sayısının artaca ı” görü üne katılmamaktadır. Bu görü e katılanların oranı ise %30,4’tür. Benzer bir ekilde, özel idare yöneticilerinin büyük kısmı (%46,4) “devir gerçekle irse halk kütüphanesini ziyaret edenlerin sayısı artacaktır” görü ünü ta ımamaktadır. Bu görü e katılanların oranı ise %25,6’dır.

Sunulan tablo bulguları açık bir ekilde, özel idare yöneticilerinin büyük bir ço unlukla, devir gerçekle irse halk kütüphanesinin ziyaretçi ve üye sayısının artmayaca ını dü ündüklerini ortaya koymaktadır. Bu da onların, halk kütüphanesinin var olma nedeni olarak görülen kullanım oranının özel idare yönetiminde artmayaca ı dü üncesinde olduklarını göstermektedir.

4.6.5. Halk Kütüphanesi Dermesi

Halk kütüphaneleri, hizmetlerini daha çok sahip oldu u dermeyle vermektedir. Ba ka bir ifade ile halk kütüphanelerinin hizmet vermek için sahip oldu u en önemli araç onların dermesidir. Bu nedenle devrin gerçekte mesi durumunda halk kütüphanelerinin derme durumunun nasıl olaca ı ile ilgili olarak özel idare yöneticilerinin görüşünün alınmasında yarar görülmü tür.

Tablo 29. Özel idare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekle irse Halk Kütüphanesi Dermesi

Devir gerçekte irse halk kütüphanesi dermesi nasıl olu turulacaktır?	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kütüphane dermesinin olu turulmasında yöre halkının gereksinimleri daha fazla göz önünde bulundurulacaktır.	51	40,8	47	37,6	27	21,6	125	100,0
Kütüphaneye kitap, dergi, CD vb. kaynakların seçiminde özel idarenin kütüphaneci üzerinde etkisi olacaktır.	51	40,8	44	35,2	30	24,0	125	100,0

Devir gerçekte irse halk kütüphanelerindeki dermenin nasıl olu aca ı ile ilgili verilerin gösterildi i Tablo 29'a göre, özel idare yöneticilerinin büyük bir ço unlu u (%40,8) "devir gerçekte irse kütüphane dermesinin olu turulmasında yöre halkının gereksinimlerinin daha fazla göz önünde bulundurulaca mı" dü ünmektedir. Elde edilen oranlar, devrin halk kütüphanelerinin dermelerine yerellik özelli ini kazandırma anlamında olumlu bir sonuç getirebilece ini göstermektedir.

Özel idare yöneticileri, yine büyük bir oranda (%40,8) "devir gerçekte irse kütüphaneye kitap, dergi, CD vb. kaynakların seçiminde özel idarenin kütüphaneci üzerinde etkisi olaca mına" katıldı mını belirtmi tir. Buna göre, özel idare yöneticilerinin devir gerçekte irse genellikle kütüphane dermesinin olu turulmasında özel idarenin kütüphaneci üzerinde belirleyici olaca mını dü ündü ü söylenebilir. Bu sonuca göre, devir durumunda kütüphane dermesinin olu turulmasında inisiyatifin daha çok özel idare yönetiminde olması gibi sakıncalı bir durum ortaya çıkabilecektir.

4.6.6. Halk Kütüphanesi Bütçesi

Halk kütüphaneleri özel idarelere devredilecekse öncelikli ele alınması gereken konuların başında bütçe gelmektedir. Çalışmada daha önce Tablo 14 ile gösterilen verilerden de anlaşılacağı üzere, özel idare yöneticileri genellikle hizmetlerini yerine getirmede bütçe ile ilgili yetersizliklerin önemli bir etken olduğunu belirtmektedirler. Özel idarelerin bütçe yetersizliği ile ilgili sıkıntılar giderilmeden devrin gerçekleştirilmesi halinde ise halk kütüphaneleri için bütçe ayrılması konusunda sorunlar yaşanabilecektir. Buna göre, özel idare yönetiminde halk kütüphanesi hizmetlerinde iyileşmenin sağlanabilmesi için devir gerçekleştirilmeden önce bütçe bir düzenlemesi yapılmasının gerekli olduğu söylenebilir. Konu ile ilgili önemi ortada olan halk kütüphanelerinin devir durumunda yeterli bütçeye sahip olup olamayacakları ile ilgili özel idare yöneticilerinin görüşlerinin alınmasında fayda görülmüştür.

Tablo 30. Özel İdare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekleştirilirse Halk Kütüphanesi Bütçesi

Devir gerçekleştirilirse halk kütüphanesi bütçe durumu nasıl olacaktır?	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kütüphane kitap, dergi, CD alımı, hizmetler ve kültürel faaliyetleri için imdikinden daha fazla bütçeye sahip olacaktır.	52	41,6	42	33,6	31	24,8	125	100,0

Tablodaki verilere bakıldığında, özel idare yöneticilerinin büyük oranda (%41,6) “devir gerçekleştirilirse halk kütüphanesinin kitap, dergi, CD alımı, hizmetler ve kültürel faaliyetleri için imdikinden daha fazla bütçeye sahip olacağını” düşündüğünü anlaşılmaktadır. Bu görüşe “katılmayanların” oranı ise dörtte birine yakın olup en azdır (%24,8).

Çalışmanın ikinci bölümünde daha önce konuda yapılan başka bir araştırmadan elde edilen verilere göre, özel idare yöneticilerinin büyük kısmının özel idarelerini bütçe bakımından “çok yetersiz” bulduklarından bahsedilmiştir (Kartal, 2010, s. 256). Ayrıca bölümde daha önce sunulan Tablo 14 verilerinden elde edilen sonuçlara göre,

ara tırmamıza katılan yöneticilerin önemli bir bölümünün özel idarelerinin bütçe durumunu "yetersiz" görmekte oldukları üzerinde durulmu tu. Bütün bunlar göz önünde bulundurulursa, ilgili verilerin konunun bütçe de erlendirmesi yapılırken önemle ele alınmasının büyük bir gereklilik oldu u anla ılmaktadır.

4.6.7. Halk Kütüphanesi Personeli

Halk kütüphanesi hizmetinin yerine getirilmesini sa layan kütüphane unsuru olan personel ile ilgili durumun devir gerçeikle irse nasıl olaca ının de erlendirilmesi konumuz açısından büyük önem ta ımaktadır. Çünkü devrin olması durumunda bundan en fazla etkilenecek olanların ba ında personel gelmektedir. Yine çalı mada daha önce sunulan Tablo 14 verilerinde de görülebilece i gibi, özel idare yöneticilerinin, idarelerinin hizmetlerini yerine getirmede kar ıla tı ı en önemli sorunun personel yetersizli i oldu unu belirtmi olması konunun önemini daha da artırmaktadır. İlgili bulgular a a ıdaki tabloda (Tablo 31) gösterilmektedir.

Tablo 31. Özel idare Yöneticilerine Göre Devir Gerçekleştirilen Halk Kütüphanesi Personeli

Devir gerçekleştirilen halk kütüphanesi personel durumu nasıl olacaktır?	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler kütüphane hizmetlerinde daha rahat hareket edecektir.	44	35,2	31	24,8	50	40,0	125	100,0
Kütüphaneciler için meslek içi eğitim olanakları azalacaktır.	39	31,2	33	26,4	53	42,4	125	100,0
Valilik ve kaymakamlık düzeyinde kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilere daha çok sahip çıkılacaktır.	49	39,2	34	27,2	42	33,6	125	100,0
Kütüphanecilerin çalışma koşulları ve özlük haklarında iyileştirmeler olacaktır.	24	19,2	28	22,4	73	58,4	125	100,0
Kütüphanede yeni personel istihdam etme olanakları artabilecektir.	53	42,4	32	25,6	40	32,0	125	100,0

Tablo 31 verilerine göre, özel idare yöneticilerinin en büyük bölümü (%40,0) devrin gerçekleşmesi durumunda “kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin kütüphane hizmetlerinde daha rahat hareket edeceklerine” inanmamaktadır. Özel idare yöneticilerinin yine en büyük bölümü (%42,4) “devrin gerçekleşmesi halinde kütüphanecilerin meslek içi eğitim olanaklarının azalması” görüşündedir. Bu yöneticilerin önemli görülebilecek üçte birine yakın oranı (%31,2) ise böyle bir devirden sonra “kütüphanecilerin meslek içi eğitim olanaklarının azalması” düşünmektedir.

Yöneticilerin önemli bir bölümü (%39,2) devir gerçekleşirse “vali ve kaymakam gibi üst düzey yöneticilerin kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilere daha çok sahip çıkacaklarını” dile getirmiştir. Ancak bu konuda yöneticilerin yaklaşık üçte biri (%33,6) tam tersini düşünmektedir.

Özel idare yöneticilerinin devrin gerçekleşmesi durumunda personel unsuruna ilişkin olarak net biçimde söyledikleri bir diğer konu personelin özlük haklarıyla ilgilidir. Buna göre, özel idare yöneticilerinin büyük bir bölümünün (%58,4) böyle bir devrin “kütüphanecilerin çalışmaları ve özlük haklarında iyilemeye neden olmayacağını” düşünmekte olduğu görülmektedir. Ancak aynı yöneticilerin önemli bir bölümü (%42,4) devir durumunun “kütüphanelerde yeni personel istihdam edilme olanaklarını arttırabileceğini” de düşünmektedir.

4.6.8. Diğer Konular

Halk kütüphanelerinin devredilmesi halinde kütüphane hizmetleri, kütüphane yönetimi, bina, bütçe, personel, kullanıcı ve derneğinde kalan ve halk kütüphanesinin özel idare için gereksiz yükler getirip getirmeyeceği, özel idarelerin halk kütüphanelerine yeterince önem verip vermeyeceği, halk kütüphanesi üzerinde güncel politik etkilerin artıp artmayacağı gibi akla gelebilecek önemli konuların değerlendirilmesinde yarar görülmüştür.

Tablo 32. Özel İdare Yöneticilerinin Halk Kütüphanelerinin Devri ile İlgili Diğer Konulardaki Görüşleri

Diğer konular	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Halk kütüphanesi üzerinde güncel politik etkiler artacaktır.	44	35,2	29	23,2	52	41,6	125	100,0
Özel idareler halk kütüphaneleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntı yaşıyacaklardır.	43	34,4	32	25,6	50	40,0	125	100,0
Özel idareler halk kütüphanelerine yeterli desteği verecektir.	56	44,8	45	36,0	24	19,2	125	100,0
Özel idareler halk kütüphanelerine yeterince önem veremeyecektir.	32	25,6	33	26,4	60	48,0	125	100,0
Özel idareler kendi başlarına gerçekleştiremeyecekleri projeler için Bakanlık ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ortak çalışmalar yürütebileceklerdir.	62	49,6	37	29,6	26	20,8	125	100,0
Halk kütüphanesi özel idare için gereksiz yükler getirebilecektir.	50	40,0	36	28,8	39	31,2	125	100,0
Halk kütüphanesinin yerel niteliği güçlenecektir.	53	42,4	36	28,8	36	28,8	125	100,0

“Di er konular” ba lı ı altında özel idare yöneticilerinin devirle ilgili yedi olası durumla ilgili görü lerine yer verilmi tir. Buna göre, özel idare yöneticilerinin bir bölümü (%35,2) devir sonrasında “halk kütüphaneleri üzerindeki güncel politik etkilerin artaca na” inanırken, bundan biraz daha fazla olan bir bölümü (%41,6) böyle bir eyin olmayaca nı dü ünmemektedir. Aynı yöneticilerin üçte birden fazlası (%34,4) devir durumunda “özel idarelerin halk kütüphaneleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntı ya ayaca nı” belirtirken onların %40’ı böyle bir olasılı ı dü ünmemektedir. Özel idare yöneticilerinin küçük bir bölümü (%19,2) devirden sonra “özel idarelerin halk kütüphanelerine yeterli deste i vermeyece ine” inanmaktadır. Sözü edilen yöneticilerin yarısından azı (%44,8) ise böyle bir deste in olaca nı dü ünmemektedir. Aynı ba lamda sorulan bir ba ka soruya verdikleri yanıtta göre, özel idare yöneticilerinin en büyük bölümü (%48,0) özel idarelerin devredildi inde “halk kütüphanelerine önem vermeyecekleri” görü üne katılmamaktadır. Bu olasılı ın gerçekleşebilece ini dü ünlenlerin oranı dörtte birin biraz üzerindedir (%25,6).

Bir ba ka soruya verdikleri yanıtta göre özel idare yöneticilerinin yarısı (%49,6) özel idarelerin halk kütüphaneleri ile ilgili kendi ba larına gerçekle tiremeyece i projeler için bakanlık ve di er kamu kurulu ları ile ortak çalı malar yürütülebilece ini söylerken, %20,8’i buna inanmamaktadır.

Ara tırmanın önemli sonuçlarından birisini de özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin kendilerine devrini bir anlamda isteyip istemediklerini ortaya koyan “halk kütüphanesi özel idare için gereksiz yükler getirebilecektir” önermesine verdikleri yanıtlar olu turmaktadır. Buna göre yöneticilerin en büyük bölümü (%40,0) böyle bir gereksiz yükün söz konusu olabilece ini dü ünürken sadece üçte biri (%31,2) buna kar ı çıkmı tır. Bu bulgular, özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin devri konusunda çok istekli olmadıkları biçiminde yorumlanabilir.

Son olarak, halk kütüphanelerinin bulundu u yerle im birimleri ile özde bir yapıda hizmet verip vermeyece ini ortaya koyan “halk kütüphanesinin yerel niteli i güçlenecektir” görü üne verilen yanıtlara göre ise özel idare yöneticilerinin büyük kısmı (%42,4) halk kütüphanelerinin yerel niteli inin güçlenece ini belirtmektedir. Bunun kar ısında görü bildirenler ise dörtte birin üzerindedir (%28,8).

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, “Türkiye’de halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusunda özel idare yöneticilerinin yaklaşımlarını ortaya koyarak, özel idareler açısından devrin gerçekleşmesi için uygun koşulların var olup olmadığını belirlemek ve böylece planlanan devir sürecinin sağlıklı yürütülebilmesine katkıda bulunmak” amacı ve “Türkiye’de özel idare yöneticilerine göre, halk kütüphanelerinin özel idarelere devri, halk kütüphaneleri ile ilgili var olan durumu değiştirmeyecektir” hipotezi ile gerçekleştirilen çalışmada elde edilen sonuçlar ve bunlara dayalı olarak geliştirilen öneriler sunulmaktadır.

5.1. SONUÇ

Araştırma sonuçları, özel idare yöneticilerinin halk kütüphaneleri konusunda çok bilinçli olmadıklarını göstermektedir.

Araştırma ile elde edilen bir başka önemli sonuca göre; özel idarelerin mevcut durumları itibarıyla tam kapasite ile çalışmadıkları ve bu bakımdan halk kütüphanelerinin sorumluluğunu alabilecek durumda olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Elde edilen sonuçlar, devrin gerçekleşmesi halinde halk kütüphanelerinin var olan durumlarında çok fazla değişiklik olmayacağını göstermektedir. Özel idare yöneticileri, devir halinde bazı konularda (bürokratik işlemlerin azalması, yasal düzenlemelerin (mevzuat) daha kolay gerçekleştirilmesi, daha fazla bütçe sağlanması, bina bakım onarımları vb.) olumlu değişiklik olabileceğini belirtirken bazı konularda (halk kütüphanesi hizmetleri için yol gösterme, kütüphane yönetiminde özel idare yöneticisinin etkisinin ön plana çıkması, kütüphaneye dernekleşimde özel idarenin kütüphaneci üzerinde etkisinin olması, kütüphanecilerin çalışma koşulları ve özlük haklarında iyileşme olmaması vb.) olumsuz değişiklikler yaşanabileceğini belirtmişlerdir.

Ara tırma sonucu elde edilen çok önemli bir sonuç, özel idare yöneticilerinin devir konusunda isteksiz olmalarıdır. Buna sebep olarak öne sürdükleri en önemli gerekçeler arasında ise halk kütüphanelerinin özel idarelere gereksiz yükler getirebileceği ve i yüklerini artırabileceği dü üncesi gelmektedir.

Bu genel sonuçlar dı nda, elde edilen bulgular temelinde ortaya çıkan sonuçları ayrıntılı olarak öyle sıralayabiliriz:

1. Özel idare yöneticileri, meslekte geçirdikleri yıl bakımından ciddi bir deneyime sahiptir.
2. Özel idare yöneticilerine göre, özel idareler en çok personel yetersizliği nedeniyle sorunlar ya amaktadır. Bu sonuca göre, halk kütüphanelerinin bu kurumlara u anki ko ullar içinde devredilmesi halinde personel yetersizliği sorununun ya anılması olasılık dahilindedir.
3. Özel idare yöneticilerine göre, özel idareler bugün sahip oldukları sorumlulukları “kısmen” yerine getirebilmektedir. Buna göre, özel idarelerin u an sahip oldukları performansları itibariyle halk kütüphanelerini devralmaya hazır olmadıkları söylenebilir.
4. Özel idare yöneticileri, il /ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetlerini “kısmen” yeterli görmektedirler. Ancak halk kütüphanesi hizmetleri hakkında bilgisi olmayan özel idare yöneticisi oranının hiç de dü ük sayılamayacak yükseklikte olması dikkat çekicidir.
5. Özel idarelerin yarısından fazlasının halk kütüphaneleri ile herhangi bir ili kisi ya da i birli i yoktur. li ki ve i birli i içinde olan özel idareler güçlü i birli ine sahip olmayıp bunu büyük oranda zaman zaman gerçekle tirmektedirler.
6. Özel idare yöneticilerinin büyük kısmı, halk kütüphanelerinin özel idareye devri ile ilgili yasal süreç konusunda herhangi bir bilgiye sahip de ildir. Konuda “yeterli” bilgi sahibi oldu unu belirtenler çok dü ük orandadır.
7. Halk kütüphanelerinin devri gerçekle meden önce bu hizmetlere çerçeve çizecek yasal düzenlemelerin gerçekle tirilmesi, özel idare yöneticilerince gerekli

görülmektedir. Bu da özel idare yöneticilerinin halk kütüphanelerinin var olan ko ullarda devredilmesini istemedikleri anlamına gelebilir.

8. Halk kütüphanelerinin devri öncesi sürecin iyi planlanması ve pilot uygulamalar gerçekleştirilmesi ve bu şekilde devre hazır olunup olunmadığının anlaşılması, özel idare yöneticilerince gerekli görülmektedir.
9. Özel idare yöneticileri, halk kütüphanelerinin gerekli yasal düzenlemeler ve altyapı ko ulları sağlanması halinde özel idarelere devrinin uygun olacağını düşünmekte, var olan ko ullarda ise devrini istememektedir. Hiçbir şekilde devrin gerçekleştirilmesini istemeyen özel idare yöneticisi sayısının oldukça yüksek olması da çalı şmada elde edilen önemli bir sonuçtur.
10. Özel idare yöneticileri, halk kütüphanelerinin özel idarelere devrinin gerçekleştirilmesi halinde sorumlu oldukları il ve ilçelerde bulunan kütüphaneler ile ilişkilerinde bir değişiklik olmayacağını düşünmektedirler. Elde edilen sonuç, halk kütüphaneleri ile özel idareler arasında zaten güçlü olmayan ilişkilerin iyileştirilmesini göstermesi bakımından önemlidir.
11. Halk kütüphanelerinin özel idarelere devredilmesi halinde özellikle halk kütüphanesi hizmetlerinden yararlananlar için olabilecek en büyük kazanç, hizmetlerde iyileştirilmesidir. Ancak özel idare yöneticileri, devrin gerçekleştirilmesi halinde halk kütüphanesi hizmetlerinde genel olarak bir değişiklik olmayacağını fkrindedirler.
12. Çalı şmada elde edilen en önemli sonuçlardan birisi, özel idare yöneticilerinin büyük kısmının, halk kütüphanelerinin özel idarelere devrini istememesidir.
13. Özel idare yöneticileri, devir halinde halk kütüphanelerinin özel idare yönetiminde daha iyi hizmet verip veremeyeceği konusunda ço unlukla kararsız görünmekle birlikte genellikle halk kütüphanesi hizmetlerinde bir zayıflama olmayacağını düşünmektedirler.
14. Özel idare yöneticileri, özel idare yönetiminde halk kütüphanesi sorunlarının daha kolay çözüleceği ve yönetim ve hizmetlerin yerine getirilmesinde bürokratik işlemlerin azalacağını fkrindedirler.

15. Özel idare yöneticileri, devir durumunda kütüphanelerin halkın de i ik etkinliklerle daha fazla bir araya gelece i kültür merkezleri olup olmayaca ı konusunda genellikle kararsız görünmekle birlikte ço unlukla, devrin gerçe klemi halinde kütüphanede kültürel etkinlik gerçe klemi olanaklarının artabilece i dü üncesindedirler.
16. Özel idare yöneticileri, özel idarelere devredilmesi halinde halk kütüphanelerinin di er kütüphanelerle ili kileri ve i birliklerinin azalaca ı için sıkıntı ya anaca ı dü üncesinde de ildirler.
17. Özel idare yöneticileri, özel idare yönetiminde yeni halk kütüphanesi ubeleri açılaca ı görü ünde de ildirler.
18. Özel idare yöneticileri, devrin gerçe klemi halinde özel idarelerin bugüne kadar bir tecrübeleri olmadı ı için halk kütüphanesi hizmetlerinin yürütülmesi ve geli tirilmesi için yol gösterme konusunda sıkıntı ya ayacaklarını dü ünmektedirler.
19. Özel idare yöneticilerine göre, özel idare yönetiminde halk kütüphaneleri ile ilgili yasal düzenlemelerin (mevzuat) çıkması daha kolay bir ekilde gerçe klemi ecektir.
20. Özel idare yöneticileri, ço unlukla, halk kütüphanelerinin özel idarelere devredilmesi durumunda sorumlu bakanlık içinde politika, strateji, standart ve mevzuat geli tirme ve denetim için faaliyet gösteren merkezi birimin etkinli inin sürdürülmesinin zorla aca ı dü üncesinde olmamakla birlikte, konuda kararsız yönde görü belirtenlerin oranı yüksektir.
21. Özel idare yöneticileri, özel idare idaresi altında halk kütüphanesi yönetiminde özel idare yöneticisinin kütüphane yöneticisine göre etkisinin daha fazla olaca ı görü ündedirler.
22. Özel idare yöneticileri, özel idare yönetiminde vali ve kaymakamın ki isel duyarlılı mın (hassasiyetinin) halk kütüphanesi yönetiminde öne çıkaca ı dü ünmektedirler.

23. Özel idare yöneticileri, devrin gerçekte mesisi halinde halk kütüphanesinin bina, bütçe ve personelinin gerektiğinde bağımsız amaçlar için kullanılmayacağını düşünmektedirler.
24. Özel idare yöneticileri, kütüphane binasında ihtiyaç duyulan onarım ve iyileştirme olanaklarının artacağı ve ısıtma, aydınlatma, temizlik vb. işlerinin daha iyi yürütüleceğini görülmektedirler. Özel idarelerin halk kütüphaneleri ile var olan ilişkileri ve onlara destekleri daha çok kütüphane binasının bakımı-onarımı vb. alanlarda bütçe sınırlama ve personel desteği düzeyindedir. Bu düzeyde desteğin zaten var olması ve devir gerçekte irse özel idareler tarafından sağlanmasının yüksek olasılık olmasının bu görüşün ortaya çıkmasında önemli rol oynadığını söylenebilir.
25. Özel idare yöneticileri, devir gerçekte irse özel idare yönetiminde halk kütüphanesi binasının daha cazip ve modern bir hale gelip gelmeyeceği konusunda kararsız görünmektedirler.
26. Özel idare yöneticileri, özel idare yönetiminde halk kütüphanesinin üye ve ziyaretçi sayısının artacağını düşünmesinde de ildirler. Bu da kendi idarelerinde halk kütüphanesinin varoluşu nedeni olan kullanım oranında bir artışı beklemedikleri anlamına gelmektedir.
27. Özel idare yöneticileri, halk kütüphanelerinin özel idarelere devri halinde kütüphane dermesinin oluşturulmasında yöre halkının gereksinimlerinin daha fazla göz önünde bulundurulacağını düşünmektedirler.
28. Özel idare yöneticileri, devir durumunda kütüphaneye kitap, dergi, CD vb. kaynakların seçiminde özel idarenin kütüphaneci üzerinde etkisi olacağını görülmektedirler.
29. Özel idare yöneticilerine göre, halk kütüphanelerinin özel idarelere devredilmesi halinde kütüphane, kitap, dergi, CD alımı, hizmetler ve kültürel faaliyetleri için imdikinden daha fazla bütçeye sahip olabilecektir.

30. Özel idare yöneticileri, devrin gerçekleşmesi halinde kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin kütüphane hizmetlerinde daha rahat hareket edebilecekleri düşünülmektedir.
31. Özel idare yöneticileri, özel idare yönetiminde kütüphaneciler için meslek içi eğitim olanaklarının azalabileceği fikrinde değildir.
32. Özel idare yöneticileri, halk kütüphaneleri özel idare yönetiminde hizmet verirken kütüphanecilere ve kütüphane yöneticilerine valilik ve kaymakamlık düzeyinde daha çok sahip çıkılacağı düşünülmektedir.
33. Özel idare yöneticileri, halk kütüphanelerinin özel idareler yönetiminde hizmet vermesi halinde kütüphanecilerin çalışmaları ve özlük haklarında iyileşmeler olacağını düşünmemektedirler.
34. Özel idare yöneticilerine göre, özel idare yönetiminde kütüphanede yeni personel istihdam etme olanakları artabilecektir.
35. Özel idare yöneticileri, devrin gerçekleşmesi halinde halk kütüphanesi üzerinde güncel politik etkilerin artabileceği düşünülmektedir.
36. Özel idare yöneticileri, halk kütüphanelerinin özel idarelere devrinin gerçekleşmesi halinde özel idarelerin halk kütüphaneleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntı yaşamayacağını düşünmektedirler.
37. Özel idare yöneticileri, özel idare yönetimi altında halk kütüphanelerine yeterli destek verileceğine inanmaktadırlar.
38. Özel idare yöneticilerine göre, özel idareler, yönetimleri altında halk kütüphanelerine yeterince önem verebileceklerdir.
39. Özel idare yöneticileri, halk kütüphanesi hizmetlerinin devrinin gerçekleşmesi halinde özel idarelerin kendi başlarına gerçekleştiremeyecekleri projeler için Bakanlık ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ortak çalışmalar yürütebileceğine inanmaktadırlar.

40. Özel idare yöneticilerine göre, halk kütüphanesi özel idare için gereksiz yükler getirebilecektir. Bu sonuç, özel idare yöneticilerinin derin gerçekle mesini istememelerinde öne sürdükleri en önemli gerekçelerden biridir.

41. Özel idare yöneticileri, devrin gerçekle mesi halinde halk kütüphanesinin yerel niteli inin güçlenece ine inanmaktadırlar.

Çalı ma ile devrin halk kütüphanelerinin var olan durumunda anlamlı görülebilecek bir de i iklik yaratmayaca ı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, halk kütüphanelerinin özel idarelere devrinin gerekçelerini de zayıflatmakta, böyle bir de i ikli e neden gereksinim duyuldu u sorusunu gündeme getirmekte ve hatta dü ünülen sürecin gereksiz ve yararsız olaca ını akla getirmektedir. Bu sonucun özel idare yöneticilerinin görü lerine dayalı olarak elde edildi i ve özel idare yöneticilerinin halk kütüphaneleri i lem ve hizmetleri ile ilgili farkındalık, duyarlılık ve bilinçlerinin yeterli olmadı ı ve birçok önemli ayrıntıyı gözden kaçırabilecekleri de dikkate alınırca, onların devirle ilgili yakla ımlarını titizlikle de erlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla, bize göre, halk kütüphanelerinin özel idarelere devri söz konusu yöneticilerin öngördüklerinden daha olumsuz olabilecektir.

5.2. ÖNER LER

Çalı mada elde edilen sonuçlar çerçevesinde u öneriler sunulabilir:

1. Halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusu, konunun uzmanı ve tarafı ki i ve kurumlar arasında profesyonel bir süreçte iyice tartı ılmalı, de erlendirilmeli ve devir konusunda bilimsel verilere dayalı olarak karar verilmelidir.
2. Bu nitelikteki bir karar sonucu e er halk kütüphaneleri özel idarelere devredilecekse, bu sürecin gerektirdi i sa lam hukuksal altyapı olu turulmalıdır.
3. Hukuksal altyapısı olu turulan bu süreç için bir strateji ve eylem planı geli tirilmelidir.

4. Planlanan süreç pilot uygulamalarla sınanmalıdır. Ortaya çıkan eksiklik ve hatalar üzerinden gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
5. Sa lanan hukuksal dayanaklar çerçevesinde ilgili kurumlar arasında ayrıntılı bir devir protokolü yapılmalıdır.
6. Hem halk kütüphanelerinin hem de özel idarelerin ba lı oldu u üst birimler ve bakanlıklarda gerekli organizasyonel de i iklikler gerçekleştirilmelidir. Özellikle özel idarelerin ba lı oldu u ç i leri Bakanlı ı'nda halk kütüphanesi hizmetlerinden sorumlu olacak merkezi bir birim olu turulmalıdır.
7. Gerek devir sırasında gerekse devir sonrasında kütüphanecilik alanında yer alan mesleki sivil toplum kurulu ları sürecin bir parçası olarak dü ünülmelidir.
8. Devir öncesi ve sonrası il özel idareleri ve ba lı oldu u kurumlar süreçle ve halk kütüphanesi hizmetleri ile ilgili olarak bilgilendirilmelidir.
9. Mesleki ilke ve standartlar geli tirilmelidir.
10. Halk kütüphaneleri özel idarelere ya tümüyle devredilmeli ya da hiç devredilmemelidir.

Halk kütüphanelerinin bilimsel nitelikte olmayan, aceleye getirilmi bir kararla ve iyi planlanmamı bir süreçle özel idarelere devredilmesi Türkiye'de halk kütüphanelerinin gelece i açısından geriye dönü ü olmayan olumsuz sonuçlar yaratabilecektir. Bu konuda ya anan sürece ili kin gözlemlerimiz son derece büyük riskler oldu u yönündedir. Kanımızca halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusu profesyonel olmayan bir yakla ım çerçevesinde yürütülmektedir. Bu konuda dikkatli olunması genel önerimizdir.

KAYNAKÇA

- Akçakaya, M. (2003). Fransa’da yerel yönetimler ve halkın karar alma sürecine katılımı. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 153-174.
- Akman, . (2009). Özel idarelere devir: halk kütüphanelerinin gelece i. *Türk Kütüphanecili i*, 23 (3), 609-613.
- Aksakal, A. (1997). Halk kütüphaneleri yasası ve yeniden yapılanma. D. Atılğan (Yay. Haz.), *IFLA 1995’e Do ru Türk Kütüphanecili i Sempozyumu ve I. Türk Kütüphaneciler Derne i Genel Konferansı (22-24 Aralık 1994): Bildiriler içinde* (ss.113-118). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derne i.
- Altınta , O. (2007). *l özel idaresi harcamalarının mevcut ve potansiyel olarak fonksiyonel analizi* (Yayın No: DPT: 2743). Ankara: Devlet Planlama Te kilatı.
- Aslan, S. (2009). 2023 Türkiye vizyonu, halk kütüphanesi politikaları ve Çemi gezek: Batı ülkeleri ve Türkiye halk kütüphanelerinin i levsel açıdan bir kar ıla tırması. *Türk Kütüphanecili i*, 23 (1), 169-200.
- Atınç, S. ve Karadeniz . (2011). Yeni bir kültürel konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri. *Türk Kütüphanecili i*, 25 (4), 519-530.
- Aydın, A. H. (2008). Bir “yerel yönetim” olan “özel idare”nin “genel meclisi” *Yerel Siyaset*, 33 (Eylül), 5-7. 29 Eylül 2011 tarihinde <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/eylul2008/2.pdf> adresinden eri ldi.
- Ayhan, U. (2008). Amerika Birle ik Devletleri’nde yerel yönetimler. *Sayı tay Dergisi*, 70 (Temmuz-Eylül), 103-120.
- Aytaç, F. (1994). *Merkezi idareden mahalli idarelere devredilecek hizmetler*. Ankara: Konrad Adenauer Vakfı.

- Azaklı, S. ve Çin, Ö.Ö. (2009). Yerel yönetimlerin güncel sorunlarının çözümünde hizmet öncesi eğitim. K. Görmez ve M. Ökmen (Ed.). *Yerel yönetimlerin güncel sorunları içinde* (ss. 199-224). İstanbul: Beta Basım.
- Belediye Kanunu. (2005). *T. C. Resmi Gazete*, 25874, 13 Temmuz 2005.
- Bılar, E. (1993). Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri. *I. Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu (29 Kasım-1 Aralık 1993): Bildiriler içinde* (ss.1-94). Ankara: Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.
- Bilgesay, H. (2009). Özel idareleri ve Bursa ölçeğinden bir değerlendirme. K. U. Bilgin, A. Akay ve K. Ertan (Yay.Haz.). *4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu (19-20 Ekim 2009): Bildiriler içinde* (ss.259-273). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme Dairesi Enstitüsü.
- Booth, P (2009). Planning and the culture of governance: local institutions and reform in France. *European Planning Studies*. 17 (5), 677-695.
- Bowler, R. (Ed). (1964). *Local public library administration*. Chicago: The International City Managers' Association.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004). *T. C. Resmi Gazete*, 25531, 23 Temmuz 2004.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (4. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, H.C. (1992). *Halk kütüphanesi sistem ve hizmetlerinin geliştirilmesi* (B. Çapar, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı (Orijinali 1983'te yayımlanmıştır).
- Canatan, B. (2005). Bir AB hukuku ilkesinin fikir kaynakları: Totaliterizm karşı Subsiyarluluk. *Liberal Düşünce*, 38-39, 135-147.
- Canpolat, H. (2009). Türkiye'de son dönem yerel yönetim reformlarının yeni kamu idareletmeciliği ve küreselleşme bağlamında değerlendirilmesi. N.Falay, A. Kesik, M. Çak ve M. Karakaş (Yay. Haz.), *Türkiye'de yerel yönetimlerin sorunları ve geleceği içinde* (ss. 26-61). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Çapar, B. (1987). Halk kütüphanesi hizmetinin yaygınlaştırılması ve planlanması. *Kütüphanecilikimiz üzerine görüşler içinde* (ss. 37-43). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Çıngı, H. (1990). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi.
- Çiftel, R. (2006). Yeni 1 Özel idareleri Yasasına eleştirel bir bakış. *Yasama Dergisi*, 2 (Temmuz-Ağustos-Eylül), 123-145.
- Demircioğlu, Ö. (2007). *Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilerin yaklaşımları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Diğer, Ö. ve Yılmaz, C. (2003). *Kamu yönetiminde yeniden yapılanma: 1: de i idari yönetimi için yönetimde de i im*. Ankara: Bakanlık.
- DPT. (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013: Yerleşimle ilgili Özel idareler Komisyonu raporu* (Rapor No: DPT: 2708). Ankara: DPT.
- Duman, H. (2004). Halk kütüphanelerinde yeniden yapılanma. *Türk Kütüphanecilik*, 18 (4), 418-445.
- Eraslan, Z. (2009). Türkiye’de il özel idareleri ve kalkınma: Cumhuriyet öncesi dönem. K. U. Bilgin, A. Akay ve K. Ertan (Haz.). *4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu (19-20 Ekim 2009): Bildiriler içinde* (ss.275-288). Ankara: Türkiye ve Ortadoğu İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü.
- Ergun, T. (2004). *Kamu yönetimi: kuram, siyasa, uygulama*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü.
- Ersoy, O. (1962). Gezici kütüphaneler I. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 11 (3-4), 114-127.
- Ersoy, O. (1966). *Halk kütüphanelerimiz üzerine bir araştırma*. Ankara: Güven Matbaası.
- Eryılmaz, B. (1995). *Kamu yönetimi* (2. bs.). İzmir: Akademi Kitabevi.

- Faydalıgöl, Ö.D. ve Yılmaz, B. (2007). Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticilerinin ve kütüphanecilerin yaklaşımları. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (4), 414-439.
- Gül, H. ve Özgür, H. (2004). *Çağdaş kamu yönetimi II*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi bilimsel yayınlarda kaynak gösterme ilkeleri (2006, Mayıs).
25 Ocak 2012 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Web sitesinden erişildi:
<http://www.hacettepe.edu.tr/duyuru/rekduy/bilimselyayin.pdf>
- Hill, D.M. (1974). *Democratic theory and local government*. London: Allen and Unwin.
- IFLA Halk Kütüphaneleri Seksiyonu. (1992). *Halk kütüphaneleri için hizmet kılavuzu* (S. Hısm, Çev.). (2. bs.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (Orijinali 1986’da yayımlanmıştır).
- IFLA (2007). *Halk kütüphanesi hizmeti: gelişim için IFLA/UNESCO ilkeleri* (B. Yılmaz, Çev.). (2. bs.). İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi (Orijinali 2001’de yayımlanmıştır).
1. Özel idarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun. (2008). *T. C. Resmi Gazete*, 26937, 15 Temmuz 2008.
1. Özel idaresi Kanunu. (2005). *T. C. Resmi Gazete*, 25745, 04 Mart 2005.
- naç, H. ve Ünal, F. (2006). İngiltere’de yerel yönetimler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 125-140.
- Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı (2004). 24 Mayıs 2010 tarihinde
<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5227.html> adresinden erişildi.
- Kaptan, S. (1995). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekin Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (19. bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kartal, N. (2010). 1 özel idarelerinin yeniden yapılandırılması: uygulama a aması üzerine bir çözümleme. Yayınlanmamı doktora tezi. Ankara Üniversitesi: Ankara.

Kele , R. (2006). *Yerinden yönetim ve siyaset* (5. bs.). stanbul: Cem Yayınevi.

Kesero lu, H. (2004). Türkiye’de siyasal i leyi in halk kütüphanelerine etkisi üzerine bir deneme. *Türk Kütüphanecili i*, 18 (3), 301-309.

Köy Kanunu. (1924). 30 Eylül 2011 tarihinde <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/368.html> adresinden eri ldi.

Kurbano lu, S. (2004). *Kaynak gösterme el kitabı*. Ankara: ÜNAK.

Kültür ve Turizm Bakanlı ı Te kilât ve Görevleri Hakkında Kanun (2003). *T. C. Resmi Gazete*, 25093, 29 Nisan 2003.

Kültür ve Turizm Bakanlı ı Te kilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde De i iklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (2010). 30 Temmuz 2010 tarihinde <http://www.basbakanlik.gov.tr> adresinden eri ldi.

Kültür ve Turizm Bakanlı ı’nın Bazı Ta ra Kurulu larının 1 Özel dareleri ve Belediyelere Devredilmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde De i iklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (2004). 24 Mayıs 2010 tarihinde <http://www.basbakanlik.gov.tr> adresinden eri ldi.

KYGM. (2012). *Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlü ü 2011 yılı faaliyet raporu*. Ankara: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlü ü.

Maliye Bakanlı ı Muhasebat Genel Müdürlü ü. (2012). 25 Mayıs 2012 tarihinde <https://portal.muhasebat.gov.tr/> adresinden eri ldi.

Mawhood, P. (1983). Decentralization: the concept and the practice. P. Mawhood (Ed). *Local government in the Third World: the experience of Tropical Africa* içinde (ss. 1-24). New York: John Wiley & Sons.

- M GM. (2011, Haziran). *2010 Yılı Mahalli idareler genel faaliyet raporu*. 09 Mart 2012 tarihinde Mahalli idareler Genel Müdürlüğü Web sitesinden erişildi:
http://www.migm.gov.tr/Dokumanlar/2010MAHALLI_IDARELER_GENEL_FAALİYET_RAPORU.pdf
- M GM. (2012). 09 Mart 2012 tarihinde <http://www.migm.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Nigro, F.A. (1970). *Modern public administration*. (2nd. ed.). New York: Harper & Row Publishers.
- Onat, Z. (1989). *Halk kütüphanelerinin mekansal organizasyonu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özdemirci, F. (1990). Halk kütüphanelerinde Türk bütçe kanunlarıyla verilen ödeneklerin analizi: 1973-1990. *Türk Kütüphaneciliği*, 4 (3), 108-126.
- Özel, M. (2008). Küreselleşme sürecinde Türk kamu yönetimi ve yeniden yapılanma. M. Özel ve V. Eren (Ed). *Devletin dönüşümü ve yeni dönem kamu yönetimi* içinde (ss. 231-275). Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Özer, M. A. (2006). Kamu yönetiminde kimlik bunalımı üzerine değerlendirmeler. *Sayı tay Dergisi*, 61 (Nisan-Haziran), 3-22.
- Özmen, R. (Yay. Haz.). (2004). *T.C. Anayasası*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Parlak, B. ve Ökmen, M. (2009). Yerel yönetimlerle ilgili güncel gelişmeler ve uluslararası belgeler. K. Görmez ve M. Ökmen (Ed.). *Yerel yönetimlerin güncel sorunları* içinde (ss. 43-108). İstanbul: Beta Basım.
- Pollard, B. (2008). Libraries: partners in sustaining communities. *PM Magazine*, 90 (2). 25 Nisan 2012 tarihinde <http://webapps.icma.org/pm/9002/public/feature2.cfm?author=bethpollardtitle=libraries:partners> adresinden erişildi.
- Schmalstieg, H. (2008). *Cities and municipalities are Europe's strength*. Social Europe Journal, Spring 2008. 14 Nisan 2012 tarihinde http://www.social-europe.eu/fileadmin/user_upload/Authors/Schmalstieg_3-3.pdf adresinden erişildi.

- Sefercio lu, N. (1987). Halk kütüphanelerinden yararlanma ve kütüphanelerarası i birli i. *Kütüphanecili imiz üzerine görü ler* içinde (ss. 13-22). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlı ı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlü ü.
- Sevgisunar, K. (1997). Yeni bir döneme girerken yerel yönetimlerde kütüphane olgusu. D. Atılğan (Yay. Haz.), *IFLA 1995'e Do ru Türk Kütüphanecili i Sempozyumu ve I. Türk Kütüphaneciler Derne i Genel Konferansı (22-24 Aralık 1994): Bildiriler* içinde (ss.119). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derne i.
- Shafritz, J.M. ve Russell E. W. (2005). *Introducing public administration*. (4th. ed.). New York: Pearson Education Inc.
- Shah, A. (Ed.). (2006). Local governance in developing countries. 01 Mayıs 2012 tarihinde <http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/LocalGovernanceinDeveloping.pdf> adresinden eri ldi.
- aylan, G. (2000). Kamu yönetimi disiplininde bunalım ve yeni açılımlar üzerine dü ünceler. *Amme daresi Dergisi*, 33 (2), 1-22.
- encan, H. (2006). Kamu Yönetiminin Temel lkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun. *Yasama Dergisi*, 1 (Nisan-Mayıs-Haziran), 96-128.
- Tamer, M. (1994). *l özel idaresi: yerel yönetim sistemi içindeki yeri ve gelece i*. Ankara: Tamer Ofset.
- Tekeli, . (1998). Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde kentsel geli me ve kent planlaması. Y. Sey (Ed.). *75 yılda de i en kent ve mimarlık* içinde (ss. 1-24). stanbul: Bankası Kültür Yayınları.
- TODA E. (1966, Eylül). *Merkezî hükümet te kilâtı kurulu ve görevleri. Merkezî Hükümet Te kilâtı Ara tırma Projesi Yönetim Kurulu Raporu*. 15 Mart 2011 tarihinde Türkiye ve Ortado u Amme daresi Enstitüsü Web sitesinden eri ldi: <http://www.todaie.gov.tr/dosya/mehtap.pdf>
- TODA E. (1991, Haziran). *Kamu yönetimi ara tırması: genel rapor*. 10 Nisan 2011 tarihinde Türkiye ve Ortado u Amme daresi Enstitüsü Web sitesinden eri ldi: <http://www.todaie.gov.tr/dosya/kaya.pdf>

- Toksöz, F., Özgür, A.E., Uluçay, Ö., Koç, L. Atar, G., Akalın, N. (2009). *Yerel yönetim sistemleri: Türkiye ve Fransa, spanya, talya, Polonya, Çek Cumhuriyeti*. İstanbul: Tesev Yayınları.
- Toksöz, F., Özgür, A. E. ve Koç, L. (2009). Küreselle me ve yerelle me ba lamı'nda yerel yönetimler: Türkiye örne i. N.Falay, A. Kesik, M. Çak ve M. Karaka (Yay.Haz.). *Türkiye'de yerel yönetimlerin sorunları ve gelece i içinde* (ss.63-91). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tutum, C. (2003). Kamu yönetiminde yeniden yapılanma. A. Burhan, . Durgun ve H. Yayman (Ed.). *Türkiye'de kamu yönetimi içinde*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- TÜ K. (2012). 04 Nisan 2012 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/> adresinden eri ldi.
- Türkiye Yazma Eserler Kurumu Ba kanlı ı Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun. (2010). *T. C. Resmi Gazete, 27801*, 30 Aralık 2010.
- Türko lu, . (2009). *Yerel yönetimlerde mali reform aray ı ları: Türkiye'de belediyelerde mali özerklik ve belediye ba kanlarının mali özerklik algılaması* (Rapor No: 2009/389). Ankara: T.C. Maliye Bakanlı ı Strateji Geli tirme Ba kanlı ı.
- Ulu, Ö. (2000). *Pratikten do an ilçe yerel yönetimleri: Türkiye'de katı merkezîyetçilik çözüm önerileri ve köylere hizmet götürme birlikleri*. İstanbul: Ku ak Ofset.
- Ulusoy A. ve Akdemir T. (2001). *Mahallî idareler: teori-uygulama-maliye*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- UNESCO (1994). *Public library manifesto*. 15 Mart 2012 tarihinde http://portal.unesco.org/ci/en/files/4638/10322529270public_library_manifesto_english.rtf/public_library_manifesto_english.rtf adresinden eri ldi.
- Urban Libraries Council (2012). Partners for the future: public libraries and local governments creating sustainable communities. 11 Mart 2012 tarihinde http://www.libraryworks.com/INFOocus/1210/ULC_Sustainable_Communities_Fu ll_Report.pdf adresinden eri ldi.

- Urhan, V. F. (2008). Türkiye’de yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması. *Sayı tay Dergisi*, 70 (Temmuz-Eylül), 85-102.
- Vocino, T. ve Rabin, J. (1981). *Contemporary public administration*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Yalçında , S. (1977). *İçer özel yönetimi: kırsal yöreler için yeni bir demokratik yerel yönetim birimi denemesi*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Yeter, E. (1996). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik artı kar ısında Türkiye: Anayasa ve ilgili yasalarda durum. *Ça da Yerel Yönetimler Dergisi*, 5 (1), 3-13.
- Yılmaz, B. (1995). *Ankara’da halk kütüphanesi kullanımı: sosyo-ekonomik çözümleme*. Yayınlanmamı doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, B. (1996). Halk kütüphanesi kullanımına sosyolojik bir yakla ım. *Türk Kütüphanecili i*, 10 (4), 360-383.
- Yılmaz, B. (1997). Yerel yönetimler ve halk kütüphanesi hizmeti: Türkiye için bir de erlendirme. *Türk Kütüphanecili i*, 11 (2), 113-133.
- Yılmaz, B. (1999). Halk kütüphaneleri üzerine güncel bir kar ıla tırma. *Türk Kütüphanecili i*, 13 (1), 28-39.
- Yılmaz, B. (2005). Türkiye’de kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması süreci ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphanecili i*, 19 (1), 56-77.
- Yılmaz B. (2010). Halk kütüphaneleri yerel yönetimlere devredilmemelidir. 28 Ekim 2011 tarihinde <http://kutuphaneleriseviyorum.org/> adresinden eri ldi.
- Yılmaz, B., Baklacı, D., Çetin, Ö., Güler, V., Güneyo lu, Y., skendero lu, D. (2010). Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devredilme süreci üzerine Ankara özel idare yöneticilerinin dü ünceleri. *Türk Kütüphanecili i*, 24 (3), 471-494.
- Wilson, W. (1867). *The study of administration*. 15 ubat 2011 tarihinde http://bss.sfsu.edu/naff/PA_800/Woodrow_Wilson.pdf adresinden eri ldi.

Wollmann, H. (2004). Local government reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: Between multi-function and single-purpose organisations. 15 Mart 2012 tarihinde <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan044428.pdf> adresinden eri ldi.

EK 1

HALK KÜTÜPHANELERİNİN ÖZEL DARELERE DEVİR KONUSUNDA ÖZEL DARE YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜMLERİ ANKETİ

Bu anket, Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde yapmakta olduğum Yüksek Lisans çalışması çerçevesinde hazırlanmıştır. Çalışma ile elde edilecek veriler hazırlayacağım tezde kullanılacaktır. Anket formuna adınızı yazmanızda gerek yoktur. Anket verileri ile kişisel ya da kurumsal bir değerlendirme yapılmayacaktır. Soruları yanıtlarken en uygun seçeneği işaretlemeniz çalışmanın bilimselliği ve güvenilirliği bakımından çok önemlidir. Bu konuda gereken duyarlılığı göstermenizi diler, yardımlarınız için çok teşekkür ederim.

Orhan AÇIKGÖZ

Hacettepe Üniversitesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

i. Bölgeniz?

- 1() Marmara Bölgesi 2() Ege Bölgesi 3() Karadeniz Bölgesi
4() Akdeniz Bölgesi 5() İç Anadolu Bölgesi 6() Doğu Anadolu Bölgesi
7() Güneydoğu Anadolu Bölgesi

ii. Özel darenizin adı?

..... 1. Özel dairesi 2. Özel dairesi

1. Yaşınız?

- 1() 20-30 2() 31-40 3() 41-50 4() 51 ve üzeri

2. Eğitim düzeyiniz?

- 1() İlköğretim mezunu 2() Lise mezunu 3() Yüksekokul/Üniversite mezunu
4() Yüksek Lisans / Doktora

3. Yüksekokul / Üniversite mezunu iseniz mezun olduğunuz bölüm?

- 1() 2() Yüksekokul / Üniversite mezunu değilim.

4. Kaç yıldır bu görevde çalışıyorsunuz?

1() 1-5 yıl 2() 6-10 yıl 3() 11-15 yıl 4() 16 yıl ve daha fazla

5. Sizce şu an yönetiminde yer aldığınız özel idarenizin aşağıdaki unsurlar itibarıyla durumu nasıldır?

5.1. Bütçe	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()
5.2. Personel	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()
5.3. Bina	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()
5.4. Hizmetler	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()
5.5. Mevzuat	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()
5.6. Halkla ilişkiler	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()
5.7. Yönetim	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()
5.8. Kültürel faaliyetler	Yeterli ()	Kısmen Yeterli ()	Yetersiz ()

6. Sizce Türkiye’de özel idareler görevlerini tam anlamıyla yerine getirebiliyor mu?

1() Bir fikrim yok 2() Evet 3() Hayır 4() Kısmen

7. İlinizdeki / ilçenizdeki halk kütüphanesi hizmetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

1() Bir fikrim yok 2() Yetersiz 3() Kısmen yeterli 4() Yeterli

8. Türkiye’de halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusundaki yasal süreç hakkında hangi ölçüde bilgi sahibisiniz?

1() Herhangi bir bilgiye sahip değilim. 2() Kısmen bilgi sahibiyim.
3() Yeterince bilgi sahibiyim.

9. İlinizdeki / ilçenizdeki halk kütüphaneleri ile ili kileriniz nasıldır?

- 1() Kütüphanelerle herhangi bir ili kimiz ya da i birli imiz bulunmamaktadır.
2() Halk kütüphaneleri ile zaman zaman i birli imiz ve onlara deste imiz olmaktadır.
3() Güçlü i birli imiz ve deste imiz vardır.

10. Bugüne kadar halk kütüphanelerine verdi iniz destek ya da yaptı ınız i birlikleri nelerdir?

- 1 () Herhangi bir i birli imiz olmamı tır.
2 () a)
b)
c)

11. İlinizde / ilçenizde halk kütüphanelerinin özel idarenize devredilip devredilmemesi konusunda ne dü ünürsünüz?

- 1() Hiçbir ekilde devredilmemeli, var olan haliyle kalmalıdır.
2() Gerekli yasal düzenlemeler ve alt yapı ko ulları sa lanarak devredilebilir.
3() Var olan ko ullarda devredilebilir.
4() Di er (Açıklayınız).....

12. “Halk kütüphanesinin özel idarelere devri gerçekte meden önce bu hizmetlere çerçeve çizecek yasal düzenlemelerin (yasa, yönetmelik, yönerge) gerçekte tirilmesi önemlidir.”

- 1() Katılıyorum 2() Kısmen katılıyorum 3() Katılmıyorum

13. “Halk kütüphanesinin özel idareye devri gerçekte meden önce süreç iyi planlanmalı ve pilot uygulamalar gerçekte tirilmelidir.”

- 1() Katılıyorum 2() Kısmen katılıyorum 3() Katılmıyorum

14. Halk kütüphaneleri özel idarelere devredilirse;

14.1. Halk kütüphanesinin yerel niteli i güçlenecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.2. Halk kütüphanesi daha iyi hizmet verecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.3. Halk kütüphanesi hizmetleri zayıflayacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.4. Onlarla ilgili yasal düzenlemelerin (mevzuat) çıkması güçle ecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.5. Halk kütüphanelerinin sorunları daha kolay bir eilde çözülecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.6. Sorumlu bakanlık içinde politika, strateji, standart ve mevzuat geli tirme ve denetim için faaliyet gösteren merkezi birimin etkinli inin sürdürülmesi zorla acaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.7. Halk kütüphanesi yönetimi ve hizmetlerin yerine getirilmesinde bürokratik i lemler azalacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.8. Halk kütüphanesi üzerinde güncel politik etkiler artacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.9. Bugüne kadar bu konuda bir tecrübeleri olmadı ı için özel idareler halk kütüphanesi hizmetlerinin yürütülmesi ve geli tirilmesi için yol gösterme konusunda sıkıntı ya ayacaklardır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.10. Halk kütüphanelerinin di er kütüphanelerle ili kileri ve i birli i azalaca ı için sıkıntılar ya anacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()

14.11. Özel idareler halk kütüphaneleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntı ya ayacaklardır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.12. Özel idareler halk kütüphanelerine yeterli deste i verecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.13. Özel idareler halk kütüphanelerine yeterince önem veremeyecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.14. Halk kütüphanesi yönetiminde vali ve kaymakamın ki isel duyarlılı ı (hassasiyeti) ön plana geçecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.15. Halk kütüphanesinin bina, bütçe ve personeli gerekti inde ba ka amaçlar için kullanılabilir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.16. Halk kütüphanesi yönetiminde özel idare yöneticisinin kütüphane yöneticisine göre etkisi daha fazla olacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.17. Kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler kütüphane hizmetlerinde daha rahat hareket edecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.18. Özel idareler kendi ba larına gerçekle tiremeyecekleri projeler için Bakanlık ve di er kamu kurum ve kurulu ları ile ortak çalı malar yürütebileceklerdir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.19. Kütüphaneciler için meslek içi e itim olanakları azalacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.20. Valilik ve kaymakamlık düzeyinde kütüphane yöneticileri ve kütüphanecilere daha çok sahip çıkılacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.21. Kütüphanecilerin çalı ma ko ulları ve özlük haklarında iyile meler olacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()

14.22. Kütüphanede yeni personel istihdam etme olanakları artabilecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.23. Kütüphane dermesinin (koleksiyon) olu turulmasında yöre halkının gereksinimleri daha fazla göz önünde bulundurulacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.24. Kütüphaneye kitap, dergi, CD vb. kaynakların seçiminde özel idarenin kütüphaneci üzerinde etkisi olacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.25. Kütüphane kitap, dergi, CD alımı, hizmetler ve kültürel faaliyetleri için imdikinden daha fazla bütçeye sahip olacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.26. Kütüphaneler halkın de i ik etkinliklerde daha fazla bir araya gelee i kültür merkezleri olacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.27. Halk kütüphanesinin üye sayısı artacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.28. Halk kütüphanesini ziyaret edenlerin sayısı artacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.29. Kütüphane binası daha cazip ve modern hale gelecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.30. Yeni halk kütüphanesi ubesi / ubeleri açılacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.31. Kütüphane binasında ihtiyaç duyulan onarım ve iyile tirme olanakları artacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.32. Kütüphanede ısınma, aydınlatma, temizlik vb. i leri daha iyi yürütülecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()

14.33. Kütüphanede kültürel etkinlikler gerçekte tirme olanakları artacaktır.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()
14.34. Halk kütüphanesi özel idare için gereksiz yükler getirebilecektir.	Katılıyorum ()	Kısmen katılıyorum ()	Katılmıyorum ()

15. Ba lı il ve ilçelerde bulunan kütüphaneler ile ili kilerde sizce nasıl bir de i iklik olacaktır?

- 1() Zayıflayacaktır. 2() Güçlenecektir. 3() Bir de i iklik olmayacaktır.
4() Di er.....

16. Halk kütüphanesinin özel idarenize devredilmesi halk kütüphanesi hizmetleri açısından nasıl olacaktır?

- 1() Daha iyi olacaktır. 2() Genel olarak bir de i iklik olmayacaktır.
3() Daha olumsuz bir durum ortaya çıkabilecektir.

17. Bütün boyutlarıyla dü ündü ünüzde halk kütüphanesinin özel idarenize devredilmesini ister misiniz?

- 1() Evet 2() Hayır

18. Halk kütüphanelerinin özel idareye devri konusunda belirtmek istedi iniz ba ka bir nokta var mıdır?

EK 2

ANKET GÖNDER LEN L VE LÇE ÖZEL DARELER L STES

İl Özel daresi Adı

İlçe Özel daresi Adı

1. Adana İl Özel daresi	1. Seyhan İlçe Özel daresi
2. Adıyaman İl Özel daresi	2. Samsat İlçe Özel daresi
3. Afyonkarahisar İl Özel daresi	3. Kızılören İlçe Özel daresi
4. Ağrı İl Özel daresi	4. Ta lıçay İlçe Özel daresi
5. Amasya İl Özel daresi	5. Gümü hacıköy İlçe Özel daresi
6. Ankara İl Özel daresi	6. Yenimahalle İlçe Özel daresi
7. Antalya İl Özel daresi	7. Finike İlçe Özel daresi
8. Artvin İl Özel daresi	8. av at İlçe Özel daresi
9. Aydın İl Özel daresi	9. Kö k İlçe Özel daresi
10. Balıkesir İl Özel daresi	10. Burhaniye İlçe Özel daresi
11. Bilecik İl Özel daresi	11. Yenipazar İlçe Özel daresi
12. Bingöl İl Özel daresi	12. Adaklı İlçe Özel daresi
13. Bitlis İl Özel daresi	13. Ahlat İlçe Özel daresi
14. Bolu İl Özel daresi	14. Göynük İlçe Özel daresi
15. Burdur İl Özel daresi	15. Bucak İlçe Özel daresi
16. Bursa İl Özel daresi	16. Gemlik İlçe Özel daresi
17. Çanakkale İl Özel daresi	17. Gökçeada İlçe Özel daresi
18. Çankırı İl Özel daresi	18. Çerke İlçe Özel daresi
19. Çorum İl Özel daresi	19. Alaca İlçe Özel daresi
20. Denizli İl Özel daresi	20. Acıpayam İlçe Özel daresi
21. Diyarbakır İl Özel daresi	21. Kocaköy İlçe Özel daresi
22. Edirne İl Özel daresi	22. Ke an İlçe Özel daresi
23. Elazı İl Özel daresi	23. Palu İlçe Özel daresi
24. Erzincan İl Özel daresi	24. Kemah İlçe Özel daresi
25. Erzurum İl Özel daresi	25. Pasinler İlçe Özel daresi
26. Eski ehir İl Özel daresi	26. Sivrihisar İlçe Özel daresi
27. Gaziantep İl Özel daresi	27. Nizip İlçe Özel daresi
28. Giresun İl Özel daresi	28. Do ankent İlçe Özel daresi
29. Gümü hane İl Özel daresi	29. Köse İlçe Özel daresi
30. Hakkâri İl Özel daresi	30. Yüksekova İlçe Özel daresi
31. Hatay İl Özel daresi	31. Reyhanlı İlçe Özel daresi
32. Isparta İl Özel daresi	32. Yalvaç İlçe Özel daresi
33. Mersin İl Özel daresi	33. Erdemli İlçe Özel daresi
34. İstanbul İl Özel daresi	34. Pendik İlçe Özel daresi
35. İzmir İl Özel daresi	35. Beyda İlçe Özel daresi
36. Kars İl Özel daresi	36. Susuz İlçe Özel daresi
37. Kastamonu İl Özel daresi	37. enpazar İlçe Özel daresi
38. Kayseri İl Özel daresi	38. Bünyan İlçe Özel daresi
39. Kırklareli İl Özel daresi	39. Lüleburgaz İlçe Özel daresi
40. Kır ehir İl Özel daresi	40. Mucur İlçe Özel daresi
41. Kocaeli İl Özel daresi	41. Darıca İlçe Özel daresi

42. Konya 1 Özel dairesi	42. Halkapınar İlçe Özel dairesi
43. Kütahya 1 Özel dairesi	43. Emet İlçe Özel dairesi
44. Malatya 1 Özel dairesi	44. Arapgir İlçe Özel dairesi
45. Manisa 1 Özel dairesi	45. Akhisar İlçe Özel dairesi
46. Kahramanmaraş 1 Özel dairesi	46. Elbistan İlçe Özel dairesi
47. Mardin 1 Özel dairesi	47. Kızıltepe İlçe Özel dairesi
48. Muğla 1 Özel dairesi	48. Köyceğiz İlçe Özel dairesi
49. Muş 1 Özel dairesi	49. Varto İlçe Özel dairesi
50. Nevşehir 1 Özel dairesi	50. Ürgüp İlçe Özel dairesi
51. Niğde 1 Özel dairesi	51. Çiftlik İlçe Özel dairesi
52. Ordu 1 Özel dairesi	52. Aybastı İlçe Özel dairesi
53. Rize 1 Özel dairesi	53. Çayeli İlçe Özel dairesi
54. Sakarya 1 Özel dairesi	54. Akyazı İlçe Özel dairesi
55. Samsun 1 Özel dairesi	55. Alaçam İlçe Özel dairesi
56. Siirt 1 Özel dairesi	56. Pervari İlçe Özel dairesi
57. Sinop 1 Özel dairesi	57. Boyabat İlçe Özel dairesi
58. Sivas 1 Özel dairesi	58. Ula İlçe Özel dairesi
59. Tekirdağ 1 Özel dairesi	59. Malkara İlçe Özel dairesi
60. Tokat 1 Özel dairesi	60. Yeşilyurt İlçe Özel dairesi
61. Trabzon 1 Özel dairesi	61. Düzköy İlçe Özel dairesi
62. Tunceli 1 Özel dairesi	62. Hozat İlçe Özel dairesi
63. Van 1 Özel dairesi	63. Hilvan İlçe Özel dairesi
64. Uşak 1 Özel dairesi	64. Banaz İlçe Özel dairesi
65. Van 1 Özel dairesi	65. Gürpınar İlçe Özel dairesi
66. Yozgat 1 Özel dairesi	66. Yerköy İlçe Özel dairesi
67. Zonguldak 1 Özel dairesi	67. Gökçebey İlçe Özel dairesi
68. Aksaray 1 Özel dairesi	68. Gülağaç İlçe Özel dairesi
69. Bayburt 1 Özel dairesi	69. Aydıntepe İlçe Özel dairesi
70. Karaman 1 Özel dairesi	70. Sarıveliler İlçe Özel dairesi
71. Kırıkkale 1 Özel dairesi	71. Balıkeşih İlçe Özel dairesi
72. Batman 1 Özel dairesi	72. Gercüş İlçe Özel dairesi
73. Diyarbakır 1 Özel dairesi	73. Silopi İlçe Özel dairesi
74. Bartın 1 Özel dairesi	74. Amasra İlçe Özel dairesi
75. Ardahan 1 Özel dairesi	75. Hanak İlçe Özel dairesi
76. Iğdır 1 Özel dairesi	76. Tuzluca İlçe Özel dairesi
77. Yalova 1 Özel dairesi	77. Armutlu İlçe Özel dairesi
78. Karabük 1 Özel dairesi	78. Eskipazar İlçe Özel dairesi
79. Kilis 1 Özel dairesi	79. Musabeyli İlçe Özel dairesi
80. Osmaniye 1 Özel dairesi	80. Kadirli İlçe Özel dairesi
81. Düzce 1 Özel dairesi	81. Akçakoca İlçe Özel dairesi

EK 3

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TEKİLÂT VE GÖREVLER HAKKINDA KANUN İLE BAZİ KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 16/4/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Tekilât ve Görevleri Hakkında Kanunun;

a) 9 uncu maddesinin (b) bendi a a) daki ekinde de ğirilmii tir.

“b) Gereklil görülen yerlerde müzeler, rölöve ve anıtlar müdürlükleri, restorasyon ve konservasyon laboratuvarları kurulmasını teklif etmek ve bunların idare ve ihtisas ilerini düzenlemek ve yürütmek; il özel idarelerine ait müzeler ile özel müzelerin kurulmasına rehberlik etmek, izin vermek, bu müzeleri desteklemek ve denetlemek, bunların yönetimlerine ilikin usul ve esasları belirlemek ,”

b) 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi a a) daki ekinde de ğirilmii , fıkraya a a) daki (i) bendi eklenmi tir.

“f) Halka hizmet vermek amacıyla, il özel idareleri, belediyeler, kamu kurum ve kurulu ları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan veya kurulacak olan kütüphanelerin, idari, teknik ve bilimsel niteliklerine ilikin usul ve esasları belirlemek, bu kütüphanelere rehberlik etmek, bunları desteklemek ve denetlemek,”

“i) Kamu kurum ve kurulu ları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan kütüphaneler ile il birli ği yaparak, ulusal düzeyde ortak bibliyografik veri tabanı olu turmak, ulusal veya uluslararası veri tabanlarına katılım sa lamak,”

c) 8 inci maddesinin (d) bendindeki “güzel sanatlar galerileri ile” ibaresi ile 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (r) ve (s) bentleri yürürlükten kaldırılmı tir.

MADDE 2- 4848 sayılı Kanuna a a) daki ek maddeler eklenmi tir.

"EK MADDE 1- Bakanlı ın ta ra te kilatında bulunan kültür merkezleri, danışma büroları, ilçe sınırları içindeki kütüphaneler ve illerdeki güzel sanatlar galerileri ile ekli (I) sayılı listedeki müzeler il özel idarelerine devredilmii tir. Devre konu müzelerdeki arkeolojik eserler, öncelikle o il sınırları içinde olmak üzere, Bakanlıkça uygun görülen en yakın arkeoloji müzesine; devre konu kütüphanelerdeki yazma ve nadir eserler, öncelikle o il sınırları içinde olmak üzere Bakanlıkça uygun görülen en yakın yazma eserler kütüphanesine; devre konu güzel sanatlar galerilerindeki müzelik plastik sanat eserleri en yakın resim heykel müzesine devredilir.

Devredilen birimlere ait ta nınır ve ta nınmaz mallar, araç, gereç, malzeme, demirba ve ta nıtlar ile hak, yükümlülük, alacak ve borçlar il özel idarelerine devredilmii tir. Mülkiyeti Hazineye ait olup Bakanlı a tahsis edilmi olan ta nınmazlar da bu kapsamda tahsis amacıyla kullanılmak üzere ilgili il özel idaresine tahsis edilmi sayılır.

Devredilen birimlere ili kin olarak; Bakanlık tarafından daha önce yapılmı olan sözleşme ve protokollere ilgili il özel idaresi taraf olur, Bakanlık ın leh ve aleyhine açılmı davalar ve icra takiplerinde ilgili il özel idaresi kendili inden taraf sıfatını kazanır.

Devredilen birimlere ili kin yatırım projelerinden ba lanmı olanlar ilgili il özel idaresinin yatırım programına dahil edilir. Bu Kanunun yayımı tarihinde yapım ihalesi yapılmamı olan projeler yatırım programından çıkarılır.

Bu madde uyarınca devredilen birimlerin yürüttü ü hizmetlere münhasıran Bakanlık tarafından yeniden ta ra te kilatı kurulamaz.

Bu madde uyarınca yapılacak devir i lemleri, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde, devredilen güzel sanatlar galerisi, kütüphane ve müzelerdeki, müzeli plastik sanat eserleri, yazma ve nadir eserlerle, arkeolojik eserlerin devir i lemleri ise iki yıl içinde sonuçlandırılır.

Bu maddenin uygulanmasına ili kin esas ve usulleri belirlemeye ve uygulamada çıkacak sorunları çözmeye; illerdeki kültür merkezleri ile Büyük ehir belediyesi sınırları içindeki Bakanlık a ba lı birimlerden hangilerinin il özel idaresine devredilece ini belirlemeye Bakanlık yetkilidir.”

“EK MADDE 2– Ekli (II) sayılı listede gösterilen kadrolar iptal edilmi ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Kültür ve Turizm Bakanlık ı bölümünden çıkarılmı tir. Ekli (III) sayılı listedeki kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Kültür ve Turizm Bakanlık ı bölümüne eklenmi tir.

Ekli (IV) sayılı listedeki illerde Bakanlık a ba lı müze müdürlükleri kurulmu tir.”

MADDE 3- 4848 sayılı Kanuna a a ıdaki geçici maddeler eklenmi tir.

“GEÇ C MADDE 8- Ek 1 inci madde uyarınca devredilen birimlerde çalı makta olan personel, kadro unvanları ile birlikte il özel idarelerine devredilmı sayılır.

Ekli (V) sayılı listede gösterilen kadrolar 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Kültür ve Turizm Bakanlık ı bölümünden çıkarılmı ve bu kadrolarda çalı makta olan personelin atanması için, ilgili il özel idaresinin kadro cetvellerine eklenmi tir. Ekli (VI) sayılı listede gösterilen kadrolar 190 sayılı Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Kültür ve Turizm Bakanlık ı bölümünden çıkarılmı ve ekli (VII) sayılı listede gösterilen kadrolar bu kadrolarda çalı makta olan personelin atanması için, ilgili il özel idaresinin kadro cetvellerine eklenmi tir.

Bu madde uyarınca devredilen kadrolar, ilgili il özel idaresinin norm kadrosuna eklenmi tir.

Bu Kanun uyarınca yapılacak tüm devir i lemleri ile düzenlenecek belgeler her türlü vergi, resim, harç, ücret ve fondan müstesnadır.

2010-2012 Mali Yılları itibariyle devredilen birimlere ili kin olarak Bakanlık bütçesine konmu ve konulacak ödeneklerden Bakanlıkça ilgili il özel idaresine kaynak aktarılır.

“GEÇ C MADDE 9- Bu Kanunun yayımı tarihinde Bakanlıkta müze ara tırmacısı ve kütüphaneci kadrolarında bulunan personel ba ka bir i leme gerek kalmaksızın bu Kanunla

ihdas edilen müze ara tırmacısı ve kütüphaneci kadrolarına atanmı sayılır. Bu hüküm devredilen birimlerde çalı an aynı ünvanlı personel için de uygulanır.

Bakanlıkta fiilen görev yapan ve üniversitelerin kütüphanecilik, bilgi ve belge yönetimi, ar ivcilik, arkeoloji, sanat tarihi, arkeoloji ve sanat tarihi, antropoloji, etnoloji, sosyal antropoloji ve etnoloji, fizik ve paleoantropoloji, tarih, eskiça dilleri ve kültürleri, latin dili ve edebiyatı, do u dilleri ve edebiyatı bölümlerinin anabilim dallarında lisans e itimi almı olan personelden, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içerisinde ba vuranlardan Bakanlıkça yapılacak mesleki yeterlilik sınavında ba arılı olanlar durumlarına uygun kütüphaneci, arkeolog veya müze ara tırmacısı kadrolarına atanırlar.”

MADDE 4- 14/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;

a) 36 ncı maddesinin “Teknik Hizmetler Sınıfı” ba lıklı II numaralı bendine “mimar” ibaresinden sonra gelmek üzere “arkeolog, müze ara tırmacısı, **kütüphaneci**”

b) Eki I Sayılı Cetvelin “II- Teknik Hizmetler Sınıfı” ba lıklı bölümünün (a) bendine “mimar” ibaresinden sonra gelmek üzere “arkeolog, müze ara tırmacısı, **kütüphaneci**” ibareleri eklenmi tir.

MADDE 5- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun;

a) 12 nci maddesinin yedinci fıkrasına “belediyelerce” ibaresinden sonra gelmek üzere “Bakanlıkça öncelik verilen” ibaresi eklenmi tir,

b) 17 nci maddesinin (a) fıkrasının ikinci ve üçüncü bendleri a a ıdaki ekilde de i tirilmi tir;

“Koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçi dönemi koruma esasları ve kullanma artları belirlenir. l özel idareleri, belediyeler, ilgili kamu kurum ve kurulu ları sözkonusu alanda ilgili meslek odaları, sivil toplum kurulu ları ve plandan etkilenen hem erilerin katılımı ile toplantılar düzenleyerek koruma amaçlı imar planını hazırlatıp, incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere iki yıl içinde koruma bölge kuruluna vermek zorundadır.”

“Bu iki yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plan yapılamadı ı takdirde koruma bölge kurulunca bu süre uzatılabilir.”

c) 35 inci maddesinin ikinci fıkrası a a ıdaki ekilde de i tirilmi , üçüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu kararı ile” ibaresi yürürlükten kaldırılmı tir.

“Bilimsel ve mali yeterli i Kültür ve Turizm Bakanlı nca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlar ile bu Bakanlık personeli veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak ara tırma, sondaj ve kazılara izin vermeye Kültür ve Turizm Bakanlı ı yetkilidir.”

MADDE 6- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlü e girer.

MADDE 7- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EKL (I) SAYILI L STE

1. Adana Atatürk Evi Müzesi
2. Adana Etnografya Müzesi
3. Amasya Saraydüzü K1 la Binası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi
4. Amasya Hazeranlar Kona 1
5. Ankara Estergon Etnografya Müzesi
6. Antalya Atatürk Evi Müzesi
7. Antalya Alanya Atatürk Evi Müzesi
8. Aydın Yörük Ali Efe Müzesi
9. Aydın Karacasu Etnografya Müzesi
10. Balıkesir Edremit Sıdika Erke Etnografya Müzesi
11. Bilecik Sö üt Ertu rul Gazi Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
12. Bitlis Etnografya Müzesi
13. Bolu Göynük Ak emseddin Türbesi
14. Burdur Ta oda Etnografya Müzesi
15. Burdur Kocaoda Bakibey Kona 1
16. Bursa Atatürk Evi Müzesi
17. Bursa Osmanlı Evi Müzesi
18. Bursa Mudanya Mütareke Evi Müzesi
19. Bursa Yeni ehir emaki Evi Müzesi
20. Denizli Atatürk Evi Etnografya Müzesi
21. Diyarbakır Cahit Sıtkı Tarancı Evi Kültür Merkezi
22. Diyarbakır Silvan Atatürk Evi Müzesi
23. Diyarbakır Ziya Gökalp Müzesi
24. Eski ehir Mihalıççık Yunus Emre Müzesi
25. Erzurum Atatürk Evi Müzesi
26. Gaziantep Hasan Süzer Etnografya Müzesi
27. Mersin Atatürk Evi Müzesi
28. Mersin Silifke Atatürk Evi Müzesi
29. I dır Abide Müzesi
30. Isparta Uluborlu Müzesi
31. stanbul Adam Mickiewicz Müzesi
32. zmir Etnografya Müzesi
33. zmir Atatürk Evi Müzesi
34. zmir Birgi Çakıra a Kona 1
35. Kastamonu Liva Pa a Etnografya Müzesi
36. Kayseri Güpgüpo lu Etnografya Müzesi
37. Kayseri Atatürk Evi Müzesi
38. Kocaeli Av Kö kü Saray Müzesi
39. Kocaeli Osman Hamdi Bey Müzesi
40. Konya Atatürk Evi Müzesi
41. Konya Etnografya Müzesi
42. Konya Ak ehir Ta Eserler Müzesi
43. Konya Ere li Müzesi
44. Konya Ak ehir Batı Cephesi Karargâh Müzesi
45. Kütahya Kossuth Evi Müzesi
46. Kütahya Çini Müzesi
47. Malatya Atatürk Evi
48. Malatya Be konaklar Etnografya Müzesi
49. Manisa Akhisar Müzesi
50. Mu la Bodrum Zeki Müren Sanat Müzesi
51. Nev ehir Ürgüp Müzesi

52. Nevşehir Hacıbektas Atatürk Evi Müzesi
53. Rize Atatürk Evi Müzesi
54. Samsun Gazi Müzesi
55. Samsun Bafra Müzesi
56. Sinop Aslantorunlar Etnografya Müzesi
57. Sivas Şarkı ve Âşık Veysel Müzesi
58. Tekirdağ Muratlı Atatürk Evi
59. Tokat Latifolukona Etnografya Müzesi
60. Tokat Atatürk Evi Müzesi
61. Uşak Atatürk ve Etnografya Müzesi

EKLE (II) SAYILI LİSTE

KURUMU : KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TEKİLLATİ : MERKEZ

PİTAL UYGUN GÖRÜLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	1	12	-	12
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	3	1	-	1
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	6	1	-	1
G H	KÜTÜPHANECİ	1	26	-	26
G H	KÜTÜPHANECİ	2	-	-	-
G H	KÜTÜPHANECİ	3	7	-	7
G H	KÜTÜPHANECİ	4	-	-	-
G H	KÜTÜPHANECİ	5	3	-	3
G H	KÜTÜPHANECİ	6	5	-	5
G H	KÜTÜPHANECİ	7	1	-	1

KURUMU : KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TEKİLLATİ : TAŞRA

PİTAL UYGUN GÖRÜLEN KADROLARIN

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	1	102	-	102
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	3	10	-	10
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	5	9	-	9
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	6	88	-	88
G H	MÜZE ARA TİRMACISI	7	2	-	2
G H	KÜTÜPHANECİ	1	175	-	175
G H	KÜTÜPHANECİ	2	-	-	-
G H	KÜTÜPHANECİ	3	23	-	23
G H	KÜTÜPHANECİ	4	3	-	3
G H	KÜTÜPHANECİ	5	8	-	8
G H	KÜTÜPHANECİ	6	180	-	180
G H	KÜTÜPHANECİ	7	37	-	37

EKL (III) SAYILI L STE

KURUMU : KÜLTÜR VE TUR ZM BAKANLI I
TE K LATI : MERKEZ

HDAS UYGUN GÖRÜLEN KADROLARIN

<u>SINIFI</u>	<u>UNVANI</u>	<u>DERECES</u>	<u>SERBEST KADRO ADED</u>	<u>TUTULAN KADRO ADED</u>	<u>TOPLAM</u>
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	1	12	-	12
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	3	1	-	1
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	4	3	-	3
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	5	7	-	7
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	6	1	-	1
TH	KÜTÜPHANEC	1	26	-	26
TH	KÜTÜPHANEC	2	-	-	-
TH	KÜTÜPHANEC	3	7	-	7
TH	KÜTÜPHANEC	4	-	-	-
TH	KÜTÜPHANEC	5	3	-	3
TH	KÜTÜPHANEC	6	5	-	5
TH	KÜTÜPHANEC	7	1	-	1

KURUMU : KÜLTÜR VE TUR ZM BAKANLI I
TE K LATI : TA RA

HDAS UYGUN GÖRÜLEN KADROLARIN

<u>SINIFI</u>	<u>UNVANI</u>	<u>DERECES</u>	<u>SERBEST KADRO ADED</u>	<u>TUTULAN KADRO ADED</u>	<u>TOPLAM</u>
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	1	102	-	102
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	2	3	-	3
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	3	13	-	13
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	4	7	-	7
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	5	19	-	19
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	6	88	-	88
TH	MÜZE ARA TIRMACISI	7	5	-	5
TH	KÜTÜPHANEC	1	175	-	175
TH	KÜTÜPHANEC	2	-	-	-
TH	KÜTÜPHANEC	3	23	-	23
TH	KÜTÜPHANEC	4	3	-	3
TH	KÜTÜPHANEC	5	8	-	8
TH	KÜTÜPHANEC	6	180	-	180
TH	KÜTÜPHANEC	7	37	-	37
G H	MÜZE MÜDÜRÜ	1	16	-	16

EKL (IV) SAYILI L STE
MÜZE MÜDÜRLÜKLER KURULAN LLER

1. A rı
2. Artvin
3. Bingöl
4. Gümü hane
5. Hakkâri
6. Mu
7. Rize
8. Siirt
9. Tunceli
10. Kırıkkale
11. ırnak
12. Ardahan
13. I dır
14. Yalova
15. Karabük
16. Kilis

EKL (V) SAYILI L STE

KURUMU: KÜLTÜR VE TUR ZM BAKANLI I
TE K LATI: TA RA

PTAL UYGUN GÖRÜLEN KADROLARIN

SINIF I	UNVANI	DERECE	SERBEST KADRO ADED	TUTULU KADRO ADED	TOPLAM
G H	KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ	1	180	-	180
G H	KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ	2	3	-	3
G H	KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ	3	12	-	12
G H	KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ	5	1	-	1
G H	KÜTÜPHANE MÜDÜR YARDIMCISI	1	4	-	4
G H	UZMAN	1	2	-	2
G H	UZMAN (Ö)	1-12	2	-	2
G H	EF	3	35	-	35
G H	EF	4	2	-	2
G H	EF	5	2	-	2
G H	EF (Ö)	3-12	16	-	16
G H	MEMUR	5	491	-	491
G H	MEMUR	6	25	-	25
G H	MEMUR	7	28	-	28
G H	MEMUR	8	17	-	17
G H	MEMUR	9	5	-	5
G H	MEMUR	10	15	-	15
G H	AMBAR MEMURU	5	12	-	12
G H	AMBAR MEMURU	7	1	-	1
G H	ENFORMASYON MEMURU	3	54	-	54
G H	ENFORMASYON MEMURU	5	14	-	14
G H	ENFORMASYON MEMURU	6	10	-	10

G H	ENFORMASYON MEMURU	7	7	-	7
G H	ENFORMASYON MEMURU	8	4	-	4
G H	ENFORMASYON MEMURU	9	13	-	13
G H	KORUMA VE GÜVENL K GÖREVL S	5	12	-	12
G H	KORUMA VE GÜVENL K GÖREVL S	6	2	-	2
G H	KORUMA VE GÜVENL K GÖREVL S	7	1	-	1
G H	DAKT LOGRAF	5	4	-	4
G H	DAKT LOGRAF	7	1	-	1
G H	DAKT LOGRAF	10	1	-	1
G H	B LG SAYAR LETMEN	3	79	-	79
G H	B LG SAYAR LETMEN	4	3	-	3
G H	B LG SAYAR LETMEN	5	19	-	19
G H	B LG SAYAR LETMEN	6	2	-	2
G H	B LG SAYAR LETMEN	7	2	-	2
G H	B LG SAYAR LETMEN	8	2	-	2
G H	VER HAZIRLAMA VE KONTROL LETMEN	3	29	-	29
G H	VER HAZIRLAMA VE KONTROL LETMEN	4	6	-	6
G H	VER HAZIRLAMA VE KONTROL LETMEN	5	15	-	15
G H	VER HAZIRLAMA VE KONTROL LETMEN	6	1	-	1
G H	OFÖR	8	1	-	1
TH	ARKEOLOG	1	5	-	5
TH	ARKEOLOG	5	2	-	2
TH	ARKEOLOG	6	3	-	3
TH	TEKN KER(Ö)	1-9	2	-	2
TH	TEKN SYEN	3	1	-	1
TH	TEKN SYEN	4	2	-	2
TH	TEKN SYEN	5	1	-	1
TH	TEKN SYEN	3-12	11	-	11
YH	TEKN SYEN YARDIMCISI	5	7	-	7
YH	H ZMETL	5	135	-	135
YH	H ZMETL	6	24	-	24
YH	H ZMETL	7	40	-	40
YH	H ZMETL	8	15	-	15
YH	H ZMETL	9	1	-	1
YH	H ZMETL	10	4	-	4
YH	H ZMETL	12	2	-	2
YH	KALOR FERC	5	12	-	12
YH	KALOR FERC	7	5	-	5
YH	BEKÇ	5	33	-	33
YH	BEKÇ	6	7	-	7
YH	BEKÇ	7	9	-	9
YH	BEKÇ	8	2	-	2
YH	BEKÇ	9	1	-	1
	TOPLAM		1459		1459

EKL (VI) SAYILI L STE

KURUMU: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TEK LATI: TAŞRA

PTAL UYGUN GÖRÜLEN KADROLARIN

<u>SINIFI</u>	<u>UNVANI</u>	<u>DERECES</u>	SERBEST KADRO <u>ADED</u>	TUTULAN KADRO <u>ADED</u>	<u>TOPLAM</u>
G H	MÜZE ARA .	1	1	-	1
G H	MÜZE ARA .	6	1	-	1
G H	KÜTÜPHANEC	1	71	-	71
G H	KÜTÜPHANEC	3	7	-	7
G H	KÜTÜPHANEC	5	2	-	2
G H	KÜTÜPHANEC	6	56	-	56
G H	KÜTÜPHANEC	7	8	-	8

EKL (VII) SAYILI L STE

HDASI UYGUN GÖRÜLEN KADROLARIN

<u>SINIFI</u>	<u>UNVANI</u>	<u>DERECES</u>	SERBEST KADRO <u>ADED</u>	TUTULAN KADRO <u>ADED</u>	<u>TOPLAM</u>
TH	MÜZE ARA .	1	1	-	1
TH	MÜZE ARA .	6	1	-	1
TH	KÜTÜPHANEC	1	71	-	71
TH	KÜTÜPHANEC	3	7	-	7
TH	KÜTÜPHANEC	5	2	-	2
TH	KÜTÜPHANEC	6	56	-	56
TH	KÜTÜPHANEC	7	8	-	8

ÖZGEÇM

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Orhan AÇIKGÖZ

Doğum Yeri ve Yılı : Ankara - 1978

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Kütüphanecilik Bölümü Dokümantasyon ve
Enformasyon Ana Bilim Dalı (1997-2002)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı (2009-)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : Türkiye’de Bilgi Hizmetlerinde Kütüphanelerin Rolü:
Milli Kütüphane Örneği (Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kültür ve Turizm Uzmanlığı Tezi) (2008)

Kültürel Mirasın Dijitalleştirilmesinde Halk
Kütüphaneleri (2. Uluslararası Değerlendirilen Dünyada Bilgi
Yönetimi Sempozyumu - Poster Sunumu) (2010)

Deneyimi

Stajlar : Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kütüphanesi (2000)

British Council (2001)

Çalıştığı Kurumlar : Milli Kütüphane (2002-2004)

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar
Genel Müdürlüğü (2004-)

İletişim

E-Posta Adresi : orhanacikgoz78@yahoo.com

Tarih : 15 Haziran 2012